



ИСТОРИЧАР НЕМАЊА ДЕВИЋ

Раскол цркве у САД угушио је моћ српске емиграције



ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА У НОВОМ САДУ

Мировић: Учинили смо много како би повезали Србе из региона са матицом



У ВРИЈЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ СПЦ ОСТАЛА БЕЗ ПАТРИЈАРХА ИРИНЕЈА И МИТРОПОЛИТА АМФИЛОХИЈА

# ОДЛАЗАК ЧУВАРА КОСОВСКОГ ЗАВЈЕТА



ОБЈАВЉЕН ПРОГРАМ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

НАСТАВЉА СЕ БОРБА ЗА ПРАВА СРБА У РЕГИОНУ И ПРОГНАНИХ У МАТИЦИ

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА УПУТИО ДВА ПИСМА ПРЕДСЈЕДНИЦИ ВЛАДЕ СРБИЈЕ АНИ БРНАБИЋ



Линта тражи од Владе да коначно ријешити стамбено питање протјераних Срба и да покрене дијалог са РХ и БиХ о имовинским и другим проблемима



## УВОДНИК

» Пише: Трифко Ђоровић



## Коме смета Стефан Немања?

Чини се да ниједна вијест није изазвала толико реакција као постављање споменика Стефану Немањи на Савском тргу у Београду. Критике су се кретале од оног уобичајеног питања колика је цијена, па до ставова многих стручњака који су замјерили на његовој предимензионаности. Ако знамо да је љепота у оку посматрача, јасно је да критике сведене на естетику маскирају суштину. Стефан Немања није припадао ниједном идеолошком покрету и у сваком времену представља личност која учвршћује духовно српско јединство.

Упркос томе, постоји велики број Срба који се противи подизању споменика оснивачу Хиландара и духовној и културној икони сопственог народа што свједочи до које мјере је подијељено српско друштво. Критике другосрбијанских политиканата о нездравој свијести на рачун „српског митоманског односа према прошлости“ претвориле су се у злонамерне коментаре упућене на рачун творца средњовјековне Србије. Међутим, нису они једини којима смета овај споменик.

Као родоначелник династије Немањића и један од оснивача Српске православне цркве Стефан Немања симболизује српски идентитет који у континуитету траје више од осам вјекова. Тај податак је импресиван за све велике европске народе, али и веома болан за представнике новоконзованих нација насталих на развалинама Источног блока. Заборав на Стефана Немању је посебно приоритетно питање наследицима филцанске Црне Горе (како је дефинисао блаженопочивши митрополит Амфилохије), јер је Подгорица његово родно мјесто, а Зетска епархија једна од првих и носећих стубова СПЦ. Чињеница да је аутор споменика признати умјетник Александар Рукавишњиков искористена је као полигон русофобних порука. Међутим, пракса је показала да су управо радови руских умјетника направљени новијег датума у српској престоници међу најљепшим београдским споменицима. Довољно је погледати споменик Светог Саве поред Храма на Врачару или цару Николају код Старог двора.

Интересантно је да у вријеме ратних сукоба за Нагорно-Карабах дежурни критичари не помињу непримјерен споменик бившем председнику Азербејџана Хејдару Алијеву на Ташмајдану, који је украшен и барјаком. Подсјетимо, овај споменик откривен је 2011. године у присуству тадашњег председника Србије Бориса Тадића и градоначелника Београда Драгана Ђиласа. Свега неколико метара даље, такође у парку Ташмајдан, годинама је стајала безглављена плоча са које је била украдена бакарна биста са ликом српске дјевојчице Милице Ракић која је страдала током НАТО агресије на нашу земљу.

О укусима не вриједи расправљати. Тешко је да постоји било које умјетничко дјело које се допада сваком пролазнику, али ако је неко у српској престоници заслужио мегаломански споменик онда је то Стефан Немања.

На понос Београда, Србије и српског рода!



## СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: Савез Срба из региона

Главни и одговорни уредник: Трифко Ђоровић

Лектор: Драгана Бокун

Веб администратор: Милисав Шапић

Редакција: Драгана Бокун, Жељко Беквић, Драгана Шиповац, Сњежана Станишић и Јелена Рокнић

Сарадници: Боро Ркман (Хрватска), Весна Пешић,

Драган Башовић, Ратко Бубало (правни савјети),

Шпиро Лазиница (правни савјети)

Адреса: Отона Јупанчића 14, Нови Београд

Дописништво: Булевар ослобођења 26, Нови Сад

Мејл: srpskokolo@ssr.org.rs

Телефон: 021/6613-600

Сајт: www.ssr.org.rs

Тираж: 20.000 примјерака

Дизајн и прелом: Студио Хум, Барајево

Штампа: Штампарија Борба а. д., Београд

Рукописи и фотографије се не враћају.

ISSN 2466-3476

Израду Српског кола помогао је Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама и општине Апатин, Лајковац, Мајданпек и Рума

## ЛИНТА: ЗЕМЉАЦИ, БОРБА СЕ НАСТАВЉА!

Поштовани пријатељи,

Као народни посланик годинама водим искрену борбу да се проблеми Срба у региону и проблеми протјераних Срба дефинишу као једно од најважнијих државних и националних питања и да буду једно од приоритета Владе Србије. Чинио сам и чиним све што је у мојој моћи да, заједно са својим сарадницима, конкретно помогнем нашем народу у рјешавању стамбених и многих других проблема. Као председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије (2018-2020) покретао сам низ тема од значаја за Србе у региону и протјеране Србе.

**Једини сам посланик владајуће коалиције који је крајем фебруара ове године гласао против Закона о правима бораца, ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и породица палих бораца јер није прихваћен мој амандман да се свим крајишким борцима призна ратни стаж за читаво вријеме рата у двоструком трајању и још неколико других амандмана. Јавно сам осудио срамни и неразумни одлазак потпредседника Владе Хрватске из реда Срба Бориса Милошевића 5. августа 2020. у Книн на прославу злочиначке акције „Олуја“. Такође, јавно сам осудио срамну и понижавајућу одлуку изасланика Председника Републике Верана Матића да 18. новембра 2020. положи вијенац, а посебно да клекне у Овчари и учествује у шетњи у Вуковару (страна 3).**

Током скупштинске расправе о Закону о министарствима 24. октобра 2020. тражио сам да држава оснује двије институције, Министарство за Србе у региону и Канцеларију за помоћ осумњиченим и оптуженим Србима с циљем конкретне борбе за права нашег народа. Поред тога, критиковао сам рад Тужилаштва и ратне злочине Србије јер је од свог оснивања 2003. године подигло до 2017. више од 85 % оптужница против Срба. Посебно сам тражио да Србија далеко јаче и снажније инсистира на рјешавању питања несталих Срба. Потребно је непрестано истицати истину да су већина несталих у Хрватској лица српске националности (говор на страни 7).

Српска напредна странка је без објашњења одлучила да у новом сазиву Скупштине Србије више не будем Председник Одбора за дијаспору и Србе у региону (саопштење на страни 3). За мене функција није циљ, већ само средство за рјешавање бројних проблема нашег народа. Желим да поручим да ћу и убудуће, као председник удружења грађана Савез Срба из региона и народни посланик, наставити још посвећеније и упорније да се борим за права Срба из региона, протјераних Срба и свих других оштећених грађана.

Посебно желим да нагласим да је Савез Срба из региона 1. децембра 2020. објавио Програм који се састоји од 20 циљева за које ће се залагати. Програм смо објавили на сајту нашег удружења

и у овом броју Српског кола (стране 4, 5 и 6). Србија има националну, уставну и моралну обавезу да се залаже за опстанак Срба у региону и да помогне протјераним Србима и другим оштећеним грађанима у рјешавању имовинских и других проблема у земљама поријекла, као и стамбених и осталих питања у процесу интеграције. Позивамо вас да нам се придружите у борби за остварење циљева нашег Програма.

Поред наведеног, упутио сам и два писма председници Владе Србије Ани Брнабић послао сам 13. новембра 2020. у коме сам тражио да држава коначно ријешити стамбено питање свих протјераних Срба и низ других проблема (стране 8-9). Друго писмо премијерки Брнабић послао сам 18. новембра 2020. Тражио сам да Србија покрене суштински дијалог са Хрватском и Босном и Херцеговином о рјешавању уништене и отете имовине, отетих стечених права и бројних других проблема протјераних Срба и преосталих Срба у Хрватској и Федерацији БиХ (страна 10). Оба писма су заведена у писарници Владе Србије. Још увијек чекам одговор из кабинета и позив на састанак.

Уз захвалност за досадашњу подршку наставићу и у наредном периоду са још већом енергијом и преданошћу борбу за права Срба из региона, протјераних Срба и свих других оштећених грађана.

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА**  
**МИОДРАГ ЛИНТА**

## Србија да упути протест Загребу због хапшења Срба у Негославцима код Вуковара

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да скандалозно хапшење Миливоја Ђорђевића (стар 46 година) због измишљеног ратног злочина представља наставак лова на Србе у селу Негославцима код Вуковара. Апсолутно је јасно да Хрватска овим хапшењем жели да појача застрашивање Срба у Негославцима и унесе додатни немир и несигурност код становника овог села с циљем њиховог протјеривања.

Линта истиче да је хрватска полиција претходно 8. октобра у раним јутарњим часовима ухапсила осам Срба од којих су шесторица у току дана пуштени на слободу (Бранко Абацић, Душан Божичковић, Голуб Планинац, Љубо Мишановић, Ратко Латиновић и Војо Ивчевић). Преостала двојица Срба (Војин Крстић и Драженко Ђокић) су задржани у притвору. Полиција је дивљачки упала управо у породичне куће Војина Крстића (стар 71 годину) и Драженка Ђокића (стар 57 година), вршила претрес скоро два сата и ставила им лисице на руке као да се ради о најобичнијим криминалцима. Добро је познато да су свих осам ухапшених Срба више пута били на информативним разговорима у претходних 20-так година и да су се увијек уредно одазивали на позиве полиције. Војин Крстић је био чак четири пута на информативном разговору у Осијеку, а пети пут није ни ишао јер је полиција повукла свој позив на информативни разговор који му је упутила 22. маја ове године.

Крстић, Ђокић и Ђорђевић су ухапшени на основу лажираних докумената и лажних исказа свједока с циљем новог отварања случаја Овчара. Главну улогу у лажирању докумената и изнуђивању лажних исказа против Срба из Негославаца имају усташке снаге на челу са председником Националног синдиката МУП-а Хрватске Николом Кајкићем и градоначелником Вуковара Иваном Пенавом. Кајкић је приликом хапшења Ђокића и Крстића јавно изјавио да је то само почетак и да би требало да се ухапси још барем 30-40 Срба у Негославцима. Због тога се могу очекивати нова хапшења невиних Срба у овом селу.



Линта подсјећа да је Кајкић током 2017. и 2018. године био укључен у радну групу чији је циљ био да се поново отвори истрага за ратни злочин на пољопривредном добру Овчара новембра 1991. године. Кајкић је 2017. године усмјерио истрагу, између осталог, према селу Негославцима у којем живи српско становништво говорећи да је све зло дошло из тог села. Циљ Кајкића и усташких снага јесте да се злочин на Овчари свали на село за које сви знају да није имало везе са тим злочиним. Права истина је да нико од Срба из Негославаца није био на Овчари када се десио ратни злочин. Важно је нагласити да Кајкићу политичку подршку, између осталих, даје проуштак градоначелник Вуковара Иван Пенава коме је важно да се осумњичи, оптужи и осуди што више невиних Срба с циљем протјеривања преосталих Срба са подручја бивше општине Вуковар и шире.

Линта истиче да је Кајкић током 2017. и 2018. године звао на информативне разговоре велики број Срба из Негославаца вршећи на њих жестоке притиске. Кајкић је реализовао састанке са око 300 Срба приступајући им агресивно, употребљавајући уцјене и пријетње компромитацијом, али и понуде за лажирање докумената и исказа свједока с циљем новог отварања случаја Овчара. У кући Кајкића пронађени су фалсификовани искази свједока везано за случај Овчара.

Један од бројних примјера јесте извесна жена за коју је Кајкић написао да је наводно била силована, а она је демантовала да је то изјавила.

Због лажирања истраге и докумената у предмету Овчара МУП Хрватске је 2018. године донио одлуку да га разријешити са

функције члана радне групе и суспендује у хрватској полицији. Истовремено, МУП Хрватске је 2018. године основао посебну радну групу чији је задатак да се само бави злочиним на Овчари.

Без обзира што се ради о лажним исказима хрватска полиција је 7. октобра ухапсила и одредила једномјесечни истражни затвор двојици Срба из села Негославци Драженку Ђокићу и Војину Крстићу због сумње да су тобоже извршили ратни злочин на Овчари. Очигледно је да се ради о монтираном процесу против Ђокића и Крстића с циљем изазивања узнемирености и застрашивања Срба. У питању је један од бројних доказа да хрватска власт подстиче и прећутно подржава терор који спроводи према преосталим Србима у Хрватској.

Линта поново позива Министарство спољних послова Србије да упути најоштрији протест званичном Загребу због дивљачког хапшења Миливоја Ђорђевића у Негославцима и да захтјева да Миливој Ђорђевић, Војин Крстић и Драженко Ђокић буду одмах пуштени на слободу. Крајње је вријеме да Србија јасно стави до знања Хрватској да је апсолутно неприхватљиво да се Срби у Хрватској хапсе на основу лажних доказа и фалсификованих или лажних исказа свједока – сарадника који су добијени путем уцјена, пријетњи или давања разних погодности.

У питању је још један доказ да усташке снаге не одустају да преосталим Србима јасно ставе до знања да им нема живота у Хрватској, а хрватска власт им даје прећутну или конкретну подршку.

Врхунско је лицемјерје када представници Срба у Хрватској јавно говоре како је срамним одласком Бориса Милошевића у Книн на прославу злочиначке акције Олуја почело помирење Срба и Хрвата. Јасно је да за хрватску власт на челу с Пленковићем помирење, између осталог, значи наставак безумних хапшења Срба. Трагична је чињеница да Тужилаштво за ратне злочине у Београду још увијек не подиже оптужнице за ликвидацију најмање 120 убијених српских цивила у Вуковару прије почетка рата.

НА КОНСТИТУТИВНОЈ СЈЕДНИЦИ ЗА НОВОГ ПРЕДСЈЕДНИКА ОДБОРА ЗА ДИЈАСПОРУ И СРБЕ У РЕГИОНУ ИЗАБРАН МИЛИМИР ВУЈАДИНОВИЋ

# Линта више није предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије

Српска напредна странка је донијела одлуку да народни посланик Миодраг Линта не буде више предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у новом сазиву Скупштине Србије. На конститутивној сједници одржаној 26. октобра чланови Одбора су за новог предсједника Одбора за дијаспору и Србе у региону изабрали народног посланика Милимира Вујадиновића из Посланичке групе Александар Вучић – за нашу глеу, док је за замјеника предсједника изабрана народна посланица Јустина Пупин Кошћал, из Посланичке групе Социјалистичка партија Србије. Линта ће бити и даље један од чланова Одбора за дијаспору и Србе у региону.

Линта ће се и даље бескомпромисно и посвећено борити да се оснују нове државне институције (Министарство за Србе у региону и Канцеларија за помоћ осумњиченим и оптуженим Србима за ратне злочине...); да се ријеша стамбено питање свих протјераних Срба; да се крајишким борцима призна ратни стаж за читаво вријеме рата у двоструком трајању и још неколико питања из

ове области; да се покрене спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији Приватна својина и стицена права у коме јасно стоји да ће свим правним субјектима и грађанима бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама биће проглашени ништавним; да се пружа свакодневна помоћ и заштита Србима који живе у окружењу; да се обезбјеђи бесплатна стручна, правна помоћ и финансијска подршка Србима који су осумњичени, оптужени и осуђени за ратне злочине од стране правосудја у Загребу, Сарајеву и Приштини; да Тужилаштво за ратне злочине Србије коначно почне да процесуира ратне злочине против Срба; да се јаче инсистира на рјешавању питања несталих Срба; да се оснује Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ; да се оснује Меморијални центар српских жртава деведесетих година прошлог вијека, да се покрене борба за истину о карактеру ратова крајем 20. вијека и о српском страдању и др.



## Линта осудио срамну одлуку изасланика Предсједника Србије Верана Матића да клекне у Овчари и учествује у шетњи у Вуковару

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта осуђује скандалозну и срамну одлуку изасланика Предсједника Србије Верана Матића да положи вијенце испред спомен-обилежја на Овчари и на меморијалном гробљу у Вуковару, а посебно да клекне у Овчари и да учествује у шетњи („колона сјећања“) од зграде болнице до меморијалног гробља.

### ПОНИЖАВАЊЕ СРБА

Веран Матић је на овај начин послао понижавајућу и провокативну поруку да подржава политику званичног Загреба да су Србија, ЈНА и крајишки Срби извршили агресију, а да је Хрватска тобоже водила ослободилачки, одбрамбени и праведан рат. Веран Матић би морао знати, када помиње рјешавање питања несталих, да у Хрватској постоји на десетине познатих гробних мјеста гдје се налазе посмртни остаци више од 150 Срба чија тијела нису ексхумирана искључиво због опструкције хрватске власти.

Линта осуђује и скандалозну одлуку потпредсједника Владе Хрватске из реда Срба Бориса Милошевића да учествује у шетњи.

Линта истиче да је током лета и јесени 1991. године у Вуковару, прије почетка ратних сукоба, убијено или нестало више од 120 Срба. Само у периоду од 1. до 18. новембра 1991. године хрват-

ске паравојне формације су масакрирале 52 српска цивила.

### ГДЈЕ ЈЕ СПОМЕНИК СРПСКИМ ЦИВИЛИМА

Веран Матић би морао знати да Хрватска одбија сваку помисао да подигне спомен-обилежје српским цивилним жртвама и да казни све одговорне припад-

нике хрватских паравојних формација који су наредили и починили свирепе ратне злочине над невиним Србима 1991. године.

Такође, Веран Матић би морао знати да Хрватска признаје само хрватске жртве док се српске жртве негирају и прећуткују да се не би довела у питање лажна и бесмислена теза да су рат у

Вуковару тобоже започели Срби и ЈНА.

### ЕКСХУМИРАНА ТИЈЕЛА ТАОЦИ ХРВАТСКЕ

У Заводу за судску медицину у Загребу се налазе посмртни остаци око 900 ексхумираних тијела чију идентификацију опструшише хрватска страна само из разлога јер више од 500 тијела су

страдали Срби. Линта наводи да су Срби у Вуковару грађани другог реда за које не важе Устав и закони.

Веран Матић би морао знати да Срби у Вуковару трпе организовано физичко насиље у посљедњих неколико година иза кога стоји градоначелник Иван Пенава, да се оптужују за агресију, провокације, протјеривање срп-

ског језика и ћирилице и да имају озбиљне проблеме у остваривању свакодневних људских права. Јасно је да се на овај начин Србима у Вуковару шаље непријатељска порука да нису добродошли и да им је најбоље да се иселе или асимилију.

Стратешки циљ Хрватске јесте да се на попису становништва 2021. године број Срба у Вуковару смањи испод 33 % у укупном становништву и да за њих више не важе одредбе о званичној употреби српског језика и ћирилице.

### ЈНА ЈЕ ОСЛОБОДИЛА ВУКОВАР

Линта подсјећа да су на данашњи дан прије 29 година јединице Југословенске народне армије ослободиле Вуковар од хрватских паравојних формација које је основао усташки режим Фрање Туђмана с циљем стварања етнички чисте хрватске државе.

ЈНА је, као једина легална оружана снага у СФРЈ, покренула војну операцију с циљем да деблокира вуковарску касарну и заштити угрожено српско становништво. Старјешине и војници ЈНА заслужују признање и поштовање јер су успјешно извршили постављени задатак. На данашњи дан треба да се са поносом сјетимо погинулих бораца који су дали највећу жртву за ослобађање Вуковара.



» У ИМЕ КОГА КЛЕЧИ НА ОВЧАРИ: Овим чином Веран Матић је понизио читав српски народ

(Фото: СНВ / ФБ)

# ПРОГРАМ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

## УВОДНА НАПОМЕНА

Савез Срба из региона је удружење грађана које својим Програмом одређује циљеве за које ће се залагати и настојаће да их реализује кроз сарадњу са државним и другим институцијама. Сматрамо да је питање Срба у региону једно од најзначајнијих државних и националних питања и да Србија има обавезу да активно и свакодневно ради на опстанку и побољшању њиховог положаја.

Сматрамо да Србија има обавезу да далеко више помогне протјераним Србима и другим оштећеним грађанима у рјешавању имовинских и других проблема у земљама поријекла и стамбених и бројних осталих питања у процесу интеграције до коначних и трајних рјешења. Залажемо се за израду српског националног програма као једног од најважнијих предуслова јачања српског јединства и очувања националног и културног идентитета. Недостатак националног програма јесте један од узрока кризе идентитета српског народа.

Вјерујемо да су, поред Косова и Метохије, „бијела куга” и изумирање српског села кључна питања за опстанак Србије и српског народа и да морају имати приоритет у рјешавању.

Савез Срба из региона позива све грађане да нам се придруже и својим дјеловањем допринесу реализацији нашег Програма.

## ОСНОВНИ ПРОГРАМСКИ ЦИЉЕВИ

1. Залагање за опстанак и побољшање положаја Срба у региону
2. Залагање за имовинска и бројна друга отета права протјераних Срба и других оштећених грађана у Хрватској и Федерацији БиХ
3. Оснивање Министарства за Србе у региону
4. Рјешавање питања несталих Срба
5. Рјешавање стамбених и других проблема протјераних Срба у Србији
6. Признавање ратног стажа крајишким борцима за читаво вријеме рата у двоструком трајању и рјешавање других питања из ове области
7. Оснивање Канцеларије за помоћ осумњиченим, оптуженим и осуђеним Србима за ратне злочине
8. Пензионерима из Хрватске, БиХ и других држава који нису корисници Фонда ПИО Србије исплаћивати једнократну новчану и другу помоћ као и домаћим пензионерима
9. Пензионерима из Хрватске и БиХ исплаћивати мјесечни додатак јер им је укинута заштитна додатак након одјаве пребивалишта у Хрватској и БиХ
10. Признавање радног стажа свим запосленим у јавном сектору у Републици Српској Крајини од 1991. до 1995. године
11. Залагање за истину о ратовима на подручју бивше СФРЈ
12. Залагање за истину о страдању Срба на подручју бивше СФРЈ
13. Залагање за признање геноцида у међународној заједници који је почињен над Србима у Независној држави Хрватској
14. Рјешавање имовинских и других проблема грађана у приградским и избјегличким насељима
15. Очување културе и традиције Срба са подручја бивше СФРЈ и других држава региона
16. Израда српског националног програма
17. Патриотизам и очување националног и културног идентитета
18. Демографска обнова Србије
19. Обнова села у Србији
20. Стварање услова за учешће српске дијаспоре у привредном и другом животу Србије

» ГЛАС ПОДРШКЕ ПРОГРАМУ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА  
можете дати попуњавањем обрасца на сајту:  
[www.ssr.org.rs](http://www.ssr.org.rs) или позивом на бројеве телефона  
021 661 3600 или 065 2270 701 или 065 2700 442

## 1. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ОПСТАНАК И ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА СРБА У РЕГИОНУ

Под појмом „Срби у региону” подразумевају се припадници српског народа који вјековима живе у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Македонији, Румунији, Албанији и Мађарској. У наведених осам држава живи близу 2 милиона Срба. Од тог броја око милион Срба живи у Републици Српској. Срби се у наведеним државама, изузев Мађарске и Румуније, суочавају са бројним проблемима у већој или мањој мјери.

У најтежем положају су преостали Срби у Хрватској и Федерацији БиХ према којима власти у Загребу и Сарајеву спроводе систематску дискриминацију у дијелу законодавства, запошљавању у јавном сектору, образовању, званичној употреби српског језика и ћирилице, распоједи средства из буџета на централном и регионалном нивоу, обнови повратничких крајева, порушених кућа, комуналне инфраструктуре, економског развоја, социјалних услуга и низу других питања.

Малобројни српски повратници у општинама Бихаћ, Босански Петровац, Грахово, Сански Мост, Босанска Крупа, Дрвар и шире суочавају се са великим проблемом миграција. Они страхују за своју безбједност јер им мигранти проваљују у куће, краду и оштећују имовину и физички их нападају.

Залажемо се да Влада Србије покрене суштински дијалог са Хрватском и Босном и Херцеговином о рјешавању бројних других проблема преосталих Срба. Без активне улоге Србије пријети опасност нестанка посебно Срба у Хрватској и Федерацији БиХ кроз иселавање, негативни природни прираштај или асимилацију. Влада Србије треба да покрене дијалог и са другим владама у региону о рјешавању проблема Срба у тим државама.

Очување и напредак Републике Српске је стратешки национални интерес Србије и српског народа. Залажемо се за досљедну примјену Дејтонског споразума. Република Српска је потписивањем Дејтонског споразума пристала на компромис и велику жртву да буде дио државне заједнице, али под условом да без њене сагласности и Уставом прописане процедуре није могуће да се пренесе надлежности на ниво Босне и Херцеговине. Међутим, одмах након ступања на снагу Дејтонског споразума почело је његово систематско кршење са циљем константног слабења Републике Српске и стварања унитарне и централизоване Босне и Херцеговине. Један од главних предуслова трајног мира и стабилности у БиХ јесте повратак изворном Дејтонском споразуму што значи повратак отетих надлежности Републици Српској у

области одбране, безбједности, правосуђа, финансија и др.

Залажемо се за пуну примјену Споразума о специјалним паралелним везама Републике Србије и Републике Српске који омогућава развијање сарадње у областима привреде и коришћења привредних ресурса, науке и технологије, образовања, културе и спорта, здравства и социјалне политике, туризма и заштите околине, информисања и др. Један од стратешких циљева државне политике треба да буде развијање свестране економске, културне, научне, просвјетне, спортске и сваке друге сарадње између Републике Србије и Републике Српске. Једно од важнијих питања јесте да се донесе одлука о истим наставним програмима у школама у Србији и Републици Српској.

Залажемо се да сви Срби изван Србије по једноставној процедури добију српско држављанство. Наиме, припадницима српског народа који немају пребивалиште на територији Републике Србије треба омогућити право да буду примљени у држављанство Републике Србије без отпуста из страног држављанства и ако поднесу писмену изјаву да Републику Србију сматрају својом матичном државом.

Залажемо се да се привредницима из Србије дају повластице, ако улажу капитал у покретање производње у Републику Српску и повратничке крајеве на подручју Хрватске и Федерације БиХ, као и повластице приликом пласмана производа у Србију.

Залажемо се да се на првом програму Радио-телевизије Србије покрене недељна емисија која би се бавила Србима у региону.

## 2. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ИМОВИНСКА И БРОЈНА ДРУГА ОТЕТА ПРАВА ПРОТЈЕРАНИХ СРБА И ДРУГИХ ОШТЕЋЕНИХ ГРАЂАНА У ХРВАТској И ФЕДЕРАЦИЈИ БИХ

Са подручја данашње Хрватске протјерано је више од 500.000 Срба. Такође, са подручја данашње Федерације БиХ протјерано је више од 500.000 Срба. У Хрватску и Федерацију БиХ се вратио мали дио протјераних Срба због антисрпске политике коју воде званични Загреб и Сарајево од завршетка рата. Велика већина протјераних Срба живи у Србији, Српској и у трећим државама. Протјерани Срби и преостали Срби у Хрватској и Федерацији БиХ у највећој мјери нису ријешили своје имовинске и бројне друге проблеме због опструкције хрватских и бошњачких власти.

У питању су отета станарска права и пословни објекти, отето и узурпирано пољопривредно и шумско земљиште, миниране српске куће и локали, неадекватно продане и замијењене српске куће под притисцима и

пријетњама у Хрватској, отети станови које су прије рата откупили припадници бивше ЈНА у Федерацији БиХ; отети станови или продаја истих под притисцима и пријетњама, заостале, а неисплаћене пензије, није признат дио или читав радни стаж прије рата, неисплаћене дионице, динарска и девизна штедња, продаја српских кућа преко хрватске Агенције за промет некретнина послуже рата на основу лажних или двоструких уговора, уништена остала непокретна и покретна имовина и други проблеми. Неколико хиљада бивших носилаца станарског права из Хрватске који су прихватили алтернативне станове немају право откупа наведених станова под истим условима које су имали Хрвати и морају живјети у истима 10 година, а није им обезбјеђен посао.

Посебну опасност представља незаконито књижење српске имовине у Федерацији БиХ на основу објаве у *Службеном гласнику* без обавјештавања власника да је то дужан да уради у року од 60 дана. У случају да се власници некретнина не јаве у року од 60 дана од објаве огласа постоји реална опасност да надлежни суд укњижи као власника државу или појединце који своје право на некретну доказују путем одржаја – државине или путем лажних уговора о купопродаји.

Од бројних неријешених проблема протјераних Срба из Хрватске, један је исплата доспјелих неисплаћених пензија. У Републици Српској Крајини, до прогона српског народа са тог подручја (4. августа 1995. године) било је 57.500 пензионера. Свима њима хрватски Мировински фонд оставио је исплату пензија почетком друге половине 1991. године. Обнова исплате почела је да тече од друге половине 1997. године, али од подношења захтјева, па унапријед. Према процјени Удружења пензионера из Хрватске из Београда обустављена је 81 пензија у просјеку по пензионеру. Премда Хрватска има међународну правну обавезу да исплати неисплаћене пензије својим пензионерима (Анекс Е Бечког споразума о сукцесији под називом *Пензије*), она то плански општује. Пензионери који су отишли у пензију 1991. године са пуним радним стажом и годинама старости (65) и раније сада имају 94 године живота, или више (ако су живи). Право на неисплаћене пензије имају потомци крајишких пензионера јер је у питању стечено право.

Залажемо се да Влада Србије изради Националну стратегију за регулисање отворених питања сукцесије са конкретним Акционим планом за њену реализацију. У реализацију треба укључити ресорна министарства и већ постојеће органе и радна тијела уз могућност формирања нових, а све у ци-

љу хитне имплементације Анекса Г и Е Бечког споразума о питањима сукцесије СФРЈ.

Залажемо се да Влада Србије покрене суштински дијалог са Хрватском и Босном и Херцеговином о рјешавању уништене и отете имовине, отетих стечених права и бројних других проблема протјераних Срба и преосталих Срба у Хрватској и Федерацији БиХ. Темелј дијалога мора да буде Анекс Г Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и стечена права*. У њему јасно стоји да свим грађанима и правним лицима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени ништавним. Бечки споразум о сукцесији је међудржавни споразум који је ратификован у парламентарима држава наследица бивше Југославије и према Уставу Хрватске, Босне и Херцеговине и међународном праву има јачу правну снагу од домаћих закона. Од ступања на снагу Бечког споразума о сукцесији јуна 2004. године Хрватска систематски општује и блокира спровођење Анекса Г *Приватна својина и стечена права* и Анекса Е *Пензије*.

## 3. ОСНИВАЊЕ МИНИСТАРСТВА ЗА СРБЕ У РЕГИОНУ

Један од важних предуслова успјешне борбе за отета имовинска и друга права протјераних Срба и опстанак преосталих Срба у Хрватској и Босни и Херцеговини и другим државама у региону јесте оснивање посебне државне институције, односно Министарства за Србе у региону. Без снажне, константне и институционалне политичке подршке Србије језвјесно је да ће Срби у Хрватској и Федерацији БиХ временом нестати са својих вјековних подручја, што би било трагично и супротно српским државним и националним интересима.

Наведено Министарство би требало да има озбиљан буџет и запослене стручне, посвећене и одговорне људе који би свакодневно радили на рјешавању бројних проблема нашег народа (повратак отете и узурпиране имовине и других права, обнова кућа, школа, амбуланте, продавница, цркви, гробља, споменика, комуналне инфраструктуре, економска и социјална помоћ, борба за образовање српске дјеце на српском језику и ћирилице и запошљавање Срба у јавном сектору, борба за долазак српског капитала и отварање радних мјеста и низ других мјера и активности).

У оквиру Министарства основати правну службу. Запослени правници би бесплатно пружали правну помоћ и бесплатно писали поднеске протјераним Србима и другим

оштећеним грађанима који се боре за своја имовинска и бројна друга права у Хрватској, БиХ и другим државама региона. По потреби ангажовани правници би лично звали надлежне институције у Хрватској, БиХ и другим државама региона у циљу помоћи и подршке протјераним Србима и другим оштећеним грађанима.

У оквиру Министарства основати Фонд за стипендирање српских ученика и студената из региона и додјелу годишњих награда најбољим студентима из региона.

#### 4. РЈЕШАВАЊЕ ПИТАЊА НЕСТАЛИХ СРБА

Хрватска плански блокира рјешавање више од 1.700 несталих Срба јер се на званичном хрватском списку несталих налази више Срба него Хрвата. Такође, у Хрватској постоји више десетина познатих гробних мјеста гдје се налазе посмртни остаци више од 150 Срба чија тијела нису ексхумирана искључиво због опструкције хрватске власти. У Заводу за судску медицину у Загребу налазе се посмртни остаци око 900 ексхумираних тијела чију идентификацију опструише хрватска страна из разлога јер више од 500 тијела су страдали Срби.

Босна и Херцеговина плански блокира рјешавање 1.650 несталих Срба. Од 1995. године, када је процес тражења несталих лица радила Комисија Републике Српске, до формирања Института за нестала лица 2008. године, ријешено је било 3.454 лица српске националности, што просјечно износи 256 лица годишње. Формирањем Института за нестала лица у БиХ са сједиштем у Сарајеву 2008. године дошло је до скоро потпуног застоја у тражењу несталих Срба. У последње двије године ријешена су само два нестала лица српске националности. Масовне гробнице убијених Срба се измјештају како тијела страдалих Срба не би била пронађена.

Залажемо се да држава захтјева од Хрватске и међународне заједнице да објави националну припадност 1.869 несталих грађана колико их се налази на хрватском списку, да призна додатни списак од 630 несталих Срба, да ексхумира нестале Србе са познатих гробних мјеста и да идентификује 900 тијела која се налазе у мртвачници у Загребу од којих су више од 500 Срби.

Залажемо се да држава тражи од БиХ и међународне заједнице да се изврши потпуна реконструкција и деполитизација Института за нестала лица, да се уради централна база података о несталим лицима и да се објави њихова национална припадност. Уколико то није могуће, Институт треба укинути и процес тражења несталих лица вратити у надлежност Републике Српске.

#### 5. РЈЕШАВАЊЕ СТАМБЕНИХ И ДРУГИХ ПРОБЛЕМА ПРОТЈЕРЕНИХ СРБА У СРБИЈИ

У Републици Србији је у претходном периоду изграђено више хиљада стамбених јединица за избјегла и прогнана лица, углавном средствима међународних организација, и Владе Републике Србије у мањој мјери. Међутим, Регионални стамбени програм који је у Србији почео 2012. године спроводи се недопустиво споро. Према анкети Комесаријата за избеглице и миграције из 2009. године евидентирано је око 17.000 избјегличких породица са подручја Хрватске и Босне и Херцеговине са неријешеним стамбеним питањем. Држава је обећала да ће у року од 5 година, односно у периоду од 2012. до 2017. године, бити ријешено стамбено питање свих 17.000 избјегличких породица. У међувремену, рок за реализацију Регионалног стамбеног програма неоправдано је продужен до краја 2021. године, а Комесаријат за избеглице и миграције је саопштио да ће до краја 2021. године бити ријешено свега нешто више од 7.000 породица. Процијенује се да ће више од 12.000 избјегличких породица остати без крова над главом јер нису били сви обухваћени анкетом.

Залажемо се да држава коначно трајно ријешити стамбено питање свих протјераних Срба из Хрватске и Федерације Босне и Херцеговине, као кључно питање интеграције, у складу са обећањем Комесаријата за избеглице и миграције из 2012. године и да се свима омогући право власништва под повољним условима, као и да се повећају средства за економско оснаживање протјераних Срба.

Залажемо се да се протјераним Србима и њиховој дјечи, који подносе захтјев за пријем

у држављанство Републике Србије, омогући да то учине по повлашћеној такси за прогнана лица у износу од 1.070 динара, без обзира на то да ли у тренутку подношења захтјева имају или немају важећи избјеглички статус.

Залажемо се да се свим протјераним Србима против којих се воде поступци за ратне злочине пред судовима у Хрватској и Босни и Херцеговини омогући пријем у српско држављанство, као и онима против којих се воде судски поступци у Београду, или је судски поступак већ окончан и осуђена лица су одслужила казну затвора. Велика већина поступака против Срба води се на основу лажних доказа.

#### 6. ПРИЗНАЊЕ РАТНОГ СТАЖА КРАЈИШКИМ БОРЦИМА ЗА ЧИТАВО ВРИЈЕМЕ РАТА У ДВОСТРУКОМ ТРАЈАЊУ И РЈЕШАВАЊЕ ДРУГИХ ПИТАЊА ИЗ ОВЕ ОБЛАСТИ

Закон о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица дискриминише и не признаје више од 50.000 бораца Српске војске Крајине и Министарства унутрашњих послова Републике Српске Крајине који су били учесници у борбеним дејствима након 27. априла 1992. године, па све до 12. новембра 1997. године када је подручје Источне Славоније, Барање и Западног Срема враћено Хрватској. Због тога је потребно да се наведени закон врати у скупштинску процедуру и да се усвоји низ амандмана којима ће се уклонити дискриминација према крајишким борцима, крајишким ратним војним инвалидима којима није признат статус, крајишким цивилним инвалидима рата и другим категоријама Крајишника.

Залажемо се да се свим припадницима војске и полиције Републике Српске Крајине призна ратни стаж за читаво вријеме рата у двоструком трајању. Крајишки борци су се часно и храбро борили за свој народ и државу и држава има уставну, националну и моралну обавезу да поштује њихову борбу.

Залажемо се да се борци разврстају, без обзира на вријеме и територију укупног војног ангажовања, у двије категорије: 1) борац прве категорије је борац са ангажовањем преко 45 дана; 2) борац друге категорије је борац са ангажовањем до 45 дана. Садашње рјешење у Закону је дискриминаторско јер прави разлику између бораца који су били ангажовани у Републици Српској (РС) и Републици Српској Крајини (РСК) и бораца који су били ангажовани на Косову и Метохији 1999. године. У члану 7. Закона стоји да борац прве категорије је борац који је био ангажован преко 200 дана у РС и РСК, а свега 60 дана на територији АП Косово и Метохија.

Залажемо се да се статус бораца утврђује на основу два квалификована свједока, у случају да не постоје оригинални писмени докази из времена учешћа у рату, или ако надлежни орган Републике Србије не посједује писмене податке о дужини ангажовања бораца у оружаним снагама. Треба узети у обзир чињеницу да већи дио бораца Војске РСК не располаже оригиналним писменим доказима из времена учешћа у рату због злочиначких акција хрватске војске и полиције.

Залажемо се да се отвори нови рок у трајању од најмање годину дана за признавање својства ратног војног инвалида за сва лица која захтјев нису предала на вријеме у претходном периоду.

Залажемо се да ратни војни инвалиди који су рањени након 27. априла 1992. године имају право на рјешавање стамбеног питања, као и они који су рањени прије наведеног датума.

Залажемо се да цивилни инвалиди рата из Републике Српске Крајине, који су држављани Републике Србије, поново примају личну инвалиднину. Наведена лица су личну инвалиднину примала од 2000. до 2013. године када је укинута савезна уредба која је регулисала то питање.

Залажемо се да Крајишници поново примају личне или породичне инвалиднине које су им незаконито укинуте због повратка у Хрватску или одласка у треће земље.

#### 7. ОСНИВАЊЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА ПОМОЋ ОСУМЊИЧЕНИМ, ОПТУЖЕНИМ И ОСУЂЕНИМ СРБИМА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ

Правосуђе Хрватске води кривичне поступке против Срба за ратне злочине на основу лажних доказа и лажних исказа свједока

сарадника, што јасно говори да се ради о етнички мотивисаном правосуђу. Биро Интерпола у Загребу је од свог оснивања 2001. године почео, на захтјев Хрватске, да расписује међународне потјернице на основу којих до данашњег дана трају хапшења Срба по читавом свијету. Такође, циљ правосуђа БиХ је доношење ослобађајућих пресуда за бошњачке ратне команданте како би се оправдала неистина СДА и бошњачке стране да су Србија и Срби били агресори на БиХ, а припадници тзв. Армије БиХ браниоци. Бројне чињенице јасно показују да правосуђе БиХ није независно и професионално већ етнички мотивисано правосуђе, као и хрватско.

Залажемо се да се формира Канцеларија за помоћ процесуираним Србима за ратне злочине, односно против којих су кривичне поступке покренули истражни и правосудни органи у Хрватској и Босни и Херцеговини. Циљ Канцеларије јесте да пружа бесплатну стручну и правну помоћ и финансира одбрану оптужених Срба и припадника бивше ЈНА од којих се велика већина налази у тешкој финансијској ситуацији. Суђења су често дуга и скупа и многи немају новца да сами снесу трошкове одбране. На овај начин би се помогло оптуженим Србима и члановима њихових породица да се на достојанствен начин бране од лажних оптужница и монтираних судских поступака. Највећи број осумњичених, оптужених и осуђених Срба осјећа се огорчено јер су се часно борили за свој народ и државу и желе са свог имена да скину љагу ратног злочинца.

Хрватска и Федерација БиХ дути низ година финансирају одбране оптужених припадника Хрватске војске и полиције, као и припадника тзв. Армије БиХ и полиције БиХ. Један од примјера јесте и Кантон Сарајево који је у буџету за 2019. годину издвојио више од 350.000 евра, а у буџету за 2020. годину 330.000 евра за помоћ бившим борцима тзв. Армије БиХ који су оптужени за ратне злочине.

#### 8. ПЕНЗИОНЕРИМА ИЗ ХРВАТСКЕ, БИХ И ДРУГИХ ДРЖАВА КОЈИ НИСУ КОРИСНИЦИ ФОНДА ПИО СРБИЈЕ ИСПЛАЊИВАТИ ЈЕДНОКРАТНУ НОВЧАНУ И ДРУГУ ПОМОЋ КАО И ДОМАЊИМ ПЕНЗИОНЕРИМА

Одлуком Владе Србије од 10. априла 2020. године 1,7 милиона пензионера корисника Фонда ПИО добило је једнократну новчану помоћ у износу од 4.000 динара како би се осјећали сигурније услјед тешке ситуације изазване пандемијом корона вируса. Нажалост, наведеној новчану помоћ нису добили пензионери који имају пребивалиште или боравиште у Србији, а пензију су остварили у бившим југословенским републикама. Према подацима Завода за социјално осигурање за 2018. годину у Србији живи 118.565 пензионера са подручја бивше Југославије. Од тог броја 55.906 је из Хрватске, 39.134 из Босне и Херцеговине, 11.845 из Словеније, 5.841 из Сјеверне Македоније и 5.839 из Црне Горе. Мањи дио њих су добили једнократну новчану помоћ јер су дио радног стажа остварили у Србији. Велика већина није добила једнократну новчану помоћ иако имају мале пензије и налазе се у тешкој социјалној ситуацији. Наведена категорија пензионера осјећа се разочарано, огорчено и дискриминисано јер испуњавају све своје обавезе према држави као и остали пензионери.

Залажемо се да Влада исплаћује једнократну новчану помоћ и додјељује хуманитарну и другу помоћ (нпр. рефундација трошкова сахране) пензионерима са подручја бивше Југославије који живе у Србији, а нису корисници Фонда ПИО Србије, као и домаћим пензионерима.

#### 9. ПЕНЗИОНЕРИМА ИЗ ХРВАТСКЕ И БИХ ИСПЛАЊИВАТИ МЈЕСЕЧНИ ДОДАТАК ЈЕР ИМ ЈЕ УКИНУТ ЗАШТИТНИ ДОДАТАК НАКОН ОДЈАВЕ ПРЕБИВАЛИШТА У ХРВАТској И БИХ

Пензионерима из Хрватске и Босне и Херцеговине који су одјавили пребивалиште у Хрватској и Федерацији БиХ и пријавили пребивалиште у Србији пензиони фондови у Загребу и Сарајеву укинули су тзв. заштитни додатак. Ради се о пензионерима који су имали пензије испод гарантованог минимума. Због тога су им пензиони фондови у Загребу и Сарајеву исплаћивали минималну пензију, односно најнижи износ пензи-

је све док су имали пребивалиште на територији Хрватске и Федерације БиХ. Након укидања заштитног додатка наведени пензионери примају у Србији мизерне пензије у висини од 2.000 до 3.000 динара, или нешто мало веће. Одговорност сноси Савезна Република Југославија, чији је правни наследник Република Србија, јер је потписала штетне Споразуме о социјалном осигурању са Хрватском (1997) и Босном и Херцеговином (2003).

Залажемо се да Влада Србије донесе Уредбу којом би се омогућило да пензионери из Хрватске и БиХ, којима је укинут заштитни додатак у Загребу и Сарајеву, добију редовни мјесечни додатак у Србији јер се налазе у изузетно тешкој социјално-економској ситуацији.

#### 10. ПРИЗНАВАЊЕ РАДНОГ СТАЖА СВИМ ЗАПОСЛЕНИМ У ЈАВНОМ СЕКТОРУ У РЕПУБЛИЦИ СРПској КРАЈИНИ ОД 1991. ДО 1995. ГОДИНЕ

Један број Срба и других грађана био је запослен у јавном сектору у Републици Српској Крајини од 1991. до 1995. године, тј. у образовању, здравству, систему социјалне заштите, култури, централној и локалној администрацији, јавним предузећима и др. Сви запослени били су директни или индиректни корисници буџетских средстава.

Залажемо се да се свим запосленим у јавном сектору Републике Српске Крајине призна радни стаж у трајању од 4 године, односно онолико колико је лице било запослено.

#### 11. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ИСТИНУ О РАТОВИМА НА ПОДРУЧЈУ БИВШЕ СФРЈ

Сматрамо да треба покренути правну, политичку и дипломатску борбу у међународној заједници против пропагандних лажи да су Србија и Срби извршили агресију на Хрватску и Босну и Херцеговину, да се у Сребреници и још седам општина десио геноцид над Бошњацима, да је Република Српска настала на геноциду и етничком чишћењу и да је Олуја била ослободилачка и одбрамбена акција. Циљ је да се сакрије права истина да је главни кривац за рат у Хрватској била власт на челу са Фрањом Туђманом, а у Босни и Херцеговини власт на челу са Алијом Изетбеговићем.

Потпуна је неистина став дијела међународне заједнице да непостојећи геноцид у Сребреници представља једно од најмрачнијих поглавља новије европске историје. Догађај у Сребреници 1995. године је један од ратних злочина на простору бивше СФРЈ коме је претходио ратни злочин над Србијама у средњем Подрињу.

Залажемо се да држава оснује Савјет за истину о ратовима деведесетих година чији би задатак био да се бори против пропагандних лажи да су Србија и Срби били агресори и злочиначка страна, а Бошњаци и Хрвати жртве који су водили ослободилачке и одбрамбене ратове.

#### 12. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ИСТИНУ О СТРАДАЊУ СРБА НА ПОДРУЧЈУ БИВШЕ СФРЈ

Српски народ доживио је масовно страдање и брутално етничко чишћење на подручју Хрватске, Босне и Херцеговине и АП Косова и Метохије. Званично Сарајево, Загреб и Приштина негирају, умањују и прећуткују српске жртве. Због тога је важно да се истина о српским жртвама далеко јаче чује у међународној заједници.

Залажемо се да држава оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије чији би задатак, између осталог, били: попис српских жртава и стратишта; обиљежавање српских стратишта путем споменика и спомен плоча и њихово одржавање; изградња музејских поставки о злочинима над Србима; ширење истине у домаћој и међународној јавности о српском страдању путем организовања округлих столица, научних конференција, трибина, састанака, говорања у медијима; изградња публикација и других материјала, превођење публикација и материјала на најзначајније свјетске језике и дистрибуција у међународној заједници.

Залажемо се за изградњу великог споменика српским жртвама (у ратовима) 1990–2000. године. Споменик би био посвећен српском народу и грађанима Србије страдалим за отаџбину у оружаним сукобима од 1990. године на простору бивше Југославије.

### 13. ЗАЛАГАЊЕ ЗА ПРИЗНАЊЕ ГЕНОЦИДА У МЕЂУНАРОДНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ КОЈИ ЈЕ ПОЧИЊЕН НАД СРБИЈА У НЕЗАВИСНОЈ ДРЖАВИ ХРВАТСКОЈ

Српски народ је заједно са Јеврејима и Ромима доживио незапамћен геноцид у Независној Држави Хрватској током Другог свјетског рата. Нажалост, дуго низ година свједоци смо радикалне ревизије историје односно намјерног умањивања српских жртава, негирања геноцида, фалсификовања историјских чињеница и третирања усташких зликоваца као патриота и бораца за хрватску слободу. Важно је нагласити да је злочин геноцида над Србија у НДХ по својим размјерама раван холокаусту који је нацистичка Њемачка извршила према Јеврејима, а по бруталности и монструозности превазилази холокауст.

Залажемо се да држава оснује Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ по узору на Меморијални центар *Jag Vašem* у Јерусалиму који је основао Израел 1953. године. Меморијални центар би био мјесто које чува сјећање на српске жртве геноцида НДХ током читаве године. Циљ Меморијалног центра био би да документује историју српског народа за вријеме трајања НДХ, односно да настави попис српских жртава, да чува сјећање на српске жртве геноцида и да га пренесе новим генерацијама путем архива, библиотека, школа, музеја, музејских поставки, дјечјег меморијала и низа споменика посвећених Јасеновцу и другим српским стратиштима.

Залажемо се да Скупштина Србије усвоји Резолуцију о геноциду Независне Државе Хрватске над Србима, Јеврејима и Ромима. Наведеном Резолуцијом Србија треба да захтева да Хрватска призна почињени геноцид НДХ над Србима, Ромима и Јеврејима; да се на достојан начин обиљеже сва мјеста страдања и чува успомена на жртве; да се ексхумирају и достојно сахране посмртни остаци српских жртава из стотина велебитских и херцеговачких јама гдје год је то могуће; да се исплати правична одштета жртвама геноцида и њиховим потомцима од стране Републике Хрватске.

Залажемо се да држава установи Дан сјећања на српске жртве геноцида у НДХ и да се тај дан обиљежава сваке године на државном нивоу.

Залажемо се и за оснивање Меморијалног центра свих српских жртава у 20. вијеку чији циљ је његовање сјећања на страдање Срба у ратовима током 20. вијека. Наведени центар треба да коначно утврди, између осталог, број цивилних и војничких жртава током и након Другог свјетског рата. Због ефикасније борбе у међународној заједници за признање незапамћеног геноцида који је почињен над Србима у НДХ потребно је основати посебан Меморијални центар.

### 14. РЈЕШАВАЊЕ ИМОВИНСКИХ И ДРУГИХ ПРОБЛЕМА ГРАЂАНА У ПРИГРАДСКИМ И ИЗБЈЕГЛИЧКИМ НАСЕЉИМА

У дијелу приградских и избјегличких насеља грађани живе без канализације, струје, воде, асфалтираних путева, расвјете. Недостају културни, забавни, спортско-рекреативни и образовни садржаји за дјецу, младе, али и за одрасле. Домови здравља, основне школе, вртићи, пијаци, поште и други јавни објекти су зрели за реконструкцију и проширење. У доста случајева грађани приградских и избјегличких насеља плаћају 2 до 3 пута већу цијену јавног пријезова него грађани који живе у центру града. Посебан проблем су неријешени имовинско-правни односи.

Залажемо се да се у приградским и избјегличким насељима, гдје то још није урађено, изгради канализациона, водоводна и електро мрежа, јавна расвјета, асфалтирају путеви, уведу линије јавног пријезова, изграде нови вртићи, основне школе, амбуланте, спортска игралишта, домови културе и уради реконструкција и проширење постојећих.

Залажемо се да приградска и избјегличка насеља са неријешеним имовинско-правним проблемима буду једно од приоритета Владе и локалних власти. То би омогућило грађанима да се упишу у катастар непокретности и коначно постану власници својих кућа и пословних објеката у формално-правном погледу.

Залажемо се да се изврши децентрализација власти и врате одузете надлежности мјесним заједницама. На тај начин грађа-

ни би дио својих проблема рјешавали тамо гдје живе. Приградска и избјегличка насеља, која то заслужују по својој величини, треба да добију статус мјесне заједнице да би лакше рјешавала комуналне и друге проблеме.

### 15. ОЧУВАЊЕ КУЛТУРЕ И ТРАДИЦИЈЕ СРБА СА ПОДРУЧЈА БИВШЕ СФРЈ И ДРУГИХ ДРЖАВА РЕГИОНА

Значајан дио грађана Србије су Срби који су родом и поријеклом са подручја данашње Хрватске, Босне и Херцеговине и других држава региона. Они су са собом донјели обичаје, традицију, игре и пјесме, што представља право културно и духовно богатство и даје велики допринос читавој српској култури.

Залажемо се да се оснује посебна државна институција тј. Културни центар Срба из региона који би се бавио издавачком дјелатношћу (историја, сликарство, сакрална умјетност...) и чувањем, заштитом и афирмирањем обичаја, традиције, игре и пјесме Срба који су родом и поријеклом из Крајине, Херцеговине, Сарајевско-романијске регије, Бирча, Семберије, Посавине и многих других подручја у региону западног Балкана гдје је српски народ живио и живи вјекovima.

### 16. ИЗРАДА СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ПРОГРАМА

Српски народ се суочава са бројним стратешким изазовима: угрожавање територијалне цјеловитости Србије, константан пад природног прираштаја, нестанак српског села, стални притисци на Републику Српску, дискриминација, исељавање и асимилација Срба у региону, неискориштени привредни и други потенцијали дијаспоре, систематско кришење права протјераних Срба, све веће социјално раслојавање, подјеле у српском народном бићу и др. Сви наведени и други изазови потврђују да је српском народу потребан српски национални програм.

У изради српског националног програма неопходно је да се ангажују духовне, научне, културне, пословне и друге институције и политичке странке. Свесрпски дијалог треба да покрену Српска православна црква и Српска академија наука и умјетности. Израда српског националног програма претпоставља успостављање сагласности око суштинских националних циљева и задатака и један је од најважнијих предуслова јачања српског јединства и очувања националног и културног идентитета.

Сматрамо да би теме будућег свесрпског дијалога требало, између осталог, да буду очување Косова и Метохије у оквирима Србије у складу са Уставом и Резолуцијом 1244, досљедно поштовање Дејтонског споразума и јачање Републике Српске, опстанак и побољшање положаја Срба у региону, превазилажење српских подјела, демографска обнова Србије, обнова села, укључивање дијаспоре у привредни и сваки други развој матице, очување и његовање националног и културног идентитета, залагање за права оштећених грађана у државама насталим на простору бивше СФРЈ и др.

### 17. ПАТРИОТИЗМ И ОЧУВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ И КУЛТУРНОГ ИДЕНТИТЕТА

Патриотизам је љубав према Србији, Републици Српској и српском народу који живи изван граница Србије и Републике Српске и коме треба конкретним мјерама и активностима помоћи да опстане и сачува свој национални, вјерски и културни идентитет. Такође, истинског националног патриотизма нема без стварне бригае за све оне који су на било који начин страдали бранећи српски народ.

У основи дјеловања нашег народа мора бити политика националног идентитета заснована на важећим документима међународне заједнице. То претпоставља обнову и јачање националних културних институција, национално васпитање како дио образовног процеса у предшколским установама, основној и средњој школи, истинито приказивање збивања из прошлости и садашњости, афирмисање припадника нашег народа који су чинили дјела од непролазне вриједности, његовање сјећања на српске жртве и др.

Такође, неопходно је да Србија конкретним мјерама и активностима помогне да српски народ који живи у региону западног Балкана и у дијаспори сачува свој национални и културни идентитет. Потребно је заштитити

српске културно-историјске споменике, српска војничка гробља и гробове српских жртава из свих ратова који се налазе изван граница Републике Србије и Републике Српске.

Залажемо се да градови и општине треба да сачувају од заборава знамените Србе који су родом и поријеклом из региона на начин да се улице и тргови назову њиховим именима. Поред тога, сматрамо да улице и тргове треба назвати по именима српских мјеста и стратишта са простора бивше Југославије и других држава региона.

Залажемо се да у наставни програм предмета *Историје* свеобухватно обради тема ратова деведесетих година са чињеницама о страдању нашег народа уз аргументовано оспоравање нетачних теорија о агресији Србије и Срба на бивше југословенске републике.

Залажемо се да држава предузме све потребне мјере са циљем поштовања уставне одредбе у којој стоји да је у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо.

### 18. ДЕМОГРАФСКА ОБНОВА СРБИЈЕ

Сваке године Србија, због негативног природног прираштаја (више људи умре него што се роди), губи око 35.000 становника. Србија већ тридесет година има константан пад природног прираштаја. Постали смо старо друштво јер је просјечна старост становништва прешла 41 годину. Код нас је мање дјеце (до 15 година) него старих (преко 65 година). Готово свака трећа породица у Србији нема дјецу. Просјечан број рођене дјеце по жени је 1,4 док је за просто обнављање становништва нужно 2,1 дијете по жени. У Србији је 1948. било чак 3,1 дијете по жени. Млади одлазе у друге државе, а преостало становништво концентрише се у свега неколико великих градова. Недостатак људи отвара и потенцијалне безбједносне проблеме јер на празну територију уселиће се неки други народи.

Залажемо се да демографска политика буде апсолутни приоритет ове земље. Обнова и изградња Србије подразумијева и обнову становништва. Морамо бити свјесни да европски трендови иду супротно овим циљевима, као и да општа популарна култура подстиче одустајање од рађања. Упркос свим овим препрекама, сигурни смо да истрајна и реална демографска политика може дати резултате и зауставити негативне трендове. Породица као основна ћелија друштва треба да има најважнију улогу у животу сваког појединца, али и српског друштва у цјелини.

Залажемо се да држава треба у што краћем року да усвоји Стратегију демографске обнове Србије у којој ће, између осталог, бити дефинисане разноврсне мјере за подстицање наталитета. Једна од мјера јесте додјела тзв. „мајчинског капитала“ у износу од 5.000 евра у динарској противвриједности последице рађања другог или наредног дјетета, ако родитељи та средства нису добили када су, прије доношења закона, добили друго дијете. Друга од мјера јесте изградња станова за све грађане под повољним условима за откуп или новчана помоћ у проширивању постојећег стамбеног простора. Расту становништва треба да допринесе политика равномјерног регионалног развоја Републике Србије, а посебно убрзани развој заосталих и демографски опустјелих подручја.

### 19. ОБНОВА СЕЛА У СРБИЈИ

Један од кључних проблема у држави је нестанак села, односно одлазак младих са села. Од 4.700 села њих 1.200, или свако четврто, је у фази нестајања. У 4.000 села, или 86 одсто, опада број становника. У 1.000 села је мање од 100 житеља. У селима се налази 50.000 празних кућа, а у још 150.000 кућа нико не живи стално. У нашим селима преко 200.000 мушкараца младих од 40 година је неочењено, а око 100.000 жена исте старосне доби је неудато. Ако се утаси село, нестаје Србија. Потребно је низом конкретних мјера показати људима да бављењем пољопривредом могу да остваре добру зараду. Реална је процјена да би се зауставио одлазак младих са села и да би се дио људи вратио на село када би видјели да се од земље може лијепо зарадити и живјети и да имају обезбијеђену инфраструктуру. Зато је потребна систематска помоћ државе.

Залажемо се да држава, између осталог, треба да предузме следеће мјере:

– гарантовати пољопривредницима откуп-

ну цијену њихових производа која је унапријед договорена и наплату по испоруци (Национални гарантни фонд),

– мјесним заједницама вратити одузете надлежности односно имовину и средства да би грађани могли путем заједничких акција да унаприједи и побољшају живот у селима,

– максимално убрзати развој сеоске инфраструктуре (асфалтирани путеви, квалитетно и уредно снабдијевање струјом и водом, поште, продавнице, апотеке, амбуланте, школе, вртићи, домови културе, библиотеке, банке, мобилна телефонија, интернет, спортски садржаји...),

– дати на бесплатно коришћење земљиште у државном власништву до величине 20 хектара младим брачним паровима и пољопривредницима,

– посебни финансијски подстицаји за младе брачне парове, жене и дјецу који живе на селу,

– додјела кућа са окућницом по најповољнијим условима онима који желе живјети на селу и обрађивати земљу (донација у висини од 10.000 евра у динарској противвриједности, а остатак властита средства или бескаматни кредит),

– бескаматни кредити за куповину пољопривредне механизације и опреме,

– обновити прехрамбену индустрију кроз обнову пољопривредно-индустријских комбината,

– ријешити на праведан начин питање пензијског и инвалидског осигурања пољопривредника. Пољопривредници треба да плаћају допринос у складу са приходима које остварују и величином земљишта које обрађују, а не да сви плаћају исте износе тј. и они који имају 3 или 5 хектара и они који имају 50–100 и више хектара,

– ријешити питање дугова пољопривредницима према Фонду за пензијско-инвалидско осигурање и Фонду за здравствено осигурање репрограмом на годину дана и отписом камата.

### 20. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА УЧЕШЋЕ СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У ПРИВРЕДНОМ И ДРУГОМ ЖИВОТУ СРБИЈЕ

Под појмом „дијаспора“ подразумијевају се држављани Републике Србије који живе у иностранству и припадници су српског народа, исељеници са територије Републике Србије и из региона и њихови потомци. Наша дијаспора у Америци, Европи, Аустралији и другим дијеловима свијета представља огроман, а недовољно искоришћен људски, политички, економски, научни, просвјетни, културни и спортски потенцијал.

Дијаспора је пружала и пружа изузетно велики допринос економском развоју Републике Србије, а у значајној мјери и физичком опстанку појединих категорија становништва. Подаци о дознакама које стижу из дијаспоре важни су за процјену тог доприноса штедњи, инвестицијама и развоју матичне државе. Сваке године у Републику Србију стиже од 2,5 до 3 милијарде евра по основу девизних дознака из дијаспоре.

Србија би требало да предузме конкретне мјере у циљу враћања повјерења дијаспоре у матичну државу и јачања свијести у домаћој јавности о значају дијаспоре. Један од најважнијих државних циљева треба да буде укључивање дијаспоре у подстицање економског развоја кроз директне стране инвестиције и пренос знања и вјештина. Учешће наше дијаспоре у укупним страним директним инвестицијама је незадовољавајуће и износи испод 10 % укупних директних страних инвестиција. Сматрамо да Срби у дијаспори требало да имају повлашћен положај у приватизацији.

Сматрамо да држава треба да оснује посебну државну институцију Канцеларију за дијаспору у којој би били ангажовани стручни и квалитетни људи и која би свакодневно радила на јачању и продубљивању њихових односа са дијаспором, очувању националног идентитета, укључивању дијаспоре у привредни развој Србије, укључивању научне дијаспоре у процесе истраживања и иновација у Србији и јачању везе са младима у дијаспори да сачувају свој национални идентитет, али и допринесу развоју Србије својим знањем, контактима, а посебно евентуалним повратком са новим предузетничким идејама.

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА**

**МИОДРАГ ЛИЊТА**

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА У РЕГИОНУ ГОВОРИО У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ БЕЗ ДЛАКЕ НА ЈЕЗИКУ

# Линта: Србија треба да Србе у региону уврсти међу најважнија државна питања

Председник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта учествовао је 24. октобра 2020. године у скупштинској расправи поводом приједлога Закона о министрима.

Он је у свом говору нагласио да се Србија суочава са бројним изазовима и са великим проблемима.

– Поред питања Косова и Метохије, рјешавања питања животног стандарда и незапослености, питања криминала и корупције, најзначајнији проблеми су „бијела куга” и одумирање села – рекао је Линта и подсетио на болне чињенице.

– Сваке године Србија се смањује за 30 до 40 хиљада становника, дакле, за мјеста величине Неготина или Бачке Паланке. У Србији има 4.700 села, а четвртина њих или 1.200 је у фази нестајања. У 1.000 села имамо мање од 100 становника. У 500 села имамо мање од 50 становника. У 86% села смањује се број грађана. Све су ово показатељи који говоре да је потребна одлучна борба и против бијеле куге и борба за спас српског села.

## ПОДРШКА НОВИМ МИНИСТАРСТВИМА

Линта је поздравео одлуку о формирању нових министарстава посебно Министарство за бригу о селу и Министарство за бригу о породици и демографији.

– Наравно, важно је и оснивање Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, јер Србија је позната као држава која поштује међународне конвенције везано за заштиту националних мањина, али увијек је добро да се једна посебна државна институција бави тим питањем и генерално питањем поштовања људских права – поручио је Линта.

Он је нагласио да је једно од најважнијих државних и националних питања положај Срба у региону.

– У осам држава региона живи близу два милиона Срба. То је пет држава које су настале на простору бивше Југославије – Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија и Црна Гора. Поред тога, ту су Мађарска, Румунија и Албанија. Положај Срба у региону је тежак. Могу да кажем да је једино повољна и добра ситуација што се тиче поштовања права Срба у Мађарској и Румунији. У осталих шест држава имамо већи или мањи степен дискриминације дијела нашег народа.

Линта се осврнуо на посебно тежак положај Срба у Хрватској.

– Према попису становништва из 2011. године у Хрватској живи 186 хиљада, али чињенице показују да је тај број сада значајно мањи, што ће показати попис становништва који ће бити у Хрватској следеће године. У Хрватској је прије рата, када се узму у обзир Југословени и неопређени, живјело преко 700 хиљада Срба. Са подручја Хрватске протјерано је преко пола милиона Срба, а према подацима УНХЦР-а, вратило се свега између 50 и 60 хиљада. Нажалост, последњих неколико година имамо стални проценат, односно појаву иселавња српских повратника што у Србију, што у Српску, што у западно-европске земље – рекао је Линта.

Он је истакао да је трагична позиција нашег народа у Федерацији БиХ, гдје је прије рата живјело око



600 хиљада Срба, а по попису становништва из 2013. године, живи свега 56 хиљада.

– Тешка је ситуација, наравно, била и у Црној Гори. Сви очекујемо да ће формирањем нове владе у Црној Гори положај Срба се поправити и да ће се то најбоље видјети на попису становништва следеће године – рекао је Линта.

Он је истакао да је у последњих шест година учињен одређен напредак везано за пружање помоћи Србима у региону.

– Највећу заслугу за бољи однос према Србима у региону има председник Вучић, Влада Републике Србије, али такође и Влада АП Војводина. Имали смо низ конкретних мјера од стране и Владе Србије и покрајинске Владе – рекао је Линта напомињући да би проблем Срба у региону требало да се рјешава кроз посебну државну институцију.

– Моје мишљење је да би требало основати Министарство за Србе у региону, које би се на један систематски начин бавило пружањем конкретне помоћи на свакодневном нивоу, дакле, од обнове кућа, преко обнове јавних објеката, комуналне инфраструктуре, црква, парохијских домова, домова културе, школа – рекао је Линта и додао да би такво Министарство пружало конкретну економску, социјалну помоћ Србима који живе у окружењу.

– Посебна би улога тог министарства за Србе у региону требала да буде борба за отета имовинска и стечена и друга права протјераних Срба и свих других оштећених грађана – рекао је Линта.

## БРОЈНИ НЕРИЈЕШЕНИ ПРОБЛЕМИ ИЗГНАНИХ СРБА

Он је навео неке од нагомиланих проблема: одузета станарска права, узурпирано пољопривредно земљиште, уништене куће у класичним терористичким акцијама по хрватским градовима, помоћни објекти, питање заосталих неисплаћених пензија, питање одузетог радног стажа и низ других питања.

– Темелј борбе за имовинска стечена права која су отета протјераним Србима и свим другим оштећеним грађанима и у Хрватској и у Федерацији БиХ треба да буде Беч-

ки споразум о сукцесији, односно Анекс Г тог споразума, који се зове *Привајна својина и стицена права*. У том споразуму јасно стоји да свим грађанима и свим правним субјектима морају бити враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама током и после рата морају бити проглашени ништавним. Ми имамо само скоро двадесетак хиљада Срба који су под притисцима и пријетњама били принуђени да продају и мијењају своје куће из хрватских градова. Слична ситуација је и са Србима са подручја Федерације БиХ – рекао је Линта.

Он се осврнуо и на врло осјетљиво питање ратних злочина.

– Добро знамо да у Загребу и Сарајеву немамо независна правосудја, да су и тужилаштво Хрватске и тужилаштво БиХ, као и њихови судови, етнички мотивисане институције, чији је циљ да масовно покрећу истраге, подижу оптужнице и суде Србима и припадницима некадашње ЈНА. Циљ је да се оправда једна најбезочнија лаж и измишљотина, да су Србија и српски народ извршили агресију на Хрватску и БиХ, а да су Хрвати и Бошњаци водили ослободилачке ратове и били жртве те агресије. Чињенице јасно показују да је главни кривац за рат у Хрватској био усташки режим Франје Туђмана, чији циљ је био стварање етнички чисте Хрватске државе без или са што мање Срба, а да је главни циљ исламистичког режима Алије Изетбеговића био стварање унитарне Босне и Херцеговине, одакле би били протјерани Срби, а преостали Срби били би грађани петог реда. У том смислу, мислим да је важно основати Канцеларију за помоћ осумњиченим и оптуженим Србима, чији би циљ био пружање бесплатне стручне и правне помоћи и давање финансијске подршке у одбрани од лажних оптужница и у одбрани у монтираним политичким процесима – рекао је Линта.

Он је подсетио да се највећи број Срба и припадника ЈНА часно и храбро борио за свој народ и своју државу и да они желе да скину љагу са свог имена од оптужби за наводне ратне злочине.

– Њима је потребна помоћ државне институције, јер велика већина Срба припадника и Војске Републике Српске и Војске Републике Српске Крајине или припадника Војске Југославије, који су ратовали на Косову и Метохији 1999. године се налази у тешкој ситуацији и немају средства да плаћају скупе и дуге судске поступке. Канцеларија би имала за задатак да помогне одбрану Срба и у том смислу да помогне борбу за истину о карактеру ратовања на простору бивше Југославије – рекао је Линта и истакао да највећи број злочина против Срба није процесуиран.

## НЕЗАДОВОЉСТВО РАДОМ ТУЖИЛАШТВА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ У БЕОГРАДУ

– Погледајмо примјер БиХ, велики злочини над Србима у средњем Подрињу, у више од 100 села у општинама Сребреница, Зворник, Братунац, Милићи, Власеница, Шековићи, Осмаци, затим злочини у Босанској Посавини, централној Босни, у 13 западно крајишких општина, у Сарајеву, у западној Херцеговини. Највећи број тих злочина није процесуиран. Бројни злочини над Србима, након хрватских злочиначких акција, у Западној Славонији 1991. године *Ошкос*, *Оркан*, *Пајук 91*, *Медачки цей*, *Масленица*, *Миљевачки илајто*, *Олуја*, бројни злочини над Србима у стотинама хрватских градова и мјеста. Дакле, ништа од тога није процесуирано – рекао је Линта и истакао да је веома незадовољан радом Тужилаштва за ратне злочине.

– Према подацима који су објављени у Националној стратегији за процесуирање ратних злочина, које је усвојила Влада Србије фебруара 2016. године, до тада је Тужилаштво за ратне злочине, од свога оснивања 2003. године, дакле у тих 13 година, подигло оптужнице против 178 лица. Од тог броја оптужница, кад гледамо националну припадност, имамо двије оптужнице против Хрвата, двије против Муслимана, 21 против Албанаца, од којих је 17 одмах ослобођено, и 153 против Срба. Дакле, више од 85% оптужница је подигнуто против Срба. Апелујем, и то сам више пута радио у

јавности, овом приликом на Тужилаштво за ратне злочине да коначно почне да покреће истраге и подиже оптужнице за бројне бруталне, незапамћене злочине против нашег народа у Хрватској, БиХ и на КиМ – рекао је Линта.

## НЕКА ХРВАТИ КАЖУ НАЦИОНАЛНОСТ НЕСТАЛИХ ЛИЦА

Он је нагласио да је најважније хуманитарно и цивилизацијско питање – питање несталих лица. Подсетио је на одржану дводневну сједницу комисија за нестала лица Владе Републике Србије и Републике Хрватске.

– Председник хрватске Комисије за нестала лица Стјепан Сучић изнио је безочне лажи на Хрватској радио-телевизији како Србија тобоже опструира процес рјешавања питања несталих лица и како Србија ускраћује информације о скривеним и премјештеним гробним мјестима. Добро знамо да Хрватска годинама истиче један податак, а то је да потражује 1.869 несталих грађана Хрватске, вјешто избегавајући питање националне припадности тих жртава. Важно је нагласити да од укупног броја несталих лица у Хрватској више од 1.100 чине Срби, а мање од 800 грађани осталих националности. Зато наша Комисија за нестала лица на челу са Вељком Одаловићем треба да инсистира да Хрватска коначно објави националну припадност свих 1.869 несталих лица – рекао је Линта.

Он је напоменуо да је Србија још 2013. године послала списак од 630 несталих Срба чије су породице нестане својих најмилијих пријавиле Црвеном крсту Србије.

– Сада Хрватска седам година одбија да овој својој листи од 1.869 имена несталих лица придружи ових 630 Срба. Стјепан Сучић говори у Београду како Србија кочи процес рјешавања, како у Србији постоје позната гробна мјеста, а знамо сви да постоје десетине познатих гробних мјеста у Хрватској гдје имамо преко 150 убијених Срба. Хрватска годинама неће да ексхумира те посмртне остатке. У Заводу за судску медицину у Загребу има око 900 тијела ексхумираних посмртних остатака. Према поузденим информацијама више од 500 су посмртни остаци несталих, односно убијених Срба – рекао је Линта.

Он је нагласио да се мора инсистирати да Хрватска објави националну припадност свих несталих лица по њиховом списку, као и да придружи свом списку 630 несталих Срба које досад није учинила, да идентификује 900 посмртних остатака и да коначно ексхумира Србе из познатих гробница које се налазе широм Сјеверне Далмације, Баније, Лике, Кордуна, Западне Славоније и других дијелова данашње Хрватске.

– Исти проблем је и са Институтом за нестала лица у БиХ који не чини ништа на рјешавању проблема 1.650 несталих Срба са подручја БиХ – рекао је Линта. Он је истакао да се укључујући нестале из Хрватске (1.100) и Космета (500) тражи још 3.800 Срба.

Линта је на крају закључио да се треба отворити дијалог око потребе оснивања Министарства за Србе у региону и Канцеларије за помоћ оптуженим и осумњиченим Србима.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА УПУТИО 13. НОВЕМБРА 2020. ГОДИНЕ ПИСМО ПРЕДСЈЕДНИЦИ ВЛАДЕ АНИ БРНАБИЋ

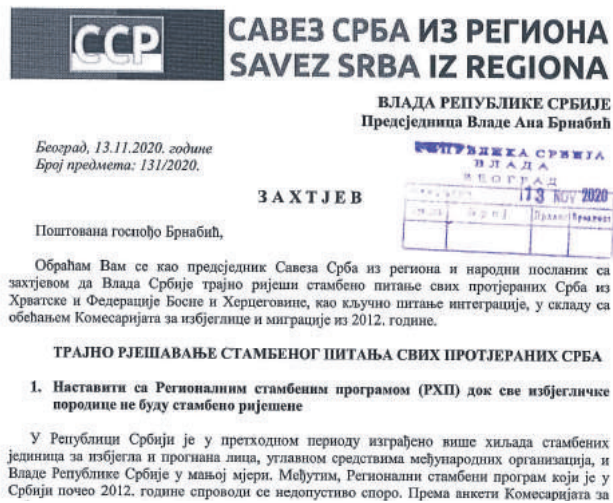
# Линта тражи од Владе да се трајно ријешити стамбено питање свих протјераних Срба



Поштована госпођо Брнабић,  
Обраћам Вам се као председник Савеза Срба из региона и народни посланик са захтјевом да Влада Србије трајно ријешити стамбено питање свих протјераних Срба из Хрватске и Федерације Босне и Херцеговине, као кључно питање интеграције, у складу са обећањем Комесаријата за избјеглице и миграције из 2012. године.

Молим Вас да својим ауторитетом помогнете и да утичете на то да Влада Србије преузме одговорност да се стамбено питање и сви изнад наведени дугогодишњи проблеми избјегличких породица што прије ријеше на праведан и свеобухватан начин. С поштовањем!

*Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Мiodраг Линча*



## ТРАЈНО РЈЕШАВАЊЕ СТАМБЕНОГ ПИТАЊА СВИХ ПРОТЈЕРАНИХ СРБА

### 1. Наставити са

**Регионалним стамбеним програмом (РХП) док све избјегличке породице не буду стамбено ријешене**

У Републици Србији је у претходном периоду изграђено више хиљада стамбених јединица за избјегла и прогнана лица, углавном средствима међународних организација, и Владе Републике Србије у мањој мјери. Међутим, Регионални стамбени програм који је у Србији почео 2012. године спроводи се недопустиво споро. Према анкети Комесаријата за избјеглице и миграције из 2009. године евидентирано је око 17.000 избјегличких породица са подручја Хрватске и Босне и Херцеговине са неријешеним стамбеним питањем. Држава је обећала да ће у року од 5 година, односно у периоду од 2012. до 2017. године, бити ријешено стамбено питање свих 17.000 избјегличких породица. У међувремену, рок за реализацију Регионалног стамбеног програма неоправдано је продужен до краја 2021. године, а Комесаријат за избјеглице и миграције је саопштио да ће до краја 2021. године бити ријешено свега нешто више од 7.000 породица. Дио прогнаничких породица су подстанари или живе у јако тешким условима 25–29 година, још од времена ратних сукоба.

Процењује се да ће више од 12.000 избјегличких породица остати без крова над главом јер нису били сви обрађени анкетом. У Србији је потребно најмање 7.000 станова, 3.000 пакета грађевинског материјала, 1.500 сеоских имања и 500 монтажних кућа да се коначно ријешити стамбено питање протјераних Срба из Хрватске и БиХ.

Наводим примјер Београда гдје ће бити додијелена 383 стана (Нови Београд и Овча), а има више од 1.800 пријава, што значи да ће око 1.500 избјегличких породица остати испод црте. У Београду недостаје још барем 2.500 станова, јер се процењује да

се више од 1.000 породица није пријавило на конкурс. На подручју Новог Сада биће додијелено 246 станова (Футог и Ветерник), а остаће око 500 породица испод црте. У Новом Саду недостаје још барем 700 станова јер се процењује да се најмање око 200 породица није пријавило на конкурс. Сличне примјере имамо и у десетинама других градова и општина.

● *Тражим да држава испуни своје обећање из 2012. године и да настави са реализацијом Регионалног стамбеног програма док све избјегличке породице, без обзира на број чланова, не буду стамбено ријешене. Позивам Комесаријат за избјеглице и миграције да распише још један, коначни, јавни позив на нивоу читаве Србије за сва четири стамбена програма: станове, сеоска имања, грађевински материјал и монтажне куће, како би се евидентирали и ријешили стамбени проблеми свих протјераних Срба из Хрватске и ФБиХ.*

### 2. Омогућити свим протјераним Србима који нису имали избјеглички статус да ријеше своје стамбено питање

У Србији има преко хиљаду породица Срба из Хрватске и БиХ који се нису пријавили на попису избјеглица 1996. године и немају или нису имали избјеглички статус. Тим лицима Комесаријат за избјеглице и миграције не дозвољава да конкуришу за рјешавање стамбеног питања, што је велика неправда,

иако су протјерани из својих станова и кућа као и остали Срби са подручја Хрватске и Федерације БиХ.

Наведене породице током 90-их година нису из различитих разлога стекле статус избјеглице. Дио њих је протјеран током 1991. године када није постојао Комесаријат за избјеглице и они су одмах узели српско држављанство и добили личну карту или су се пријављивали у Матици исељеника на чијем је челу тада био књижевник Бранислав Црнчевић. Трагична је чињеница да Комесаријат чак не жели да призна протјераним Србима ни потврде Матике исељеника.

Други дио је, нажалост, имао у рату велике породичне трагедије, губитак чланова уже породице, и у том болу и несрећи нису размишљали да се пријаве као избјеглице. Трећи дио, они који су дошли у периоду од 1992–1995. године, нису знали да је потребно да се пријаве Комесаријату за избјеглице и миграције и да добију избјеглички картон. Четврти дио није се пријавио из страха за властиту безбједност.

Сматрам да Комесаријат својим крутим приступом дискриминише ову групу протјераних Срба и спрјечава их да ријеше кључно питање интеграције.

● *Тражим да Комесаријат за избјеглице и миграције дозволи свим Србима и другима који су протјерани са подручја Хрватске и ФБиХ, а који немају или нису имали избјеглички статус, да равноправно са осталима конкуришу*

*за рјешавање стамбеног питања. На тај начин исправила би се велика неправда према овој групацији протјераних Срба.*

### 3. Омогућити свим протјераним Србима чији су станови сграђени преко Регионалног стамбеног програма или путем разних међународних организација да добију тзв. двоструки попуст приликом откупа станова

Ради се о породицама које се у великој већини налазе у тешкој социјално-економској ситуацији. Многе од тих породица су били подстанари више од 25–28 година и дали су десетине хиљада некадашњих марака, а сада евра својим бившим газдама. Поред тога, зграде у којима живе грађене су некавалитетно, столарија је најнижег квалитета, електроинсталације су лоше урађене, кровови прокишњавају, прилази зградама остали су неуређени... Такве зграде временом су постале праве руине. Као примјер наводим зграде у Београду, Зрењанину, Убу, Тополи, Рачи и у низу других мјеста. У питању је неприхватљив однос према највећим жртвама ратова на простору Југославије. Због наведених разлога сматрам да би било праведно да се избјегличким породицама омогући да те станове откупе по што повољнијој цијени. Из тог разлога покренуо сам иницијативу према локалним самоуправама за смањење цијене откупа станова. На основу моје молбе општи-

не Озаци и Пожега донијеле су Рјешења да се за станове који су изграђени путем донација или суфинансирањем избјеглим и прогнаним лицима умањи откупна цијена за 50% и да се на ту умањену цијену примијене одредбе Закона о избјеглицама о додатном умањењу за 50% (тзв. двоструки попуст).

Поред тога, 530 избјегличких и других породица, корисника тзв. СИРП програма, који живе у 7 локалних самоуправа (Крагујевац, Стара Пазова, Панчево, Чачак, Ваљево, Краљево и Ниш), а чији су станови изграђени средствима Владе Италије, немају право већ 12 година да откупе своје станове. Избјегличке и друге породице морају коначно да добију право откупа станова под повољним условима и да се у откупну цијену урачуна плаћена кирија. Такође, крајње је вријеме да око 80 избјегличких породица које станују у зградама ДИПОС-а у Београду исто добију право откупа и да им се у откупну цијену урачуна плаћена кирија. Очекујем да ће обје категорије избјегличких породица (СИРП и ДИПОС) коначно постати власници станова и да ће се на тај начин исправити велика неправда која је чињена према њима у претходном периоду.

● *Тражим да Влада предложи измене и допуне Закона о избјеглицама којима ће се вриједност станова који су предмет уговора о купопродаји умањити за 75%, уместо досадашњих 50%. На тај начин избјегличке породице би добиле тзв. двоструки попуст приликом откупа станова у којима живе.*

### 4. Омогућити ратним војним инвалидима и породицама палих бораца који су станове добили кроз Пројекат Социјално становање за ратне војне инвалиде и породице палих бораца да станове добију бесплатно у власништво

Пројекат је спровело Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у сарадњи са јединицама локалне самоуправе у којима је пројекат реализован. Средства за реализацију овог пројекта донирао је Влада Јапана за 11 општина и Национални инвестициони план у још 6 општина. Укупно је изграђено 318 станова у 17 општина (Кикинда, Нови Сад, Инђија, Панчево, Београд, Смедеревево, Лозница, Крагујевац, Крушевац, Ниш, Лесковац, Сомбор, Кула, Сремска Митровица, Аранђеловац, Чачак и Ваљево). Ради се о породицама које ни након 20 и више година нису успјеле да постану власници станова у којима живе због високе откупне цијене или због имовинско-правних проблема. У питању је дугогодишња и недопустива дискриминација посебно угрожених категорија грађана који су изгубили чланове својих породица или остали трајни инвалиди током ратова који су вођени на простору бивше Југославије у периоду од 1991–1999. године.

● *Тражим да Влада Србије по хитном поступку донесе уредбу о измени и допуни уредбе о рјешавању стамбених потреба ратних војних инвалида и породица палих бораца којима ће бити омогућено да се ратним војним инвалидима и породицама палих бораца станови у којима живе бесплатно додијеле у власништво. Ако није могуће да станове добију бесплатно, да им се одобри попуст у износу од 75% који тражим за остале избјегличке породице (тзв. двоструки попуст).*

### 5. Омогућити свим протјераним Србима помоћ у грађевинском материјалу до износа од 550.000 динара за завршетак радова

Комесаријат за избјеглице и миграције одбија захтјеве за грађевински материјал породицама које су у ранијем



» Потребно је да се ријешити стамбено питање за још најмање 12.000 избјегличких породица



ОСТАЛИ ПРОБЛЕМИ КОЈИ МУЧЕ ИЗБЈЕГЛИЧКУ ПОПУЛАЦИЈУ

## СМАЊИТИ ТАКСЕ ЗА ДРЖАВЉАНСТВО, ПОМОЋИ СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНЕ ИЗБЈЕГЛИЧКЕ ПОРОДИЦЕ

**1. Омогућити свим протјераним Србима и њиховој дјечи, који подносе захтјев за пријем у држављанство Републике Србије, да то учине по повлашћеној такси за прогнана лица у износу од 1.070 динара, без обзира на то да ли у тренутку подношења захтјева имају или немају важећи избјеглички статус**

● Сматрам да је дискриминација и недопустиво да избјегличке породице и њихова дјеца плаћају високу таксу у износу од 19.370 динара. Ради се о највећим жртвама рата и стога та такса треба да буде симболична без обзира на тренутни статус.

**2. Омогућити свим протјераним Србима, против којих се воде поступ-**

**ци за ратне злочине пред судовима у Хрватској и Босни и Херцеговини, пријем у српско држављанство, као и онима против којих се воде судски поступци у Београду, или је судски поступак већ окончан и осуђена лица су одслужила казну затвора. Велика већина поступака против Срба води се на основу лажних доказа.**

● Сматрам да се овдје ради о дискриминацији и да је потребно дати инструкцију Управи за управне послове министарства унутрашњих послова да се свим Србима омогући пријем у српско држављанство, без обзира на судске поступке за ратне злочине.

**3. Повећати средства за економско оснаживање протјераних Срба**

● Тражим да се обезбиједи додатна средства за економско оснаживање прогнаних лица кроз доходне активности породица.

**4. Омогућити право на додјелу једнократне новчане помоћи, бесплатних дрва за зиму, лијекова, хуманитарних пакета хране и хигијене, свим угроженим категоријама протјераних Срба, без обзира на то да ли тренутно имају важећи избјеглички статус или не**

● Тражим да Комесаријат за избјеглице и миграције свим прогнаним лицима која се налазе у тешкој социјално-економској и материјалној ситуацији обезбиједи једнократну помоћ, без обзира на то да ли лице има избјегличку легитимацију или личну карту.

периоду већ оствариле ту врсту помоћи у износу већем од 180.000 динара. Један дио избјегличких породица је у ранијем периоду добио помоћ у висини од 200.000 до 300.000 динара. Са наведеним средствима још увијек нису завршили своје куће, али Комесаријат за избјеглице и миграције не дозвољава да поново конкуришу.

● Тражим да се избјегличким породицама које још увијек нису завршили своје куће, а добиле су помоћ у грађевинском материјалу у износу мањем од 550.000 динара, омогући да поново конкуришу. На тај начин би се исправила неправда према овим породицама и сви они који су добили мање износе могли би да конкуришу за додатна средства тј. за разлику до наведених 550.000 динара.

**6. Ријешити имовинско-правна питања која онемогућавају откуп станова**

У Србији у 12 локалних самоуправа није могуће кренути у процес откупа станова јер је потребно ријешити имовинско-правне проблеме (Београд, Пожаревац, Деспотовац, Лесковац, Земун, Инђија, Стара Пазова, Крагујевац, Рача, Рековац, Мајданпек, Неготин). Примјер насеља Сава у Обреновцу, гдје 78 избјегличких породица након 20 година не могу да откупе станове у којима живе. Захтјеве за откуп поднијели су 2013. године и од тада нису могли добити никакву информацију, све до 8. априла 2019. године када се Комесаријат огласио и упутио им допис у коме их је обавијестио да због несрећених имовинско-правних односа није могуће реализовати купопродају и да треба поново да поднесу захтјев за закуп.

● Тражим да се максимално убрза рјешавање имовинско-правних питања како би се тим породицама омогућило да могу по Закону о избјеглицама, тј. у складу са нашом молбом о двоструком попусту (75% од тржишне цијене), поднијети захтјеве за откуп и коначно

постати власници станова у којима живе.

**7. Омогућити избјегличким породицама које су добиле станове кроз пројекат Социјално становање у заштићеним условима да имају право откупа тих станова по истим условима који важе и за остале избјеглице**

Имамо низ локалних самоуправа у којима су изграђени станове кроз наведени пројекат: Жабари (12), Мало Црниће (6), Шабац (36), Лозница (30), Ниш (16), Сомбор (9), Темерин (20), Топола (8)...

● Тражим да Влада Србије донесе уредбу којом би избјегличке породице које су добиле станове кроз пројекат Социјално становање у заштићеним условима добиле право откупа станова у којима живе.

**8. Максимално убрзати рјешавање поднијетих захтјева и доношење коначних листа након завршених конкурса за све видове рјешавања стамбених питања**

Као примјер наводим Нови Сад гдје су конкурси за станове у Футогу и Ветернику расписани почетком 2018. године и за њих још увијек није објављена коначна листа. Слична ситуација је и са конкурсима за станове на Новом Београду и у Овчи за које још увијек нема резултата.

● Тражим да Влада постави јасне рокове за доношење коначних листа.

**9. Максимално убрзати рокове изградње станова и монтажних кућа и уселење у исте, као и додјелу сеоских имања и грађевинског материјала**

Наводим само неке од бројних примјера скандалозно и срамно споре изградње станова за избјеглице. У Шапцу је коначна листа за станове за 25 избјегличких породица објављена 14. 8. 2015. године, а рок за завршетак изградње био је 5. 11. 2018. године. Међутим, зграда још увијек није завршена и стана-

ри већ шесту годину од објаве листе чекају на уселење. У Крушевцу је коначна листа за станове објављена 24. 7. 2015. године. Изградња је почела у марту 2017. године, а зграда са свега 20 станова још увијек није уселена. У Бору је коначна листа објављена 23. 7. 2015. године и 15 породица више од пет година чека да се усели у станове. У Шиду је коначна листа објављена 28. 8. 2015. године, а 10 породица још увијек не зна, након више од пет година, када ће радови бити завршени и када ће добити кључеве станова. У Сомбору је коначна листа о избору корисника објављена 30. 12. 2015. а кључеви су станарима уручени тек након више од четири године тј. 24. 1. 2020.

Такође, веома лоша ситуација је и у Лучанима у којима се гради 15 станова за избјеглице. Тамо је државна институција Јединица за управљање пројектима (ЈУП) недавно раскинула уговор са извођачем и у плану је да се тек на прољеће изабере нови извођач како би се на лето наставило са радовима. Наводим и примјере недопустиво споре додјеле грађевинског материјала у Београду, Старој Пазови, Иригу, као и у Новом Саду, у коме се на додјелу 24 пакета грађевинског материјала чекало пуне три године. Сличних примјера дискриминације и малтретирања избјегличких породица има још у низу локалних самоуправа.

**10. Максимално убрзати склапање купопродајних уговора након истека закупа од шест мјесеци, колико је предвиђено Законом о избјеглицама**

● У случају да се уговори не припреме на вријеме тражим да се плаћена закупнина од седмог мјесеца до склапања уговора рачуна у откупну цијену.

**11. Смањити таксу коју избјеглице плаћају приликом ојвере купопродајних уговора**

● Тражим да Влада смањи таксу за ојверу

купопродајних уговора барем за 50% од садашње цијене јер се ради о угроженој категорији становништва. Велика већина избјегличких породица налазе се у тешкој социјално-економској ситуацији и треба им изаћи у сусрет и показати разумијевање.

**12. Максимално убрзати реновирање уништених и демолираних станова у Земун Пољу који су додијељени ратним војним инвалидима и породицама палих бораца прије годину дана и омогућити да се што прије уселе и постану власници**

Обратило ми се више грађана који су на основу Одлуке комисије за стамбена питања Града Београда, на сједници одржаној 22. новембра 2019. године, добили станове на конкурс за рјешавање стамбених потреба куповином и давањем станова у закуп на локацији Камендин 2, у Земун Пољу (укупно 52 породице). Како се ради о ратним војним инвалидима и члановима породица палих бораца замолили су ме за помоћ да коначно уселе у додијељене станове, а да им не спомињем имена, из страха за властиту безбједност. Неки од њих су одлазили до зграда и затекли застрашујуће призоре оштећења новонизграђених објеката и ураслог околиша. Обиласком су примјетили да су многи станове проваљени. Из зграде се износе санитарни и кухињски елементи (бојлери, судопере, ВЦ шоље, батерије...), електро инсталација (каблови, утичнице, прекидачи...). Разбијена су многа стакла на приземним локалима, прозорима и балконским вратима, покидани и покрадени вертикални олуци и лимови са приземља фасада, и још много других видних оштећења.

● Тражим да се у што краћем року поново изврши санација настале штете с циљем да се ратни војни инвалиди и породице палих бораца што прије уселе у додијељене станове.

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ



Србија  
21000 Нови Сад  
Војвођанских бригада 17  
телефон: 021/528 132, 021/520 030  
мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com;  
сајт: www.hcit.rs

## Хрватско држављанство

● Мајка ми је рођена у Уковару, а отац у Двору на Уни. Обоје имају увјерење да су држављани Републике Хрватске из 1990. године, јер су се тада вјенчали. Они су у Србију дошли шездесетих. Ја сам рођен фебруара 1991, а сестра новембра 1992. Обоје смо рођени у Београду и цијелог живота живимо у Србији. И њој и мени у изводима из матичних књига пише држављанство хрватско. Српско држављанство смо стекли 1998. када нам је било потребно за школу и родитељима за личне карте. Прије двије године сам ишао да провјерим свој упис у матичне књиге у Хрватској. Испоставило се да ни сестра ни ја нисмо уписани. Тада су ми рекли и да би отац морао поново да се упише у матичне књиге рођених, јер су у Двору те књиге спаљене и за то имам потврду. Могу ли ја добити путовницу, ако родитељи немају и да ли они морају право да је издаде?

– Ви можете добити путовницу када се упишете у књиге држављана Републике Хрватске, односно када се утврди Ваше хрватско држављанство, независно од тога да ли Вам родитељи имају путовнице. Дакле, није услов да родитељи подигну путовнице да бисте Ви могли добити путовницу. Међутим, услов је за утврђивање Вашег хрватског држављанства да докажете да су Вам оба родитеља у тренутку Вашег рођења били хрватски држављани. То доказујете увјерењима о њиховом упису у књиге држављана Републике Хрватске, изданим иза 8. 10. 1991. године, а не увјерењима која су издана прије тога датума као што је увјерење из 1990. године које наводите у свом допису. Пошто су књиге држављана на подручју гдје је уписан Ваш отац нестале, потребно је претходно да он утврди своје хрватско држављанство, како бисте Ви, као особа која је рођена прије 8. 10. 1991. године стекли право на хрватско држављанство по одредби чланка 30а Закона о хрватском држављанству. Што се тиче Ваше сестре која је рођена 1992. године за стјецање њезиног хрватског држављанства по поријеклу довољна је потврда да је један од Ваших родитеља уписан у књиге држављана у тренутку њезиног рођења, уз потврду да она до сада није уписана у књиге држављана Републике Хрватске.

● Шта ми све треба од докумената и по ком члану Закона да аплицирам за домовницу и колико се чека на одговор?

За подношење захтјева за утврђивање Вашег хрватског држављанства потребно ја да приложите: Ваш животопис, извод из матичне књиге рођених, извод из матичне књиге вјенчаних (ако сте у браку), увјерење о датуму и основу уписа у књиге држављана Републике Србије, потврду о датуму и основу уписа у књиге држављана Републике Хрватске Ваших родитеља, увјерење о томе да ли сте Ви уписани у књиге држављана Републике Србије, извод из матичне књиге рођених и извод из матичне књиге вјенчаних од Ваших родитеља, ако са истима располажете.

Према Закону о опћем управном поступку Републике Хрватске, прописан је крајњи рок од шездесет дана за доношење рјешења од дана запримања Вашег захтјева. Међутим, у пракси се на доношење првостепеног рјешења чека и по неколико мјесеци, до неколико година.

Када је у питању Ваша сестра која је рођена иза 8. 10. 1991. године, она може стећи право по поријеклу на хрватско држављанство на основу члана 2. став 1. подстав 2. Закона о измјенама и допунама Закона о хрватском држављанству, која уз свој захтјев, поред напријед наведених докумената које и Ви требате приложити уз Ваш захтјев, треба приложити и потврду о томе да није осуђивана (коју издају надлежне Полицијске управе или Полицијске станице у мјесту њезиног пребивалишта).

**ШИРО ЛАЗИНИЦА,  
ПРАВНИ САВЈЕТНИК ХЦИТ-А НОВИ САД**

**Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртом од 16 до 20 сати. Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикинду, Сомбору и Суботици. О вријеме рада правног саветника ХЦИТ-а у овим мјестима информишите се на број 063 78 99 215. ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.**

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА УПУТИО 18. НОВЕМБРА 2020. ГОДИНЕ ДРУГО ПИСМО ПРЕМИЈЕРКИ СРБИЈЕ АНИ БРНАБИЋ

# Линта: Влада да покрене дијалог са РХ и БиХ о рјешавању проблема протјераних Срба

Поштована госпођо Брнабић,  
Обраћам Вам се као председник Савеза Срба из региона и народни посланик са захтјевом да Влада Србије покрене суштински дијалог са Хрватском и Босном и Херцеговином о рјешавању уништене и оштећене имовине, отетих стечених права и бројних других проблема протјераних Срба и преосталих Срба у Хрватској и Федерацији БиХ. Други проблеми везани су за застој и опструкцију у рјешавању несталих Срба и припадника ЈНА, непроцесуирање ратних злочина над Србима, хапшења Срба и суђења оптуженим Србима пред правосудјем у Загребу и Сарајеву, у највећој мјери на основу лажних доказа и лажних изјава свједока сарадника; осуђени Срби за ратне злочине у монтираним судским процесима неправедно служе дуге казне затвора. За наведене проблеме потребно је основати Канцеларију за помоћ осумњиченим, оптуженим и осуђеним Србима као и да Тужилаштво за ратне злочине Србије почне да подиже оптужнице против свих одговорних за злочине над Србима.

## ИНСИСТИРАТИ НА СПРОВОЂЕНУ АНЕКСА Г БЕЧКОГ СПОРАЗУМА О СУКЦЕСИЈИ

Влада Србије треба да инсистира на суштинском дијалогу са званичним Загребом и Сарајевом. Темел дијалога мора да буде Анекс Г Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и стечена права*. У њему јасно стоји да свим грађанима и правним лицима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени ништавним. Бечки споразум о сукцесији је међудржавни споразум који је ратификован у парламентарима држава наследица бивше Југославије и према Уставу Хрватске, Босне и Херцеговине и међународном праву има јачу правну снагу од домаћих закона. Од ступања на снагу Бечког споразума о сукцесији јуна 2004. године Хрватска систематски опструира и блокира спровођење Анекса Г – *Приватна својина и стечена права* и Анекса Е – *Пензије*.

Преостали Срби у Хрватској налазе се у трагичној позицији јер су дискриминисани у низу области (запошљавање у јавном сектору, образовање, употреба српског језика и ћирилице, обнова и др). Срби у Хрватској, протјерани Срби и други оштећени грађани очекују да теме дијалога Србије са званичним Загребом, поред горе наведених, буду више од 40.000 отетих станарских права, више од 50.000 заосталих, а неисплаћених пензија пензионерима и њиховим потомцима, више од 10.000 минираних српских кућа и локала у хрватским градовима; више од 20.000 неадекватно проданих и замијењених српских кућа под притисцима и пријетњама у хрватским градовима током рата, више од милион отетих катастарских парцела пољопривредног земљишта, великом броју Срба није признат дио или читав радни стаж прије рата, неисплаћене дионице, динарска и девизна штедња, продаја српских кућа преко хрватске Агенције за промет некретнина последице рата на основу лажних или двоструких уговора, уништена остала непокретна и покретна имовина; више од 30.000 кућа, пословних и помоћних објеката уништено или отето на подручју Крајине и бројни други проблеми.

## ХРВАТСКА ДУГУЈЕ НЕИСПЛАЋЕНЕ, А ЗАРАЂЕНЕ ПЕНЗИЈЕ

Једно од бројних отворених, а неријешених избјегличких проблема, а прије свега због одсуства политичке воље и елементарне дискриминаторске политике у Хрватској, јесте и питање исплате доспјелих неријешених пензија (Анекса Е). Прекид исплате пензија на подручју Хрватске које је било под заштитом снага УН (УНПРОФОР-ом) успиједио је у септембру 1991. године.



Обнова исплате почела је да тече од 1997. године, али од подношења захтјева, па унапријед. На подручју Републике Српске Крајине било је 57.500 пензионера. Сада је мали број од њих у животу. Пензионери који су отишли у пензију до 1991. године са 65 година старости сада имају најмање 94 године, ако су још живи.

## ЗАШТИТИ СРПСКУ ИМОВИНУ НА ТЕРИТОРИЈИ ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ

Преостали Срби у Федерацији БиХ налазе се исто у трагичној ситуацији јер су дискриминисани у запошљавању у јавном сектору, образовању на српском језику и ћирилицу, расподјели средстава у буџетима општина, градова, кантона и федерације, обнови порушених кућа и комуналне инфраструктуре, а дијелу пензионера је ускраћено право на пензију. Срби у Федерацији БиХ, протјерани Срби и други оштећени грађани очекују да теме дијалога Србије са званичним Сарајевом буду, поред горе наведених, више од отетих 1.000 станова које су прије рата откупили припадници бивше ЈНА; више од 20.000 станова који су у току рата отети Србима или су их Срби продавали под притисцима и пријетњама за мизеран новац како би спасли живу главу, више од 30.000 кућа је уништено и никада није обновљено, отимање кућа, пословних објеката, земље и други проблеми.

Посебну опасност представља незаконито књижење српске имовине у Федерацији БиХ на основу објаве у *Службеном гласнику* без обавјештавања власника да је то дужан да уради у року од 60 дана. Наиме, у Федерацији БиХ спроводе се пројекти регистрације некретнина који се односе на усклађивање података о некретнинама између катастра и земљишне књиге тј. практично замјена старих земљишних књига са новим катастром. У случају да се власници некретнина не јаве у року од 60 дана од објаве огласа постоји реална опасност да надлежни суд укњижи као власника државу или појединце који своје право на некретнину доказују путем одржаја државине или путем лажних уговора о купопродаји.

## СРПСКЕ ПОВРАТНИКЕ САЧУВАТИ ОД МИГРАНАТА

Малобројни српски повратници у општинама Бихаћ, Босански Петровац, Грахово, Сански Мост, Босанска Крупа, Дрвар и шире суочавају се са великим проблемом миграција. Они страхују за своју безбједност јер им мигранти проваљују у куће, краду и оштећују имовину и физички их нападају. Апсолутно је неприхватљиво да полиција Унско-санског кантона и других кантона не само што не штити Србе и њихову имовину од миграната, већ мигранте шаље у српска села, говорећи им да слободно могу да користе српска имања. Бошњачке власти на федералном и кантоналном нивоу ни су ништа учиниле од завршетка рата да се у српским мјестима и селима у Унско-санском кантону и другим дијеловима Федерације БиХ ријеше питања воде, струје, да се

асфалтирају путеви, обнове куће, амбуланте, школе, отворе радна мјеста и рјешавају бројни други проблеми. Сматрам да наша Влада треба да захтјева од власти у Сарајеву да затворе мигрантски центар који је отворен у српском селу Липа (40 километара од Бихаћа), да заштити српску имовину и гарантује безбједност Србима у Унско-санском кантону и у читавој Федерацији БиХ.

## НЕРИЈЕШЕНО ПИТАЊЕ ПРИВАТНЕ ИМОВИНЕ ПРОТЈЕРАНИХ СРБА У ХРВАТскоЈ

Једини државни попис имовине протјераних Срба са подручја данашње Хрватске урађен је још 1996. године, а Извјештај је објављен тек 2001. године. Нажалост, у претходне двије деценије нису предузете никакве мјере и активности од стране државе да се међународне организације и међународна јавност упозна са подацима о систематском кршењу људских права протјераних Срба и других оштећених грађана са подручја данашње Хрватске који су наведени у Извјештају из 2001. године. Према незваничним подацима вриједност евидентиране приватне имовине у Хрватској процјењује се на више од 30 милијарди евра. Званичних података нема, јер до сада није урађена процјена на основу наведене евиденције у којој се налази око 76.000 захтјева протјераних српских породица и фирми. Формулари се налазе у Министарству финансија Србије. Важно је нагласити да попис имовине из 1996. године није обухватио прогнана лица из Босне и Херцеговине и Словеније.

## НАШОЈ АНКЕТИ СЕ ОДАЗВАЛО 10.322 ИЗБЈЕГЛИЧКЕ ПОРОДИЦЕ

Желим да Вас упознам са чињеницом да је Савез Срба из региона у претходном периоду урадио евидентирање отете, уништене, оштећене, неадекватно обновљене, неадекватно развијене и неадекватно продате имовине протјераних Срба и других оштећених грађана која се налази у Хрватској, Босни и Херцеговини и Словенији. Укупно је 10.322 прогнаничких породица попунило Образац за евиденцију. Према извјештају просјечна породица броји три члана, што значи да је овом евиденцијом обухваћено нешто више од 30.000 протјераних Срба и других оштећених грађана због чега се ова евиденција може сматрати веома репрезентативном анкетом.

Анализу прикупљеног материјала и свеобухватни извјештај на 87 страна са прецизним подацима о систематском кршењу људских права протјераних Срба и других оштећених грађана урадио је 2019. године професор са Филозофског факултета у Београду, Владимир Вулетић. Извјештај Вам достављамо у прилогу.

Нашем позиву за учешће у анкети се одазвало укупно 10.322 породица и овај извјештај се односи на та лица. Од укупно 10.322 породице које су учествовале у овој анкети највише, 7.763 или три четвртине (75,2%), пријавило је материјалну штету у Хрватској. Једна четвртина (23,9%), од-

носно 2.472 пријава, односи се на штету у БиХ. На Словенију се односи свега 87 пријава или мање од 1%.

Извјештај аргументовано показује огромне размјере материјалне штете коју су претрпјели протјерани Срби на подручју Хрватске и Федерације Босне и Херцеговине.

У извјештају се наведени подаци о уништеној, оштећеној и отетој непокретној имовини (станови, куће, викендице, пословни и помоћни објекти, засади воћа и винове лозе, шума, ливаде, пашњаци, оранице и др.), уништеној и отетој покретној имовини (превозна средства, пољопривредне и остале машине, стока и остале животиње, намјештај, кућна техника и др.), заосталим, а неисплаћеним пензијама, неисплаћеној динарској и девизној штедњи и хартијама од вриједности, неисплаћеним дионицама, непризнатом радном стажу и др. Посебни дијелови извјештаја се односе на неадекватну обнову срушених кућа с једне стране и продају и размјену кућа и станова под притисцима и пријетњама с друге стране, као и на податке о судским процесима везаним за непокретну имовину. Вјерујем да ће Вам наш Извјештај бити од користи и да ће барем једним дијелом помоћи да боље сагледасте размјере огромне материјалне и друге штете коју су претрпјели протјерани Срби.

## СРБИЈИ ЈЕ ПОТРЕБНО МИНИСТАРСТВО ЗА СРБЕ У РЕГИОНУ

Један од важних предуслова успјешне борбе за имовинска и друга права протјераних Срба и борбе за опстанак преосталих Срба у Хрватској и Федерацији БиХ било би оснивање посебне државне институције односно Министарства за Србе у региону.

Наведено Министарство би требало да има озбиљан буџет и запослене стручне, посвећене и одговорне људе који би свакодневно радили на рјешавању бројних проблема нашег народа (повратак отете и узурпирани имовине и других права, обнова кућа, школа, амбуланте, продавница, цркви, гробаља, споменика, комуналне инфраструктуре, економска и социјална помоћ, борба за образовање српске дјеце на српском језику и ћирилицу и запошљавање Срба у јавном сектору, борба за долазак српског капитала и отварање радних мјеста и низ других мјера и активности).

Без снажне и институционалне политичке подршке Србије извјесно је да ће Срби у Хрватској и Федерацији БиХ временом нестати са својих вјековних подручја.

## АКО ЗАГРЕБ И САРАЈЕВО ОДБИЈУ ДИЈАЛОГ ТРАЖИТИ ПОМОЋ ОД УН

У случају да власти у Загребу и Сарајеву буду одбијале дијалог о рјешавању наведених проблема нашег народа сматрам да Влада треба упознати Уједињене нације и све значајне међународне организације да Хрватска и БиХ опструирају и блокирају спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији којим се штите права грађана која су имали на дан 31. 12. 1990. године. Један од важних предуслова пуне нормализације односа Србије са Хрватском и Босном и Херцеговином јесте досљедно спровођење наведеног Анекса Г који се зове *Приватна својина и стечена права*.

Желим да Вас замолим да примите на састанак нашу делегацију у што краћем року. Делегацију Савеза Срба из региона би сачињавали представници крвних организација избјегличких и других удружења Срба из Хрватске и Босне и Херцеговине. Преко 95 посто протјераних Срба су држављани Србије који посједују српске личне карте и траже да Влада активно помогне рјешавање њихових бројних проблема у државама поријекла и у процесу интеграције.

С поштовањем!  
Председник Савеза Срба из региона  
и народни посланик  
Миодраг Линта

## КОНФЕРЕНЦИЈА СРПСКИХ НАЦИОНАЛНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У НОВОМ САДУ



» Председник покрајинске Владе Игор Мировић са учесницима конференције

## Игор Мировић: Учинили смо много како бисмо повезали Србе из региона са матицом

Конференција српских националних организација из земаља региона, одржана је у Матици српској у Новом Саду 16. октобра 2020. године. И на овој Конференцији били су присутни учесници из Сјеверне Македоније, Румуније, Мађарске, Албаније, Црне Горе, Републике Српске, Хрватске, Словеније и Србије.

Поздрављајући учеснике скупа, председник Покрајинске владе Игор Мировић је казао да је влада, на чијем је челу, у прошле четири године учинила конкретне ствари и направила значајне кораке у земљама региона. Мировић је између осталог рекао: „Учинили смо много како бисмо Србе из региона повезали са матицом. Ово је непрестана борба која траје више векова и тако ће бити и у будућности због чега морамо истрајати на повезивању, заједничким програмима, очувању баштине, борби за наш идентитет, јединство, заједништво, писмо, језик и традицију” и истакао да Матица српска управо ту мисију има од 1826. године. Мировић је подсетио да је потписан стратешки документ о сарадњи који је повезао АП Војводину и Републику Српску и који је, како је оцијенио донио конкретне резултате јер је реализован читав низ заједничких акција у области културе, привреде и повезивања локалних самоуправа. Влада Војводине пружа подршку и институцијама у Мађарској, Румунији и Хрватској, а по први пут помогла је и српске институције у Црној Гори.

Председник Матице српске Драган Станић рекао је да сви заједно морамо бити окупљени око једне идеје, а то је

идеја да наприједимо Србију и српски народ гдје год он живи.

Основна тема Конференције били су „извјештаји о положају српског народа у земаљама региона за период између двије конференције, те покретање иницијативе код Владе Републике Србије да се брига за српски народ у региону и дијаспори подигне на виши институционални ниво ради постизања већег степена заједништва и старања Републике Србије о сународницима са пребивалиштем ван матичне државе. Усвојен је такође и приједлог активности конференције за наредни период, као и приједлог о међусобној сарадњи националних организација из земаља региона.

Од државних институција Републике Србије и Републике Српске присуствовали су представници Управе за дијаспору и Србе у региону. У оквиру активности Конференције за наредни период предложено је да се успостави што боља сарадња између државних институција Републике Србије и Републике Српске и Конференције српских националних организација из земаља региона што се посебно односи на сарадњу са Матицом српском из Новог Сада, Српском књижевном задругом из Београда и *Просвјетом* из Београда, на заједничком и већ подржаном пројекту израде јединственог српског Буквара. Због новонастале епидемиолошке ситуације и немогућности нормалног комуницирања, тај заједнички пројекат је заустављен, уз иницијативу да се на њему инсистира и ради у времену када то буде могуће.

О положају и проблемима Срба из Хрватске на Конференцији говорили су: потпредседник СНВ-а из Загреба Светислав

Микеревић, замјеник градоначелника Вуковара Срђан Милаковић и Милојко Будимир, генерални секретар Удружења Срба из Хрватске.

У свом обраћању Микеревић је истакао да уз бројне проблеме који оптерећују положај Срба у Хрватској, српска заједница улаже напоре да се интегрише у институције РХ, а да приликом тога задржи свој идентитет. „Свакодневно нас вербално и физички нападају појединци и екстремне групе које се не миरे са чињеницом да српска заједница упркос ограничењима дјелује у Републици Хрватској”. Позвао је све заједно да се још снажније повежу, а представнике Републике Србије за снажнију привредну и економску помоћ Србима у региону.

На крају рада Конференције усвојени су Закључци у којима је најављено штампање заједничког билтена о положају српског народа у земаљама региона. Покренуто је иницијатива да се Управа за регион и дијаспору Министарства спољних послова Републике Србије подигне на виши ниво институције (Канцеларије или Министарства) како би се брига за српски народ у региону и дијаспори ради постизања већег степена заједништва и старања Републике Србије о сународницима са пребивалиштем ван матичне државе. Потврђена је иницијатива о штампању јединственог српског Буквара.

Констатовано је да у прошлом периоду сарадња националних организација и српског народа из земаља региона није била на завидном нивоу из објективних разлога, недостатка потребних средстава и присуства пандемије коронавируса на простору читавог региона и шире.

**МИЛОЈКО БУДИМИР**

## ЗАВРШЕНИ ДАНИ СРПСКЕ У СРБИЈИ



Емитовањем последње емисије на Радио-телевизији Републике Српске завршена је овогодишња манифестација *Дани Српске у Србији*.

Поштујући све препоруке и ограничења због пандемије вируса корона, Представништво Републике Српске у Србији је, у сарадњи са Министарством за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске, манифестацију реализовало кроз шест колажних ТВ емисија чије је емитовање почело 9, а завршило 15. октобра 2020. године. Примијерно и репризно, емисије су емитоване на више од четрдесет регионалних и локалних телевизија у Србији, укључујући и Радио-телевизију Србије.

Министар за европске интеграције и регионалну сарадњу Златан Клокић изразио је задовољство због начина на који је ове године представљена сарадња између Републике Српске и Србије и што је, без обзира на тренутну ситуацију, настављен континуитет одржавања манифестације која се организује осму годину заредом. – Дobili смо бројне похвале за сваку од шест колажних ТВ емисија емитованих у оквиру манифестације *Дани Српске у Србији*, а кроз које смо представили све сегменте сарадње институција двије републике, од привреде до културе и очувања традиције. Људима се допао нови формат тако да размишљамо да за следећу годину, уколико нам епидемиолошка ситуација дозволи, направимо комбинацију телевизијског формата и манифестације која би се одржавала у дворанама, позоришним салама и на трговима широм Србије – рекао је Клокић. Извршна продукција свих шест колажних ТВ емисија манифестације *Дани Српске у Србији* повјерена је РТРС-у, уз креативну подршку ЕТМ продукције.

### ИЗБРАНО НОВО РУКОВОДСТВО САВЕЗА СРБА СЛОВЕНИЈЕ



У недјељу, 18. октобра 2020. године, у Парохијском дому Српске православне цркве у Љубљани одржана је ванредна скупштина Савеза Срба Словеније. Упркос све лошијој епидемиолошкој ситуацији у Словенији, на скупштини су присуствовали представници српских културно-умјетничких друштава и других удружења са цијелог простора Словеније, од Лендаве, Марибора, преко Џелста, Новог Места и Љубљане, до Постојне и Копра. Усвојен је приједлог новог статута, а са њим и нови органи: Председништво, Извршни одбор, Генерални секретаријат, Надзорни одбор, Дисциплинска комисија и Савјет. За новог председника Савеза Срба Словеније једногласно је изабран мр Владимир Кокановић. За новог члана председништва изабран је мр Данијел Игрец који ће вршити функцију Генералног секретара. Потпредседница др Весна Бајић Стојиљковић, Јасмина Крапше и Милош Демонић, настављају са радом у чланству Председништва. Извршни одбор Савеза Срба Словеније чиниће делегати свих српских удружења, чланица Савеза.

На скупштини су представљени досадашњи пројекти Савеза Срба Словеније, међу којима је посебно истакнут пројекат увођења српског језика као допунске наставе у словеначким основним школама, у оквиру ког је реализовано и неколико предавања у градовима Марибор, Љубљана, Постојна и Копар. Кроз хуманитарни пројекат *Подржи хероје!*, Савез је помогао медицинарима у борби против Ковида-19 и остварио сарадњу са хуманитарним организацијама из Француске, Италије, Републике Српске и Црне Горе. Путовање дјеце у Србију јула прошле године, спроведено уз помоћ Управе за сарадњу са дијаспором и Србија у региону Министарства спољних послова Владе Републике Србије, био је пројекат од великог значаја за наше најмлађе генерације, у циљу упознавања културних и историјских знаменитости Београда и околине. У току је припрема новог таквог пројекта који ће бити намијењен дјеци, али и узвратна посјета дјеце из Србије Словенији. До краја 2020. године Савез Срба Словеније ће реализовати и пројекат Свесрпски сабор, захваљујући подршци Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, у којем ће бити обухваћени разноврсни културни и едукативни садржаји.

## Радановић: Споменик „свим жртвама” – позната сарајевска прича

Председник Одбора за заштиту права Срба у ФБиХ Ђорђе Радановић изјавио је да је иницијатива четири невладине организације из Сарајева да се у том граду подигне обилежје „свим жртвама”, а не меморијал код јаме Казани у коју су бацани Срби, позната сарајевска прича и да је треба примити са сумњом. Радановић је навео да се та прича пласира не због поштовања српских жртава, него с циљем да се прикаже да су у прошлом рату „страдали сви”.

– То за српску страну није никакво изненађење, због чега ову иницијативу треба примити са сумњом – изјавио је Радановић за *Полишику*.

Председник Удружења породица несталих сарајевско-романијске регије Милан Мандић сматра да је иницијатива за подизање споменика „свим жртвама” покушај фалсификовања истине о једном од већих страдања сарајевских Срба на Казанима.

Он је подсетио да је прије четири године Бакир Изетбеговић као тадашњи председник Председништва БиХ посетио Казане и признао да је на том локалитету извршен злочин над српским цивилима, које су припадници 10. бригаде Армије БиХ, предвођени Мушаном Топаловићем Цацом, одводили из њихових станова на погубљење.

– Изетбеговић ми је баш на Казанима обећао да ће се лично заложити да се направи приступни пут до те локације и постави споменик убијеним Србима – додао је Мандић.

Према званичним подацима, које до сада није негирало ни политичко Сарајево, након рата у БиХ из јаме на Казанима извађени су посмртни остаци 29 особа, али коначан број убијених никада није званично утврђен.

За злочине на Казанима осуђено је 14 припадника Армије БиХ на казне затвора од шест до десет година, али многи саучесници у извршењу тог монструозног злочина и данас су на слободи,



док је њихов командант Цацо убијен 1993. године у криминалном обрачуна.

Четири сарајевске невладине организације, Удружење за друштвена истраживања и комуникације, Форум ЗДФ БиХ, Мрежа за изградњу мира и Центар за ненасилну акцију затражиле су да споменик буде подигнут „свим жртвама” у центру Сарајева, а не на Казанима, гдје су припадници Армије БиХ бацали убијене сарајевске Србе.

## СКУПШТИНА СРПСКОГ НАРОДА - ТЕМЕЉ СРПСКЕ ДРЖАВОТВОРНОСТИ У БИХ



Скупштина српског народа у БиХ проглашена је 24. октобра 1991. године, након што су 14. октобра српски посланици прегласани у тадашњој Скупштини СР БиХ. За првог председника Скупштине српског народа у БиХ изабран је Момчило Крајишник.

Од њеног проглашења, административно сједиште Скупштине било је у Сарајеву, да би након избијања ратног сукоба било измјештено на Пале, а од 1998. године сједиште Народне скупштине Републике Српске премјештено је у Бањалуку, гдје се и данас налази.

Посланици Народне скупштине су 9. јануара 1992. године усвојили Декларацију о проглашењу Републике српског народа БиХ и тај дан се у Републици Српској обиљежава као Дан Републике. Народна скупштина је 28. фебруара 1992. године донијела Устав, као утемељење правне моћи, сигурности, легалитета и легитимитета Републике Српске. По окончању ратних дејстава, а након потписивања Дејтонског мировног споразума 1995. године, Народна скупштина преузима примарну одговорност спровођења нормативне државне реизградње и обнове.

Народна скупштина Републике Српске је законодавни орган у структури власти Републике. Обављајући нормативне, контролне, регулаторне и изборне функције из своје надлежности, централна је институција парламентарног уређења Републике Српске.

Према савременим парламентарним принципима, састав Скупштине чине 83 народна посланика, изабрана на непосредним парламентарним изборима.

Први послеријатни избори одржани су 1996. године. До тада, Скупштину су чинили посланици који су били изабрани на првим вишестраначким изборима у БиХ 1990. године, као посланици тадашње Скупштине БиХ. До 2002. године, народни посланици бирани су на мандат у трајању од двије године, а од 2002. на четворогодишњи мандат.

Народна скупштина до сада је имала девет сазива, а садашњи 10. сазив конституисан је на основу избора одржаних 7. октобра 2018. године и чини га 28 посланика СНСД-а, 13 СДС-а, осам ДНС-а, седам ПДП-а, седам СП-а, по четири посланика НДП-а, Уједињене Српске, Демоса и Заједно за БиХ, те два самостална посланика. Сала у којој се одржавају сједнице Народне скупштине опремљена је савременим конференцијским системом са електронским гласањем, који омогућава брз и ефикасан рад.

## ВЛАДА СРПСКЕ УСВОЈИЛА ЗАКЉУЧКЕ О РАДУ КОМИСИЈЕ ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ СТРАДАЊА СРБА У САРАЈЕВУ



У Административном центру Владе Републике Српске одржана је посебна сједница Владе Републике Српске, на којој се разматрао Извјештај о раду Независне међународне комисије за истраживање страдања Срба у Сарајеву у периоду 1991–1995. године.

– На приједлог председника Комисије професора Рафаела Изрелија који се обратио путем видео-линка, Влада Српске је примила извјештај к знању и усвојила закључке – рекао је директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Републике Српске Милорад Којић на конференцији за новинаре.

Влада Републике Српске сматра да ће Извјештај о раду Независне међународне комисије за истраживање страдања Срба у Сарајеву у периоду 1991–1995. године допринијети објективном и непристрасном сагледавању чињеница у вези са страдањем Срба у Сарајеву, изјавио је Којић. Он је навео и да се подаци о броју погинулих поклапају са бројем којим располаже Центар. Којић је нагласио да се овај извјештај може сматрати ауторским дјелом, те да ће бити израђена Интернет страница на којој ће тај документ бити доступан широј јавности на енглеском и српском језику. Према његовим ријечима, Републички центар је задужен и да извјештај буде преведен на више страних језика.

## У БЕОГРАДУ ОДРЖАН ОКРУГЛИ СТО ПОВОДОМ 25 ГОДИНА ОД ЗАВРШЕТКА РАТА У ХРВАТској



» Вања Милованчевић, Драгана Ђукић, др Милан Гулић, Љиљана Крстић, др Душко Челић и Јована Марић

# Политика не допушта да се ријешити питање несталих лица

У прес центру УНС-а у Београду је 30. 10. одржан округли сто на тему *Двадесет пет година од завршетка рата у Хрватској – свијест о несталима код миленијумске генерације.*

Како је вријеме пролазило пажња јавности се смањивала, постале су актуелне неке друге теме, и многа питања у вези са несталим лицима су остала без одговора. Нажалост, многи родитељи нису дочекали да им се оствари посљедња жеља да достојно сахране посмртне остатке својих најдражих. Дјеца погинулих и несталих сада су одрасли људи. Колико данашњи млади људи знају о претходном рату, о несталима и убијенима, разговарало се на овом округлом столу.

## ЧЕЛИЋ: КФОР НА КОСМЕТУ ТРАЖИО САМО ДОКАЗЕ ПРОТИВ МИЛОШЕВИЋА

Председник Координације српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица са простора бивше Југославије др Душко Челић поред свог професионалног ангажмана и лично је мотивисан да се ова питања ријеше, његов рођени брат је киднапован у Приштини јуна 1999. године.

– Наша потрага за њим трајала је четири године. Сјећам се добро када смо преузимали посмртне остатке и официра КФОРА који је славобитно затворивши досије рекао – СЛУЧАЈ ЈЕ ЗАТВОРЕН. Прво сам му објаснио да није затворен, а да то није случај, ријеч је човеку који је брутално убијен што је доказала и обдукција. Ручке су му биле везане жицама.

Према његовом мишљењу српски народ је склон забору и опраштању. Он је изразио забринутост шта ће о свим догађајима знати дјеца с обзиром да у школским програмима једва да се помену теме грађанског рата у Хрватској и БиХ.

– Постоји мантра да је српски народ започео агресију, да смо агресори и окупатори, на Косову и Метохији чужем и колонисти. У том смислу српске жртве не постоје или су жртве другог реда. Та мантра је, нажалост, дио јавних политика Хрватске, БиХ, на Косову и Метохији, али је дио званичне политике – нажалост и најмоћнијих држава данас – наводи Челић.

Он је оцијенио да се српско друштво стиди жртава.

– Због тога је преко потребна истина. Проблем је што породице морају да постају истражитељи јер нема систематске подршке друштва. На територији КиМ долазимо до чињенице да је КФОР одмах по установљењу мисије УН трагао само за доказима којима би поткријепио оптужницу која је подигнута против тадашњег председника Милошевића. КФОР и хашке истражитеље занимале су искључиво албанске жртве. Када би у тој потрази за тијелима убијених и несталих наишли на српску жртву, те жртве су поново покане у секундарне гробнице. Највећи дио српских жртава нађен је у секундарним гробницама које је ископао КФОР.

## ГУЛИЋ: КАКО НА ЧЕТИРИ СТРАНЕ ОБЈАСНИТИ ДЈЕЦИ ШТА СЕ ДОГОДИЛО

Дијете колоне др Милан Гулић, који је касније постао најмлађи доктор наука у Србији, наводи да по неким процјенама ратови на простору бивше СФРЈ потакнули су на емиграцију и избјеглиштво око 4,7 милиона људи. Ти ратови су довели до страдања преко 120.000 људи. Гулић је рекао да су се догађаји дведесетих вратили, јер нису били ријешени догађаји из Другог свјетског рата.

– Као историчар имао сам понуду да пишем уџбеник за школу, дио који се тиче 20. вијека. У том уџбенику само су четири стране посвећене распаду Југославије. Шта на основу четири стране може да закључи неко ко се не сјећа тих дешавања, ко се не сјећа Олује, ко се не сјећа ни бомбардовања. Без културе сјећања не можемо бити оно што јесмо – рекао је Гулић и истакао важност рјешавања овог хуманитарног питања.

– Какву будућност градио ако нас нестани лица који би могли да чине становништво једног града не потиче да сазнамо шта се са њима десило, да се открију документа и започне ексхумација – поручује Гулић.

Он је рекао да је Олуја догађај размијера Велике сеоба Срба, о којој сви бар нешто знамо.

– Учимо ли ми дјецу да је Олуја догађај тако великих размјера – још увијек не. Однос према Првом и Другом свјетском рату градили смо на нивоу бројки. Говорећи о бројкама, сводили смо их на бројеве – што нису. И тиме занемарујемо читаве процесе који су утицали на то да они страдају.

## КРСТИЋ: ХРВАТИ БУТЕ НА ПИТАЊЕ О ЕКСХУМИРАЊУ ГРОБНИЦА

Представник Комисије за нестала лица Владе Србије Љиљана Крстић је навела као један од највећих проблема непосједовање комплетних информација. Она је апеловала на све институције да омогуће приступ архивама.

– Још увијек се као нестали води више од 10.000 лица у читавом региону. Природа чини своје, а то значи да многи чланови породица умиру и мора неко да истраје у овој борби – поручила је Крстићева.

Она је навела да је велики проблем сарадња са Хрватском.

– Породица је свјесна да је члан породице заправо убијен, зна се гдје се налазе посмртни остаци, а представници Хрватске на чијој се територији налазе остаци неће да ексхумирају. Имали смо недавно састанак са њима, и они не одговарају на питања зашто гробнице нису ексхумиране.

## ЂУКИЋ: СВАКИ НОВИ САСТАНАК ПОЧИЊЕ ИСТИМ ОБЈАШЊЕЊИМА

Послије толико година помислило би се да су све приче испричане, међутим Драгана Ђукић председница Удружења Суза каже да их и даље зову људи са различитим несрећним судбинама.

– Скоро нам се јавила једна жена која је жељела да нам исприча своју причу, коју послје 25 година нема коме да каже. Када је током злочиначке акције Олуја 1995. године кренула из Сиска напуштајући своје огњиште, заједно са супругом, мајком и ћерком, током пута каменован је њихов аутомобил. Једна каменца је погодила њену мајку у главу, која је издахнула на путу до Србије. Замислите слику у којој муж и жена у возилу са дјететом и мртвом мајком морају да наставе свој пут. У Шиду су баку сахранили и наставили свој пут у непознато – рекла је Ђукићева и додала да је то само једна од многобројних страшних судбина наших људи.

Она је навела да се сваки пут на састанцима Регионалне координације мора наново објашњавати да нестала лица у Хрватској нису само Хрвати, него и Срби, Муслимани и Албанци. Што наводи на јасан закључак да је проблем несталих лица прије свега политичко питање.

– У Хрватској би се сутра ексхумирала тијела из познатих гробница да су жртве Хрвати – закључила је Ђукићева.

## МИЛОВАНЧЕВИЋ: ЉУДИ НИСУ БРОЈЕВИ

Вања Милованчевић је у септембру одбранила мастер рад на тему *Улога Међународној комисији Црвеној крсти и у њој изрази за несталим особама на шеријоризи цијеле бивше Југославије.*

Посвједочила је да у току њеног основног и средњошколског школовања није много сазнала о дешавањима и ратовима на просторима бивше СФРЈ.

– Један од професора из историје ми је рекао да нису ни жељели да започну те теме јер су се плашили како ће их пренијети ученицима.

Питање несталих ју је заинтересовало јер је схватила колика је хуманитарна димензија тог проблема.

– Када се говори о несталима, говори се о бројкама. То нису случајеви, то су особе са именом и презименом. Невјероватно ми је да неко може да нестане тек тако и да ми 30 година немамо информацију о томе – рекла је и додала да мисли да млади људи могу да саосјећају само не знају довољно о тим дешавањима.

У свом раду она је истакла да „у потрази за несталим особама жртве морају да буду активни учесници.“

Сви су се сложили да истина мора да се открије, документује и изнесе у јавност. Да млади колико год родитељи и професори жељели да их заштите морају да знају истину. Јер без културе сјећања нема будућности. Модератор је била Јована Марић чланица Удружења Суза.

**ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАН ПОМЕН У МРКОЊИЋ ГРАДУ

# 25 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА СРБА У ЗАПАДНОЈ КРАЈИНИ

Поводом 25 година од страдања Срба у западној Крајини у Мркоњић Граду је на православном гробљу служен парастос за све страдале у одбрамбено-отаџбинском рату. Бројне делегације положили су вијенце на спомен-обележје масовне гробнице на православном гробљу, као и на централно спомен-обележје погинулим борцима на Тргу српске војске у Мркоњић Граду.

Министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Душко Милуновић поручио је да помирења у БиХ нема све док не буду процесуирани они који су починили незапамћене ратне злочине на овим просторима.

Милуновић је подсетио да је само из мркоњићке масовне гробнице ексхумирано 181 тијело.

– Да је ексхумирано нерепско становништво из такве гробнице, убијећен сам да би до сада били похапшени сви официри из јединица које су учествовале у тим дејствима и пола би војника било приведено – рекао је Милуновић.

Он је додао да је до сада за ове злочине покренут само поступак против тадашњег команданта Петог корпуса Атифа Дудаковића и 16 његових најближих сарадника.

Директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражења несталих лица Милорад Којић је нагласио да породице



жртва и јавност Републике Српске највише боли чињеница да ни 25 година након рата нема адекватних одговора правосудних институција БиХ и Хрватске.

– Хрватско правосудје не само да неће да подигне оптужницу против било ког свог држављанина, него нису хтјели чак ни да их саслушају, а то значи да Хрватска скрива и штити злочинце, што није добра порука за читав регион – истакао је Којић.

Он је нагласио да о карактеру злочина и злочинаца највише говори масовна гробница коју оставе иза себе.

Начелник општине Мркоњић Град Дивна Аничич истакла је да је неправда учињена у овом граду, али да сваку неправду стигне правда и да је они чекају.

– Не заборављамо погинуле борце и цивиле, обележавамо овај датум и шаљећемо поруку мира и помире-

ња. Поносна сам на становнике нашег града који су се дигли из пепела. Овдје се ради, а прошле године смо забиљежили рекордан број запослених од завршетка рата – казала је Аничичева.

Хрватска војска са јединицама такозване Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране напала је у септембру и октобру 1995. године западнокрајишке општине Рипач, Петровац, Дрвар, Грахово, Гламоч, Кључ, Сански Мост, Мркоњић Град, Шипово, Србобран, Јајце, Купрес и Крупа на Уни.

Тих 13 општина биле су у саставу Републике Српске и са тог подручја муслиманско-хрватске снаге убиле су 1.644 војника и цивила, са вјековних огњишта протјерале 120.000 Срба, опљачкале покретну имовину, а непокретну уништиле и онеспособиле.

Само на подручју општине Мркоњић Град уништено је 1.608 кућа и 700 станова, а

ратна штета је 680 милиона КМ. Хрватске и муслиманске снаге за собом су оставиле пустош и масовне гробнице.

У Мркоњић Граду ексхумирано је 181 тијело жртва, међу којима 81 цивил, 97 бораца Војске Републике Српске, три припадника МУП-а Републике Српске. Међу ексхумиранима је 10 жена.

У мањим гробницама у тој општини пронађено је још 176 тијела цивила, припадника Војске и МУП-а Републике Српске.

У овој операцији учествовао је и Пети корпус такозване Армије БиХ којим је командовао Атиф Дудаковић, о чему постоји видео-запис на којем се види како издаје наредбу да буде уништено све што је српско на овим просторима.

Иако су познати и налогодавци и починиоци, за ове злочине још нико није одговарао.

## СЛУЖЕН ПАРАСТОС ЗА ДЈЕЦУ ПОБИЈЕНУ У УСТАШКОМ ДЈЕЧЈЕМ ЛОГОРУ У СИСКУ

На Дјечијем гробљу у Сиску служен је парастос за српске малишане уморене мучничком смрћу у усташком логору за дјецу у Сиску. То је било једино такво мјесто на свијету у којем су искључиво затварана и убијана дјеца.

Сисачки парох Веселин Ристић, који је служио парастос, рекао је да данашњом молитвом свједоче да те невине жртве нису заборављене, да су ту не да некоме суде већ да свједоче о страшним догађајима, како се никад и нигдје не би поновили. – Питам се како неко може негирати ова недјела – рекао је свештеник.

Предсједник Српског народног вијећа /СНВ/ Милорад Пуповац рекао је да „ово мора постати мјесто помирења људи који различито мисле“.

Парастосу су присуствовали представници Амбасаде Србије у Хрватској, градоначелник Сиска Кристина Икић Баничек, директор Спомен-подручја Јасеновац Иво Пејаковић, те монахиње из Манастира Јасеновац. За пола године постојања Дјечјег логора у Сиску, кроз њега је прошло око 6.500 српске дјеце, од којих је, према научним истраживањима Наташе Матаушић, због тешких услова живота и заразних болести умрло 1.152 дјеце.



## СПОРАЗУМ АРХИВА ВОЈВОДИНЕ И ЗАЈЕДНИЧКОГ ВИЈЕЋА ОПШТИНА О ИСТРАЖИВАЊУ СТРАДАЊА У СРЕМУ



У Новом Саду је 6. октобра потписан Протокол о сарадњи између Заједничког вијећа општина и Архива Војводине који се односи на заједнички посао везан за прикупљање докумената о страдању људи са подручја Срема током Другог свјетског рата. Носилац овога пројекта под називом Прикупљање података о жртвама на територији Срема од 1941. до 1945. у току Другог свјетског рата је Архив Војводине који је сличне споразуме о сарадњи потписао и са другим институцијама и установама.

– Истраживање жртва у Срему током постојања Независне Државе Хрватске од 1941. до 1945. године је један веома важан пројекат не само за нашу установу него и за нашу покрајинску Владу која је и донијела прошле године одлуку да се Архив Војводине прихвати овог важног задатка, да се обједине и прикупе сви постојећи подаци о жртвама на подручју Срема од Винковаца, Вуковара, Илока, Шида па све до Земунa. До сада ти подаци нису обједињени, нису систематизовани на једном мјесту и ми смо кренули у тај велики посао, формирајући комисију и кренувши оперативни да радимо крајем прошле године на том пројекту – истакао је директор Архива Војводине др Небојша Кузмановић.

Досадашњим радом прикупљено је скоро 40 хиљада имена страдалих људи на простору Срема у том периоду. Такође, радом на терену примјењено је да су сами споменици у добром дијелу девастирани и да је баштина угрожена готово на сваком кораку, а многи споменици из Другог свјетског рата су запуштени и зарасли у траву. Потписаним споразумом задовољни су и у Заједничком вијећу општина гдје су препознали важност овог пројекта као и потребу да се проговори и о страдањима на подручју Срема који се данас налази у Републици Хрватској. – Циљ нам је и да заједнички аплицирамо на одређене пројекте за које закључимо да су нам од одређеног интереса, а данас потписани споразум између наше двије институције сигурно ће бити путоказ у том смјеру. Партнер у овом послу биће нам и Српски културни центар чији смо оснивач, а који има капацитете које ћемо још више развијати како бисмо били што квалитетнији партнер, како Архиву Војводине, тако и другим институцијама – истакао је предсједник ЗВО-а Срђан Јеремић.

Српски културни центар из Вуковара већ ради на једном сличном пројекту који ће бити завршен и представљен јавности наредних мјесеци, а везан је за споменичку баштину из Другог свјетског рата на подручју бивше вуковарске општине, односно на простору од Илока до Клисе.

## Савчић: Народ Санског Моста заслужује поштовање

Предсједник Борачке организације Републике Српске Миломир Савчић изјавио је да Шеста санска бригада и њени борци, али и народ Санског Моста, заслужују свако поштовање и пажњу због онога што су учинили у минулом одбрамбено-отаџбинском рату.

– Јавности Републике Српске можда је непознато да је на простору Санског Моста читав минути одбрамбено-отаџбински рат живје-

ло неколико хиљада Бошњака који апсолутно нису имали било каквих непријатности, нити су били изложени било каквој опасности, бар они који нису узели пушке у руке и нису угрожавали слободу српског народа – рекао је Савчић новинарима у Оштрој Луци.

Предсједник Борачке организације општине Оштра Лука Јанко Стојнић рекао је да су борци из овог краја би-

ли храбри и пожртвовани и да су на крају рата доживјели трагедију да остану без своје матичне општине, од чијег дијела је на територији Републике Српске формирана данашња општина Оштра Лука.

Замјеник начелника општине Оштра Лука Драган Мاستикоса рекао је да је Шеста санска пјешадијска бригада формирана 17. септембра 1991. и да је кроз бригаду прошло око 6.500 бораца, од

којих је погинуо 471, а 34 се воде као нестали.

Мастикоса је подсетио да је изградња спомен-собе за погинуле борце Шесте санске бригаде почела још 2007, а завршена је прије двије године.

– Уређена је и заслужују је и борци и ово мјесто. Захвални смо и општини, и Влади, и Борачкој организацији Републике Српске што смо могли да је направимо како доликује – истакао је Мастикоса.



## У Барајеву помен српским жртвама из зап. Крајине

У организацији београдског Удружења Сањана, које предводи Драган Дивјак, у Саборној цркви Светог Саве у Барајеву свештеник Видо Милић одржао је помен Србима страдалим у Санском Мосту и западнокрајишким општинама током последњег одбрамбено-отаџбинског рата.

Према ријечима Драгана Дивјака 1995. године у Санском Мосту је живјело 28.500 Срба, а сада на том простору живи тек неколико стотина српских повратника.

– Сањани су расељени по цијелом свијету, а сви би вољели да се врате или бар посјете своје огњиште. Међутим, и

данас тај простор нема основне услове за живот – рекао је Дивјак.

Он је истакао да је обавеза овог удружења да се сјећају свих српских жртва са ових простора, како оних страдалих у последњем одбрамбено-отаџбинском рату, тако и оних који су страдали током злочиначке НДХ.

I. Ђ.



## КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонијационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонијачку масу чинили су српски ратни ветерани – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски оптанци из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаци. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајора бивших велепосједа или на ободима старосједлачких насеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевог села које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевог села које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевог села које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

17.

До оптације српског становништва из Ловре на Чепелском острву, 45 км удаљеном од Будимпеште, јединог већински српског села у Мађарској, дошло је у јесен 1924. године у оквиру организованог пресељења српских оптаната из околине Будимпеште у Краљевину СХС.

Шлеповима Бродарског синдиката СХС испловила је октобра 1924. године 81 породица са 220 чланова из Сент Андреје и Ловре. Из Ловре је било 35 породица са 102 члана, из Чобанца 21 породица, из Калаза 9 породица, из Сент Андреје 9 породица са 33 члана, из Помаза 7 породица.

### СЕЛИДБА ИЗ МАЂАРСКЕ У КРАЉЕВИНУ СХС

Оптанци су путовали бродом Александар. Претходно оптанци из Ловре 13. октобра 1924. године направили су спискове ствари које ће понјети у сеобу, а то је овјерено од стране Генералног конзулата Краљевине СХС у Будимпешти 15. октобра 1924. године са напоменом да се ствари „могу пренијети у Краљевину без наплаћивања царине.”

У извјештају поджупана Пештанске жупаније од 20. октобра 1924. године наводи се да „ови становници који су се јавили да желе да се иселе намјерно су заобишли мађарске власти те су своје пасоше непосредно добили у српском конзулату у Будимпешти те су отишли српским бродом.”

„У Жупанијском аграрном уреду у Новом Саду, гдје су пристигли бродом 21. октобра 1924. године представници оптаната из Ловре Голуб Аврамовић и Божидар Видаковић дали су следећу изјаву:

„Јутрос нас је приспјело из Мађарске 35 оптантских породица са укупно 102 члана и још се налазимо на пристаништу у шлепу, али неистоварени. Молимо у име 35 оптантских породица да нам се додјели земља на посједу Котекових у Футогу као што је и осталим оптантима додијељена и као што смо били објављени од нашег посланства у Будимпешти. Очигледно оптантима из Ловре обећано је од стране југословенског посланства земљиште на Котековом велепосједу у Футогу и 21. октобра 1924. године наведен је списак од 35 породица „Срби оптанци села Ловре из Мађарске села се за Ст. Футог”, састављен у Жупанијском аграрном уреду у Новом Саду, али је дошло до застоја јер њихово насељавање на Котековом велепосједу у Футогу очигледно није било предвиђено. На 27 листова са списковима ствари 27 оптантских породица из Ловре које су путовале из родног села у сеобу ка Краљевини СХС налазио се инвентар ловранске оптације у Краљевину СХС. Списак ствари је списак породичних интимности које су се селиле са сјевера у Мађарској на



» ПОРОДИЦА ШАКРАК 1932. ГОДИНЕ: Живко Шакрак – Нинић, Љубица Гергев, Јулијана Шакрак, Наталија Павловић, Љубица Шакрак, Божидар Видаковић (сједе), Милан Нинић, Наталија Видаковић, Јулијана Нинић, Љубомир Видаковић и Урош Видаковић (стоје)

## Колонија Мала Ловра

јукт Краљевине СХС из старих кућа у непознату, а обећану земљу.

### И ЗИМНИЦА НА ШЛЕПУ

На шлепу Бродарског синдиката СХС налазиле су се 83 столице, 59 кревета, 5 канабеа, 40 столова, 15 ормана, 10 шублона, 13 пећи, 7 шиваћих машина, 5 малих столица, 2 корпе за постелину, 4 полице, 11 сандука алата, 100 комада земљорадничког алата, 27 сандука посуђа, 3 клупице, 21 корито, 24 сандука постелине, 13 сандука са одијелима, 16 касни, 6 комплета дасака за кревет, 21 корито, 11 наћви, 9 запрежних кола, 5 дрљача, 3 бране, 9 плугова, 5 комплета коњске опреме, 1 вангла, 2 ручне машине за прекруп, 1 тамбура, 4 траље, 1 кофер, 1 пањ за тоциљ, 4 поњаве, 3 сита, 2 помоћнице за запрежна кола, 5 чивилука, 5 стељажа („штелажија”), 1 ногаре, 1 лампа, 1 опаклија, 1 дјечја колица, 1 колијевка, 3 рава за посуђе, 1 машина за млијеко, 4 косишта, 6 таљига, 1 машина за сјечење репе, 2 корпе за дрва, 1 шавољ, 1 шпорет, 1 огледало, 3 даске за тијесто, 1 ручна машина за круњење, 1 ћебе, 2 канте, 5 комада стакла, 1 машина за сјечење сјечке, 2 слике, 1 сандук са гимназијским књигама. Па 20 сандука са патлиџаном, сандук разне хране, корпа и врећа паприке, 2 сандука киселих паприка, мало буре киселих паприка, сандук краставаца, 115 кг пасуља и врећа и џак пасуља, 150 кг лука, па 10 врећа лука, и џак лука, 105 кг кромпира, котарица кромпира, 5 врећа кромпира, 2 џака кромпира.

Тек током боравка у Новом Саду оптанци на шлеповима сазнали су да неће бити

насељени на велепосједу Котека у Футогу како су очекивали и како им је било речено већ на општинским посједима у Ади и Мољу, али међутим те општине нису биле обавијештене о доласку оптаната из околине Будимпеште тако да су ловрански оптанци остали два дана на шлепу у Мољу.

### НЕПОВЈЕРЉИВОСТ У МОЉУ

У Мољу их нико није дочекао и општинске власти имале су неповјерење према непознатим особама које долазе у њихово мјесто. Министарство за аграрну реформу 24. октобра 1924. године послало је телефонско наређење Жупанијском аграрном уреду у Новом Саду да се оптантима додијели земља и привремено становање у Мољу и Ади. Министарство унутрашњих дјела 27. октобра 1924. године упутило је захтјев да се „предузму одмах потребне мјере за смјештај наших оптаната из Ловре. Размјестити их за пар дана по привременим становама. Дјецу безувјетно одмах склонити јер је констатовано љекарски неколико случајева тешког назеба”.

Првобитна одлука аграрних власти била је да се оптанци из Ловре населе у Ади, а из других мјеста из околине Будимпеште у Мољу „У Новом Саду су сазнали да ће се Ловранци смјестити у Ади, а оптанци из осталих мјеста у Мољу. Међутим, за вријеме путовања ноћу оптанци из Помаза, Чобанца, Буда Каласа и Збега су одлучили да изиграју одлуку власти о мјесту насељавања јер су чули у Новом Саду да је Ада љепше мјесто од Мола, па су се договорили да шлеп са Ловранима откаче у Мољу. Тако је и било. Ловра-

ни су остали у Мољу, а остали оптанци су отишли у Аду и тамо се населили”.

Одлуком Жупанијског аграрног уреда бр. 12. 916 од 25. октобра 1924. године одређено је мјесто насељавања оптаната. На саслушању у Жупанијском аграрном уреду 10. децембра 1924. године Ђура Јевремовић, оптант из Збега, и Јосиф Мегаљевић, оптант из Чобанца, представници оптаната из колоније Ада, обрадоу злагали су да је до тога дошло „непажњом бродарских власти ми који смо упућени за општину Мол будемо истоварени на пристаништу Ада, а оптанци упућени за Аду остављени у пристаништу Мол.”

### НАСЕЉЕНИЦИ БЕЗ ИМОВИНЕ

Махом су се у колонију Мол из Ловре доселиле породице без имовине или са врло мало имовине, али било је и изузетака. Насељеници су у Ловри, њих 9 располага са 10 кућа, које су продали приликом оптације. Девет досељеника имало је земљиште у Ловри и то 2 са 1–3 к.ј. земље, 5 са 3–5 к.ј. земље, 1 са 5–7 к.ј. земље и 1 са 14 к.ј. земље. Голуб Аврамовић у Ловри располагао је са двије куће, 3 к.ј. земљишта и 1 к.ј. и 600 кв. хв. винограда. Ди-

митрије Радашин у Ловри је имао кућу, 12 к.ј. оранице и 2 к.ј. винограда. Имовину је продао тек 1929. године и за сву продату имовину у Ловри могао је да купи кућу у Мољу. Никола Радивој кућу и 2 к.ј. земље у Ловри продао је тек 1928. године. Лазар и Душан Бечеић продали су надијељено земљиште у Мољу да би отворили трговину. Божидар Видак који је био по занимању трговачки помоћник у периоду 1924–1929. године обрађивао је земљу да би потом отворио трговину. Јован Дашић по досељавању бавио се обућарским занатом, а Милован Коларевић који је био у Ловри рибар и свирач бавио се у Мољу свирањем као прерасходним занимањем.

### ФОРМИРАЊЕ АГРАРНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Оптанци из Ловре, њих 21, формирали су 29. новембра 1931. године своју аграрну заједницу. До тада су били чланови аграрне заједнице на Великом Јарошу, мајору који је био удаљен око 30 километара од Мола. Дио колониста градио је куће у колонији, а дио је куповао куће у насељу Мол. Још 1925. године 14 оптаната у колонији Мол добило грађу у аграрној заједници Његошево гдје је грађу добило 22 оптаната који су остали у Његошеву. Тако су 1926. године куће изградиле оптанци Живојин Нинић, Спасоје Симић и Илија Дошић. Божидар Видак(овић) купио је кућу зидану 1914. године, а Димитрије Радашин(овић) кућу зидану 1920. године очигледно у старом насељу.

Однос колониста и старосједлачког становништва и молске општине био је у ста-

њу подвојености и неповјерења. Старосједиоци су оптанте називали дођошима, а сама општина према извјештају од 26. октобра 1934. године „колонијала је педесет породица мађарске сиротиње” у оптантску колонију што је био примјер у процесу колонијације гдје је локална управа својим чином поништавала акте и циљеве државне колонијационе политике. Кључни узрок сукоба била је надиоба земљишта јер од 4.812 к.ј. општине Мол за потребе аграрне реформе било је одузето 2.740 к.ј. или 56,9%. Мјесним аграрним интресентима, Србима – старосједиоцима издијељено је 948 к.ј, 964 к.ј, добровољцима колонистима и локалним добровољцима, а оптантима, аутоколонијалима и колонистима 778 к.ј. Укупно је насељеницима који су у општини Мол били насељени у двије колоније Мол (оптанци) и Његошево (добровољци и оптанци) било издијељено 1.742 к.ј. земљишта или 63,5% земљишта.

### ВЕЛИКИ ЈАЗ ИЗМЕЂУ ОПТАНАТА И СТАРОСЈЕДИОЦА

Оптанци из Ловре насељени у колонији Мол надијељени су 1924. године привремено земљом удаљеном 30 км. од мјеста становања, односно земљиштем на Великом Јарошу око којег је касније формирана колонија Његошево. И тек гласајући за радикале на парламентарним изборима на наговор молског свештеника Душана Јосимовића добили су земљиште у молском рити. Надиоба оптаната у колонији Мол земљиштем 30 км удаљеним од мјеста становања требала је да обесхрабри досељенике да остану, као нежељени на мјесту колонијације, а квалитетно земљиште које су добили у близини села жељело је и локално српско становништво. Насељени Ловрани у Мољу тако су у очима локалног становништва били дођоши социјално изоловани у насељу 300 метара удаљеном од села. Та социјална нежељеност видљива је и у чињеници да су оптанци из колоније између два свјетска рата само у два случаја се женидбом повезали са старосједиоцима у Мољу, да су се женили међусобно или са оптантима у другим колонијама ( Бачки Брестовац – 2 случаја, Његошево, Сента).

У колонији Мол је било 30 дјеце која су похађала школу у Мољу, колонија је своје потребе за љекарком, бабицом, амбулантом, општинском, полицијом, црквом остваривала у старом насељу. Оптантска колонија није имала избушен артески бунар, а улице у њој биле су уређене, односно била је извршена асанација колоније. Колонија је по подацима од 26. октобра 1934. године била удаљена 3 км од артеског бунара.

НАСТАВИТЕ СЕ...

ИСТОРИЧАР НЕМАЊА ДЕВИЋ ОДРЖАО ПРЕДАВАЊЕ НА ТЕМУ СРПСКА ЕМИГРАЦИЈА У СЈЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ У ПЕРИОДУ ОД 1950. ДО 1980. ГОДИНЕ

# Раскол цркве у САД угушио је моћ српске емиграције

У оквиру циклуса предавања Српска дијаспора у Европи и свијету после 1945. године предавање је одржао историчар др Немања Девић, научни сарадник Института за савремену историју. Његова тема била је *Српска емиграција у Сјеверној Америци у периоду од 1950. до 1980. године*.

Девић је подсетио да су националне снаге у прољеће 1945. године доживјеле пораз у грађанском рату у Србији и Југославији.

## СПАС У АМЕРИЧКОЈ БАЗИ

– Остаци поражених снага нашли су се на сјеверозападу земље у мају 1945. године. Они који нису имали среће од стране савезника су предати Титу у заробљеништво, што је окончано њиховом ликвидацијом. Ипак, један дио је успио да се пребаци код Американаца у њихову потоњу окупациону зону у Италији и да на тај начин избјегне одмазду – рекао је Девић и подсетио да су се људи под командом војводе Момчила Ђујића, Доброслава Јевђевића и других објединили 1945. године управо у Италији у логорима Тезена и Еболи недалеко од Напуља.

– Као главна политичка личност која у то вријеме обједињује различите хетерогене националне групе и хистере се генерал Миодраг Дамјановић. Он је дио рата провео у заробљеништву потом се вратио и био на служби у кабинету Милана Недића. У јесен 1944. године је приступио одреду генерала Драже Михаиловића и постао шеф истакнутог дијела врховне команде који је био пуштен у Словенију. Ту мисију је продужио и у Италији, али и касније током педесетих година у емиграцији, гдје је основао удружења која су дјеловала на простору САД и Канаде – рекао је Девић.

## У СИТЊАВАЊЕ ЕМИГРАЦИЈЕ

Он је навео да су заробљеници из логора у Италији 1947. године колективно пребачени у Њемачку у чувени Минстерлагер, а након 1947. године у највећем броју су пребачени у Велику Британију.

– Већ у Италији политички емигранти били су разоружани и радило се константно на томе да се разбију као војно-политичка цјелина. Жеља тадашњих власти била је да се распу у што више различитих држава чиме би била спријечена могућност да представљају било какву опасност по комунистички режим – објаснио је Девић и додао да се управо то и десило.

Наиме, један дио емиграната остао је у Њемачкој, Француској, Енглеској, док се дио њих 1949. године упутио у Канаду, Америку и Аустралију. Сматра се да је у САД до 1951. године дошло око 16.000 исељеника који су припадали националној емиграцији, док се у Канаду одселило око 5.000 Срба. Тамо их је дочекао владика америчко-канадске епархије Дионисије Миливојевић који је током рата отворено подржавао генерала Драгољуба Михаиловића. При епархији се формира Америчко-српски одбор за расељена лица који је дјеловао независно са америчким државним службама које су се старале о избјеглицама. Стара емиграција је пружала логистичку подршку.

## ТРИ ТАЛАСА ИСЕЉАВАЊА

– „Трбухом за крухом“ Срби из пасивних крајева су се у Америку претходно досељавали у два таласа. Најприје очи и непосредно након Берлинског конгреса, а потом и почетком двадесетог вијека све до почетка Првог свјетског рата. Са та два

претходна таласа ствара се озбиљна национална заједница Срба у САД која броји око 150.000 чланова. Распооређују се по индустријским градовима. Они који одлазе у Канаду углавном завршавају у Виндзору, у коме се налази фабрика Крајслер, а други у Хамилтону који је познат по великој електрани. Без обзира на формално образовање углавном се запошљавају као фабрички радници – рекао је Девић.

Он је као највећа америчка уочишта за Србе навео градове Детроит, Гери и Чикаго у коме је било сједиште епархије. Многи интелектуалци су морали да иду на преколонијализацију, неки се до краја живота нису сродили са новом средином и радили су најтеже физичке послове. Упркос незавидном економском положају вјеровали су да је Титов режим још увијек рањив.

## СРПСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У САД

– Формирају се српске националне организације. Најутјицајнија организација са дугом традицијом била је Српска народна одбрана (СНО) коју је још 1914. године основао Михајло Пупин. На њеном челу у периоду од 1941. године, па све до смрти био је Михајло Дучић, привредник из Герија, коме се, након што је Шпанија признала НДХ придружио његов рођак Јован Дучић, потоњи амбасадор Краљевине Југославије у Мадриду. Михајло Дучића на мјесту предсједника наслиједио је Урош Сеферић, касније и Вукајло Вукотић – рекао је Девић.

Он је истакао и Удружење Душан Силни, Клуб Свети Сава у Чикагу које је превасходно регрутовало бивше ратне заробљенике из Њемачке, а коју води Слободан Драшковић. Постојала је и Удружење бораца Југословенске краљевске војске Дража Михаиловић, на чијем челу је био генерал Миодраг Дамјановић.

– Равногорски покрет ствара визију нове државе која ће бити федерална, демократска парламентарна монархија и која ће се састојати од три федералне јединице српске, хрватске и словеначке. Генерал Дамјановић остварује тијесну сарадњу са СПЦ и владиком Дионисијем Миливојевићем – рекао је Девић.

## ОСВЕШТАНО 40 ЦРКАВА

Он је навео да су постојале изразито националистичке организације које су од самог почетка гајиле антагонизам према Дамјановићевом удружењу, а међу њима је био Покрет српских четника Равна гора под руководством Момчила Ђујића и Организација српских четника Равна гора под руководством Доброслава Јевђевића. У Америци знатно слабије него што је био случај у Европи дјелује Удружење ЗБОР Димитрија Љотића чије је сједиште било у Минхену, касније у Бирмингему гдје се штампају њихове новине *Искра*.

– Прота Матеја Матејић и Боривоје Карапанчић предводе покрет ЗБОР у САД. Постоје и истакнути појединци интелектуалци антикомунистичког опредељења Константин Фотић, Божидар Пурић, Јован Ђонових. Међу свима њима постоји низ разлика које су створиле зарађене групе, што је дошло до изражаја након раскола цркве 1963. године.

Америчко-канадска епархија од 1939. до 1963. била је у сталном успону. Захваљујући градњи, а негдје и откуп, владика Дионисије је у том периоду освештао више од 40 храмова.

– Активности удружења свде се на пропаганду. У САД су до осамдесетих година покренута 43 срп-



» Историчар Немања Девић

ска листа, а у Канади 12. Међу њима се истицао Гласник српског културно-историјског друштва *Његош*. Изузетно важан часопис који преноси наративне изворе везане за предратну, ратну, а дијелом и послјератну историју. Штампана се и читав низ књига, оснивају се Културно-умјетничка друштва.

У Америци и данас постоје листови *Слобода* и *Србобран* који је такође постојао и у Канади.

– Посебно је интересант канадски лист *Братство* који излази од 1954. године и носи идеју о континуитету Срба муслимана, а предводи га група интелектуалаца окупљена у Торонту око Алије Коњохића, просрпски оријентисаног муслимана из Љубушког. Тај лист под геслом *Брат је мио које вјере био*, дјелује до деведесетих година када се мијења његова уређивачка политика јер нико од тих просрпских оријентисаних муслиманских интелектуалаца није био међу живима унутар те заједнице – рекао је Девић.

## УТИЦАЈ КРАЉА ПЕТРА ДРУГОГ

Он се потом осврнуо и на мисију Краља Петра II Карађорђевића који од 1955. покреће читав низ политичких активности које имају за циљ окупљање политичке српске емиграције. Краљ је увидио снагу која постоји и блиско је сарађивао са црквом. Током 1959. године посетио је Питсбург, Кливленд, Милвоки, Лос Анђелес, Чикаго, Њујорк, Детроит...

– Краљ Петар почиње да износи платформу да је антикомунизам без дјела исто што и ријеч без садржине, тражи прелазак у акцију и окупљање свих демократских снага на западу. Дакле, не само српских, већ и хрватских, муслиманских, словеначких... чак и републиканаца и социјалиста које ће политички притиском и лобирањем на Западу вршити неку врсту притиска на политичке прилике у Југославији. То све је било лишено утемељења у реалности. Може се рећи да је Титова Југославија од 1953. године суштински постала чланица НАТО пакта – рекао је Девић.

## НЕНАДОКНАДИВИ ГУБИЦИ

Он је истакао да вријеме није радило у корист удружења. Након смрти владике Николаја и генерала Миодрага Дамјановића, 1970. године умире и краљ Петар II Карађорђевић. Породица Карађорђевић више није јединствена по питању даљих одлука и ставова које ће заступати према Југославији.

– Стварањем Српског ослободилачког покрета Отаџбина (СОПО) 1964. године долази до обједињавања милитантног крила млађих миграната који су сматрали да треба предузети низ субверзивних активности и дјелатности. СОПО је створен у Паризу, у једној завјереничкој атмосфери, гдје је централна личност био контроверзни бивши командос Андра Лончаревић. Он је издржао 16 година затвора у Сремској Митровици и оставио

утисак успјешно преваспитаног политичког заробљеника, да би по одласку на запад поново покренуо читав низ активности и постао стојер окупљања – рекао је Девић.

Он је истакао да се од чланова СОПО захтјевала велика посвећеност, аскетизам и борбеност по цијену личне жртве. Покрет се брзо истакао у активностима против Титовог режима.

## ДЕМОНСТРАЦИЈЕ ПРОТИВ БРОЗА

– Када је Јосип Броз 1960. године први пут дошао у САД на засједање УН, већ тада су против њега били организације у Њујорку велики протести. Сматрало се да их је предводио епископ Дионисије, који није крио да је учествовао на протестима. Када је Броз 1963. године пошао у прву званичну посјету САД и срео се са председником Кенедијем, емигранти организују низ политичких протеста у којима је дошло до нерета и сукоба са полицијом. У америчком Сенату јавно се отвара питање како демократски Запад може да буде савезник једном „балканском каспину“ какав је Броз – рекао је Девић и навео да се ова тема све чешће појављује и у америчкој штампи.

## МИНЕ У ПРЕДСТАВНИШТИМА

– СОПО је покренуо низ диверзантских активности. Тако је за празник Светог Саве 1967. године у року од пола сата минирано шест дипломатских представништава у Америци и Канади у којима није било људских жртава. Нешто више од годину дана касније експлодирала је мина у ходнику југословенске амбасе у Бриселу 10. новембра 1968. године у којој такође није било људских жртава – рекао је Девић и додао да су ови догађаји алармирали УДБУ да максимално активира своје механизме борбе против српске политичке емиграције у Америци.

Власти у Србији означиле су америчко-канадског владика Дионисија Миливојевића као кључну политичку фигуру око које се „окупља четничка емиграција“.

– За разлику од београдске Патријаршије која је направила читав низ компромиса, од којих је највећи био признавање аутономног статуса православне цркве у Македонији, владика Дионисије се снажно успротивио расколу до којег је дошло 1967. године. Управо је тај чин послужило Македонцима као кључни елемент за стварање националног идентитета. Почетком шездесетих, а посебно 1962. владика Дионисије промовише идеју стварања посебне епархије која треба да обухвати читаву Западну Европу, па и Аустралију и буде надлежна за све исељенике и читаву политичку емиграцију – рекао је Девић.

Он је оцијенио да владика Дионисије никада није скривао своја тврда и бескомпромисна антикомунистичка убјеђења што га је номиновало за једног од највећих непријатеља југословенске државе.

## КОМУНИСТИ ПРОТИВ ДИОНИСИЈА

– Власти су се трудиле да владика на свом терену духовно „обезглаве“. Из београдске Патријаршије дошао је приједлог да се његова јединствена епархија подијели на четири дијела. Уз низ неправилности одређене су нове владике. Подобен кадар препознат је у Стефану Ластавици тадашњем свештенику у Виндзору који је експресно замонашен и уз сагласност Патријаршије у Београду именован за новог владика. Владика Дионисије Миливојевић и један дио свештенства и вјерника нису прихватили иниција-

тиву која је дошла из Патријаршије из Београда већ су 1963. одржали Сабор. Одлуке Патријаршије из Београда су одбачене и прекинуто је комуницирање са њом и њена јурисдикција над америчко-канадском епархијом. Долази до великог раскола унутар српске заједнице на читавом америчком континенту. Један дио свештенства, а готово сва већа удружења Срба подржавају мајку цркву односно Патријаршију у Београду. Њу подржава дио Српске народне одбране, у цијелости Покрет српских четника на челу са Момчилом Ђујићем, дио Организације српских четника, Покрет ЗБОР Димитрија Љотића, Божидар Пулић, Радоје Кнежевић, подржава их чак и дио породице Карађорђевић – рекао је Девић.

## РАСКОЛ СРПСКЕ ЦРКВЕ

Он је навео да се око „расколника“ – слободне српске православне цркве у Америци окупља други дио свештенства и политичких личности, мање утицајних у то вријеме, Удружење генерала Дамјановића, иза њих стаје и краљ Петар II Карађорђевић.

– Између те двије групације долази до оштрог сукоба који ће често пратити и физички обрачуни што је потпуно ослабило емиграцију. Стварају се посебне црквено-школске општине, зидају се нови храмови и тада се дијеле људи као у грађанском рату 1941. Са тадашње тачке гледишта тај раздор је био кобан по српску заједницу. Са данашње тачке гледишта има један позитиван развој, јер је у сваком граду дуплиран број храмова, дуплиран број домова и српских институција. Раскол је погодио и заједницу у Европи, као и Аустралију која је била посебно изолована и која се сврстала у највећем дијелу на страну расколника – рекао је Девић који се осврнуо на ликвидације УДБЕ.

## БРУТАЛНЕ ЛИКВИДАЦИЈЕ

– Међу првим акцијама била је ликвидација мајора Симеона Оцокољића Пазарца 1954. године. Пазарац је био истакнута политичка личност, дјеловао је на тремеји Италије, Швајцарске и Аустрије. Неки истраживачи кажу да су његове активности биле координисане и од западних обавјештајних служби у почетку Хладног рата и њихове недовољно дефинисане политике према Југославији – рекао је Девић који се потом осврнуо на једно од најбруталнијих ликвидација.

– Током 1969. године сјеком је убијен Матија Лончарић, оснивач СОПО-а у Паризу. Никад се није открио починилац овог злочина. У Бриселу је 1975. године убијен Боро Благојевић некадашњи четнички официр из Фоче који је отворио ланац угоститељских објеката. У Њемачкој је 1974. у Минхену убијен Јаков Јаша Љотић брат Димитрија Љотића. Најпознатије је убиство Драгише Кашиковића и његове пасторке Иванке Милошевић старе 9 година до којег је дошло 1977. године у сред Чикага. У Америци је 1986. године капетан Боривоје Мандић нађен масакриран у свом гепеку – рекао је Девић и додао да је крајем седамдесетих дошло и до хапшења великог броја политичких емиграната.

– Несретна околност за српску политичку емиграцију је чињеница да се њихов зенит поклопио са зенитом Брозове моћи у Југославији. Када је политичка Југославија почела да губи централну власт, дошло је и до потпуног разводњавања међу српском политичком емиграцијом која више није могла ни да пружи било какав отпор – закључио је Девић.

ДРАГАНА БОКУН

ЦЕТИЊСКИ МИТРОПОЛИТ ОТИШАО У ВЈЕЧНОСТ

# Амфилохијева потоња литија

ПИШЕ: МИШО ВУЛОВИЋ

Одступило је архистратиг цетињски и морачки. На бољу и узвишенију позицију. Тако му је Господ намијенио. Отишао је из овог метежа у часу када се све усталасало у Црној Гори, када би његова ријеч отријезнила опијене амбиције и разгоропађене сујете или би их просвијетлила да савладају искушење – моћи.

– Искушење је судбина човјека на земљи. То је судбина људска, сваког правога народа да пролази кроз искушење. Стара изрека једног од древних отаца цркве је била „Узми им искушења и нико се неће спасити” – рекао ми је док су горјеле српске куће у околини Пећке патријаршије.

Нажалост, за разлику од њега, без иметка у оставинској расправи, мало ко од световних главара, са позамашним иметком, размишља о судној ури.

Али свевишњи најбоље зна. Зашто? Како? Којим путем? И коме ће шта намијенити.

А знао је и Он. Пастир боголики, који никог није остављао равнодушним. Био је спреман за пут, као сваки Христов војник, испуњен радошћу и пуноћом свог грандиозног дјела. А урадио је много. Кантаром овоземним немјерљиво!

Испраћају сузе и молитве милиона вјерујућих. Непрегледне колоне грађана хрле ка Цетињу. Ето путоказа и онима који се рвају сами са собом.

СТИГАО ЈЕ У ТРЕНУТКУ КОМЕШАЊА НАРОДА У ДУХОВНО ОГОЉЕЊЕ ЦРНУ ГОРУ. У тешком времену по Митрополију црногорско-приморску, на коју су те 1991. године црногорски либерали и локални криминалци, јуришали са камењацима. Камење похвашено полувјековном мржњом одбијало се од њега, као таласи о морску хрид. Али га је бољела располућеност народа и сљевило људи да кидишу на крст због ког су им ђедови вјековима крв проливали.

На све начине комунистичке власти су годинама покушавале да спријече његов долазак на престо цетињских митрополита. Антицрквени режим је још седамдесетих година прошлог вијека, спремао свог кандидата, али се његовом избору жилаво одупирао, стари митрополит Данило Дајковић, исто колико и идеји да се по моделу Цркве у Македонији, формира самостална Црногорска православна црква.

„Човјек спује, а Бог одлучује”, знао је да каже владица, кога ће историја памтити по интегритету личности, храбрости, бриљантном уму и умијећу да враати моћ и углед православној цркви у Црној Гори. И више од тога. Да народу разбије страх од онарођене власти.

Отишао је Амфилохије неимар, митрополит трибун, духовни пастир, оштри саго-



ворник моћних, заштитник љекар болесних, исповједник утаманченим...

Преселио се међу тајновице, световице, слободарце, предани молитвеник и архипастир Амфилохије.

Рођен је на Божић 1938. године у Барама Радовића у Доњој Морачи.

„Божји миљеник – Јустиново духовно чедо”, говорили су стари Хиландарци, видећи у њему истинског пастира народа отуђеног самог од себе.

Био је живо и бистро дијете у многочланој породици Ђира и Милеве Радовић.

И име му дадоше Христова! Исквано из имена спаситеља свијета.

Ристо, бистрооки и оштроумни момчић стасео је у златоустог громовника, чије ће бесједе ко Његошеви стихови, одзвањати брдовитим небом изнад Горе Црне.

Све се видјело у погледу. А поглед записује и најмању искру.

Тај поглед је ширио топлину код добронамјерних, али је слао и поруку злурадима. Као што је код већине његова појава будила позитивне емоције, тако је код противника или неистомишљеника распламсавала бијес, помијешан са необузданом мржњом. Народ га је волио!

Говорио је као Свети Илија громко и јасно. Није био миљеник моћника, али су га поштовали и са уважавањем му се обраћали. Маса га данас жале и оплакују, али има и оних који су одахнули. Неки у фраку други у манџи.

Гријешило, али се није огрешивао, нарочито не о народ, чијим је језиком проповиједао. Не о отаџбину, Бога коме је вјерно служио.

Знао је од ријечи да начини брдо, од ког би касније настала планина. Иза њега се није само пријатељ могао заклонити, већ су масе налазиле завјетрину и уточиште.

Био је магнет, на који су се лијепили и недобронамјерни и амбициозни људи. Спремни да истргују и да се, у његово име самопрепоруче. Али то није умањивало снагу његове личности.

– Није битно шта каже свијет о нама, већ шта Бог каже о нама. Како нас Бог види – говорио је често.

Сјећам се када му се италијански генерал Кабиђозу заклињао да ће по цијену живота бранити Пећку патријаршију и Дечане, респекта са којим му се обраћао Серђо ди Мело, први шеф Унмика на КиМ, сусрета са извјесним Индијцем гувернером Пећи.

– Дошао сам да обиђем манастир на пола сата, остао скоро три. Сада су ми ствари

много јасније. И још нешто да су шпански конквистадори дошли са Вашим постулатима на Светом писму, а не са крстом на мачу, можда би и Индија била хришћанска земља – рекао је Индијац показујући огромно поштовање према митрополиту Амфилохију.

По скромности, разборитости и ерудицији подсјећао је на Светог владика Николаја Жичког и Охридског. То што је Он из главе говорио без лекторисања се могло одштампати. Бољела га је патња разапњаног народа. Мазохизам и деструкција и прихватање лажи, дијела елите о српском народу.

Знао је сатима да стоји испред манастира или пред Патријаршијом у Београду и слуша сиротињску муку.

Владавину световних велможа је карактерисао Његошевим стиховима:

„Закон им је што им срце жуди, што не жуди у Куран не пише”.

Стизао је свуда, и када је горјела Пећка патријаршија и Република Српска Крајина и Босна и Косово и Метохија. Достојни егзарх Пећкога патријаршијског трона у најтежим тренуцима у вријеме свеопштег терора и масовних злочина над Србима, након повлачења војске и полиције, стиже у Метохију. Преговара, брани, спасава, опојава, сахрањује, да заштити и туђе светиње као што је прима пред разјареном масом, стао испред Бајракли цамије у Београду...

Горио је Хиландар, на зграшћу је остао сребрни рукохват игуманског жезла. Митрополит је, држећи то парче метала, испричао анегдоту о сопственом гњеву према тадашњем проигуману Мојсеју због свечаног дочека амбасадора СФРЈ у Грчкој, Светозара Вукмановића Темпа, приликом посјете Хиландару. Био је млад јеромонах на докторским студијама у Атини.

– Како сте могли да звоните том безбожнику? Зар звонима да дочекате човјека који се није потрудио да спаси рођеног брата, угледног свештеника – професора Богословије на Цетињу, Луку Вукмановића? Одали сте му почаст као крунисаној глави! „Био сам бијесан” – испричао је тада митрополит Амфилохије.

– Отац Мојсеј ме је ћутећи посматрао својим благим очима: „Оче Амфилохије, ми нисмо звонили да му одамо почаст већ да у његовој умртвљеној души пробудимо успавано зрно љубави према коријенима”, рекао је смјерни Христов војник, преподобни отац Мојсеј – присјећао се, тог марта 2004. године, архипастир црногорски који је успио да пробуди успавани дух иконске Црне Горе, обамрле од полувјековног комунистичког терора.

Праштај и помјани владику свети, припреми пут својим небеским молитвама и за наше грешне и ломљиве душе!

## ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ИРИНЕЈ: ЛИШЕНИ СМО ВЕЛИКЕ ЛИЧНОСТИ

Патријарх српски Иринеј изјавио је да смрт митрополита Амфилохија представља један од најтужнијих дана у историји Српске православне цркве и да је српски народ остао без једне велике личности.

– Ово је један од најтужнијих дана за нашу Цркву. Велики губитак и велика жалост. Отишао је један добар човјек и врстан теолог. Нисмо то очекивали, надали смо се ће све бити добро завршено. Нека му Бог да вјечно блаженство. Лишени смо велике личности – рекао је патријарх Иринеј.

## ВУЧИЋ: ЧОВЈЕК КОЈИ ЈЕ ЗАСЛУЖИО ПОШТОВАЊЕ

Предсједник Србије Александар Вучић изјавио је да је дошао у Подгорицу, на сахрану митрополита Амфилохија, јер је желио да покаже поштовање према значајном човјеку за народ, као и да му је жао што се његова смрт догодила у историјском тренутку у коме би, како је рекао, знање и мудрост митрополита била потребна.

Он је навео да је њихов посљедњи сусрет, 24. септембра, био одличан, додајући да му је присуствовао и митрополит будимљанско-никшићки Јоаникић.

– Митрополит Амфилохије ће ући у историју због свих ствари које је радио, због харизме и утицаја на људе, као и због значаја који има на простору бивше Југославије, Црне Горе, Србије, РС и БиХ. И несумњиво је, неважно да ли га волите или не, да морате да му одате поштовање – рекао је Вучић.

## ГОЈКО ПЕРОВИЋ: ПРОРОК МЕСИЈЕ ДОЧЕКАО ДА ИЗВЕДЕ СВОЈ НАРОД ИЗ РОПСТВА

– Митрополит је дочекао да изведе овај народ из седамдесетогодишњег мрака гдје смо сами своје храмове и цркве претварали у штале и магацине. Чуда смо се нагледали како каже један стих у Светом писму. „Бог подиже великог Пророка међу нас и Бог походи народ свој”. И то се односи на митрополита Амфилохија – навео је Перовић и казао да је владика претходних година говорио да је у свему успио, али не и да измири Црногорце.

– Ко зна кад ћемо то дочекати, али ако ћемо ићи путем митрополита Амфилохија, то је онда пут љубави и мира – рекао је отац Гојко.

## КРИВОКАПИЋ: ДОБИЛИ СВЕТИТЕЉА

– Примео сам вијест о упокојењу нашег митрополита Амфилохија. Иако смо ми као људи тужни, увјерен сам да је Црква данас добила светитеља! Моли се, владико, у Царству Небеском за своју Црну Гору – објавио је на Твитеру Здравко Кривокапић.

## БЕЋКОВИЋ: ПЛАЧЕМО, А ОН СЕ РАДУЈЕ

Пјесник и академик Матија Бећковић дубоко је потресен због смрти митрополита Амфилохија.

– Бог га је позвао у исти дан кад и Светог Петра и владику Рада. Ми плачемо, а он се радује.

## ГУЈОН: ЊЕГОШ ВИШЕ НИЈЕ САМ

– Са великим болом сам примио вијест да се митрополит Амфилохије јутрос упокојио. Дијелим тугу са свима вама, посебно са Србима из Црне Горе којима је био духовни отац. Од данас Његош више није сам, Црна Гора је добила још једног чувара! – написао је Арно Гујон.

## АРХИМАНДРИТ САВА ЈАЊИЋ: ОНАЈ КО ЈЕ ЖИВИО У ХРИСТУ УМРИЈЕТИ НЕ МОЖЕ

– Онај који је живио у Христу, умријети никада не може. Да се вјечно радује, радује у свјетлости лица Божјег, коме је цио свој земаљски живот посветио. Благодаримо Господу који нас је удостојио да духовно узрастамо уз равноапостолног светитеља. Вјечан спомен митрополиту Амфилохију!

## ЛИНТА: ВЕЛИКИ ГУБИТАК ЗА ПРАВОСЛАВНИ СВИЈЕТ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта упутио је саучешће Митрополији црногорско-приморској и српском народу у Црној Гори

– Упокојење митрополита Амфилохија представља огроман губитак за Српску православну цркву, српски народ, али и за читав православни и хришћански свијет. Митрополит Амфилохије је био једна од великих личности који је дао непроцењив допринос борби за опстанак српске цркве и српског народа у Црној Гори.



Патријарх Иринеј је од последица корона вируса преминуо у петак, 20. новембра. Последњи пут јавности се обратио на сахрани митрополита Амфилохија. Неколико дана касније хоспитализован је у војној ковид болници на Карабурми у којој је и преминуо. Сахрањен је у крипти Храма Светог Саве у Београду, уз присуство државног врха Србије, политичких представника Срба из региона и свештенства СПЦ. Заупокојену литургију служио је митрополит дабробосански Хризостом, уз саслужење више архијереја, свештенства СПЦ и гостију из других помјесних православних цркава.



МИРНА РУКА ПАТРИЈАРХА ИРИНЕЈА ЧВРСТО ДРЖАЛА КОРМИЛО НАШЕ ЦРКВЕ:

## Помиритељ који никада није заборавио српску државу

ПИШЕ: ДРАГОСЛАВ БОКАН

Необична је веза која спаја (личношћу Светог архиепископа Саве Немањића) све српске „кориснике“ патријаршијског трона.

Као да их ова позиција поставља у неки јединствени, мистични живи ланац и свејединствено вријеме уткано у вјечност небеског календара.

Потписујући се, у средњовјековној традицији, зеленим мастилом, по симболичкој линији боје Светог Духа, са бијелом патријаршком „планом“ над високим челом, ови наши духовни (и не само духовни) пастири представљају „прве међу једнакима“ у редовима истинске српске елите. Оне која га не само предводи, већ се и лично жртвује и спасава тај свој вјерни народ, благословено израстао из светосавске, јеванђелске мисије од прије пуних осам вјекова.

Тај светосавски (познат и као косовски) Завјет нас практично учи о истинским приоритетима у овоземаљском и оностраном животу. А његови најбољи и најнепосреднији тумачи су, уз духовно харизматичне аскете и проповједнике, управо: „српски патријарси, сремскокарловачки митрополити и пећки архиепископи“, како гласи пуна титула ових наших народних вождова и духовних чувара (још тамо од патри-

јарха Јоаникија Другог и Саве Четвртог, па преко Макарија Соколовића и мученички страдалог Гаврила Првог, све до најновијих патријараха српског народа модерног доба, почев од Димитрија Ујединића и његових наследника, завршно са Његовом Светошћу, господином Иринејем Гавриловићем).

Некадашњем нишком епископу Иринеју, управнику монашке школе у Острогу и ректору Богословије у Призрену је Господ намијенио да баш свој живот (1930–2020), лик и дјело уplete у раскошну, златоткану линију апостолског прејемства у крштеном и правовјерном српском народу. И то у временима великих превирања, након крвавих балканских ратова, економских санкција, НАТО бомбардовања и још једне окрутне цивилизацијске међумиленијумске транзиције. Да буде измиритељ и помириатељ, сабиратељ и умиритељ узбурканих страсти у још непомиреном, нејединственом и, често, на крв и нож завађеном српском народу.

Његово тиховатељско име је правилно наговјестило успех ове незахвалне, колико и важне мисије.

И поред одређених, немалих брига и црквених „истрага“ са трагично умноженим расколницима; упркос спољашњим и, посебно, унутрашњим политичким олујама; мирна рука патријарха Иринеја је, без много рето-

рике и помпе, чврсто држала кормило наше Цркве, гледајући да никада не заборави српску државу (и њену данас христољубиву војску), нити да се одрекне српског народа и нашег Светог Косова.

И у томе је, видимо, успио, избјегаваши све варљиве фатаморгане лажних пречица, дубоко свјестан одговорности у временима која нам тек предстоје.

Приближио је међусобно народ Србије, Републике Српске, Црне Горе и наше дијаспоре у једну недељиву цјелину, овјенчану величанственим црквеним литијама по митрополији Светог Петра Цетињског и крунисану прекрасним завјетним свеправославним Храмом посвећеним Светом Сави Српском (на трагу цариградског Храма Свете Софије и московског Храма Христа Спаса). Све то баш ове исте године, на стогодишњицу поновног уједињења Српске патријаршије наше Цркве.

То је све била историјска задужбина овог аутентичног „дискретног хероја“ нашег доба, крепке деснице и несаломиво трезвених ставова. Нашег заступника пред престолом Творца и Сабором српских светитеља, блаженопочившег патријарха Иринеја Првог.

Бог да се смилује његовој души, управљајући још побједоносније његовим молитвама за Свету земљу српског и хришћанског Косова и Метохије!

## Вучић: Борио се за Србију мира и окупљања

Љубав је била основа вјере почившег патријарха Иринеја, а његова Србија била је она коју је и сам стварао – Србија мира, Србија која разумије и која окупља, рекао је данас председник Александар Вучић.

Он је у бесједи на сахрани патријарха Иринеја, поручио да је почивши поглавар СПЦ склопио очи онако како је и живио – у миру, са собом, Богом, са црквом и људима.

– Тај живот је имао јасне циљеве: Бога, љубав и Србију. И не мање од тога, цјелокупан српски народ, ма гдје да живи. Његов Бог је био Бог разума, онај који прашта, који разумије, који воли. Бог свих нас, онај који не дијели, него спаја, онај који нас учи и који нас чува – рекао је Вучић.

Како је истакао, љубав је била основа сваке патријархове вјере, и као код сваког право хришћанина, била је већа од свега осталог, јер је добро знао да су и вјера и нада немогуће без љубави, без срца које се предаје и Богу и људима.

– А његова Србија је била управо она, коју је и сам стварао. Србија мира, Ср-



бија која разуме, Србија која окупља, која побјеђује радом и мудрошћу, Србија која не уме и нема потребу да мрзи – указао је Вучић.

Он је додао да је патријарх Иринеј, градио Храм градећи све нас, вјерујући да његова величина није само у велелепности, у божанственом мозаику, него у заједништву које тај свети храм симболизује.

Председник је навео и да је Храм Светог Саве, који је патријарх толико желио и завршио, храм баш те и такве Србије.

– На много начина, он је и био и овај наш храм. Саборни, мудри, пун милости и љубави. Пред њим, нашим духовним оцем, ми се нисмо дијелили. Пред њим није било зађевица, зависти, злобе и мржње – рекао је Вучић.

## МИТРОПОЛИТ ХРИЗОСТОМ: БОРАЦ ЧАСТИ, УГЛЕДА И ДОСТОЈАНСТВА ЦРКВЕ И НАРОДА

Митрополит Хризостом, који је послје смрти патријарха Иринеја именован за чувара патријаршијског трона, до избора новог поглавара Цркве, рекао је да је патријарх, поред свих искушења и невоља које је црква са народом пролазила, остао непоколебљиви стуб цркве светосавске и да се показао достојан свог великог претходника и учитеља патријарха Павла, што, како је навео, није било лако и једноставно. Он је рекао да се патријарх Иринеј показао као бескомпромисни борац части и угледа цркве и достојанства и цркве и народа и да је по томе већ ушао у историју наше цркве.

– Када га је Сабор бирао за поглавара цркве, он је говорио „Немојте, ја сам болестан човек“. Али када се кроз Сабор наше цркве појави воља Божја да он у својим здравствено-физичким слабостима узме кормило цркве и прихвати избор који га снађе, десет година јој је био слуга вјерни.

## ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР ПЕТАР ЛУКИЋ: СМИРЕНОШЋУ ПРОЛАЗИО ИСКУШЕЊА

Протојереј-ставрофор Петар Лукић се опростио од патријарха у име београдских и карловачких свештеника, Епархије нишке и свих ученика призренске Богословије, којима је Иринеј био професор.

– Патријарх Иринеј учио нас је да нам бити човек није доста само рођењем, већ да је то тежња којој цијелог живота стремимо и никад не смијемо од тога посустати.

## РУСКИ ПАТРИЈАРХ: БОГ ЈЕ ЦРКВИ СВЕТОГ САВЕ ДАРОВАО МУДРОГ ПАТРИЈАРХА

Поруку патријарха Кирила, над одром почившег патријарха Иринеја у Храму Светог Саве, прочитао је шеф посланства Московске патријаршије митрополит Иларион Волоколамски.

– Бог је Цркви Светитеља Саве даровао мудрог патријарха Иринеја, који је својим узвишеним ауторитетом и непоколебљивом ревносту учинио много за очување јединства васељенског православља и поштовање канонског поретка у хришћанској цркви – поручио је патријарх московски и цијеле Русије Кирил.

– Патријарх Иринеј био је велики пријатељ Руске православне цркве, коју ју је више пута посјећивао, обишавши не само Москву, већ и град Светог Петра и центар крштења Русије Кијев и престоницу Белорусије Минск. Како је навео у поруци, последња, али најжалост нестварена жеља Иринеја, била је да заједно освете Храм Светог Саве, додајући да ће завршетак унутрашњег уређења величанственог Храма ући у историју као једно од главних достигнућа његовог патријаршијског служења.

## ДОДИК: НЕОБИЧНО ОБИЧАН ЧОВЈЕК

Председавајући Предсједништва БиХ Милорад Додик истакао је да у последњих 11 година у Републици Српској није било весеља ни туге, а да патријарх није био присутан, без обзира на његове обавезе.

– Био је пастир свих нас. Био је необично обичан и скроман човек, човек благих ријечи и чврстих дјела – поручио је Додик.

Указујући да је био цијењен у цијелом православном свијету, Додик је истакао да је патријарх водио рачуна да, како је рекао, наша црква не буде „камен спотицања“, већ актер помирења.

Додао је и да је Храм Светог Саве завршен његовом заслугом након једног вијека, али се он тиме није хвалио, јер је то био само један од храмова у чијој градњи је учествовао.

– Његов одлазак долази у изузетно тешком тренутку за нашу Цркву, док се нисмо опоравили од одласка епископа Милутина и митрополита Амфилохија. Године ће проћи док се такав губитак надомјести – поручио је Додик.

## ЛИНТА: ПАТРИЈАРХ ЈЕ БИО СИМБОЛ ЈЕДИНСТВА СРПског НАРОДА

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта упутио је најдубље саучешће Синоду, свештенству, монаштву и вјерницима Српске православне цркве поводом смрти Његове светости, архиепископа пећког, митрополита београдско-карловачког и патријарха српског Господина Иринеја.

– Патријарх Иринеј је био симбол духовног јединства српског народа и истински борац за државне и националне интересе. За Републику Српску је говорио да је српска држава, а за Србе да је најважније јединство, вјера у Бога и љубав према отаџбини. Често је понављао да се не смијемо одрећи Косова и Метохије јер је онда неповратно изгубљено. Посебну бригу је показивао за прогнане Србе са подручја Хрватске, Федерације БиХ и са Космета.

МИЛОШ КОРДИЋ: ЗАПИС СА БИВШЕ БАНИЈЕ

# Са Александром Ранковићем: од Карловца до Бриона и Баније

Или је било каснојесење доба, 1965. године, или ранозимско, 1966. године, не могу баш да се тачно сјетим. Али се сјећам да су били цмољави, тамносиви, хладни дани. Можда с мало а можда ни с толико снијега... Ријечју, било је то вријеме с доста врانا по парковима Карловца и по пољима уоколо њега. Човјеку се могло чинити као да су се природа и град у њој сабили у далеку, па у близак шум у једном ипак негдје притајеном шуму.

## МОЖДА ЋЕ ПРЕКО КОРАНЕ ПРЕЋИ ДРУГ ЛЕКА

Једно јутро у своју канцеларију позива ме командир вода Војне полиције, потпоручник Петар Ранђеловић, сјајан старјешина, диван чојак, чији сам, као водник стажиста, замјеник. И саопштава ми да ће сутрадан кроз Карловац, на путу из Ријеке ка карловачкој периферији – Горњем Мекушју, смјештеном уз десну обалу ријеке Коране, до Школе резервних официра инжењерије, у којој му је син, проћи Александар Ранковић. Тадашњи потпредседник Републике. Па постоји могућност да правац његовог кретања води и преко старог, споредног дрвеног моста на Корани, којим се прелази на ту, десну обалу Коране. Саопштава ми потпоручник Ранђеловић (убрзо ће бити унапређен у поручника, а онда доћи по прекоманди у Сисак, такође на чело Војне полиције) и наређује ми да са нашим полицијским организујем обезбјеђење тог моста: и током ноћи и сутрадан. За сваки случај. Уколико се Ранковићева пратња одлучи за пролазак тим правцем.

Прегледамо ми све испод моста, сваки околни жбун, сваку узвисину, обале Коране, распоредим полицијце, поставим се на мјесто са кога могу да имам потпун поглед на мост и на све око њега. Добро смо скривени: ћутимо, чекамо цијелу ноћ и добар дио сутрашњег дана. А од Ранковића и његове пратње ни абера. Затим ми стиже



» Александар Ранковић

порука да је он већ на путу за Загреб... Нисам жалио – нешто раније успио сам да већ доста тога сазнам и о Голмом отоку. А Ранковић је непрестано био на челу унутрашњих послова државе Југославије... И да не ширим причу сад и о томе.

А онда је стигло и лето, 1966. године. Ведро, топло, усијано лето. На распусту сам. Као и сви просвјетни радници и ђаци некадашње државе.

Било је то заиста дуго, топло лето. Као у америчком филму *Дуго топло лето*, режисера Мартина Рита. Снимљено по сценарију насталом по причи књижевника Вилема Фокнера, америчког нобеловца. А у главним улогама су: Пол Њумен (као Бен Квик), Џоана Вудворд, Ентони Франсиоза, Орсон Велс... Филм је снимљен 1958. године. Старији и стари (чијим редовима и сам с радошћу припадам) сигурно га се сјећају. Касније се појавила и телевизијска серија...

И то сам лето у родном селу. Гдје је у то доба године послова да им се ни краја не зна: окопавање кукуруза у прву и другу руку (друга је: огртање), жетва и вршидба (машинање) стрног жита, комидба и сушење, чупање конопље и лана (кетена) и потапање у ријеку да се киселе, па касније њихово ступање, куљење раних шљива (бјелица, небожица, трновача...), орање стрњишта (преорица), спремање дрва за зиму, берба граа по њивама с кукурузом, работе на пољским и шумским путевима (што се увијек ради кад је суво), уређивање гробља, сређивање млинских

брана и млинова (воденица) и још би се много, много тога могло набрајати.

Тог прољећа, 1966. године, вратио сам се из војске. Чији сам други дио, последије Школе резервних официра у Билећи, одслужио дакле у Карловцу. И наставио с радом у Основној школи у Меченчанима, на Банији. Из које сам годину дана раније и отишао у Билећу.

И једног дана у школи ме посјећују Мијо Сигур, председник Котарског комитета Савеза социјалистичке омладине Сиска, и Милан Краљевић, секретар Комитета – већ неколико година добро смо се познавали. Па одемо до Костајнице, па до Двора и Новог, мало нешто чалабринемо, они алкохол не пију, ја нешто и попијем, па ме обрађују да прихватим, бар за неко вријеме, дужност председника Општинског омладинског комитета у Костајници. Волонтерски, наравно. И ја то најприје одбијам – те како ћу уз посао, те ово, оно... А они су упорни... И, иако веома тешко, прихватим – омладина ме бира. И радимо ми... вриједни су ми сарадници. Пуне и Костајница и Дубица, пуна села дивне младости. А онда ме и у партијски комитет изабраше. Па још којекуде и у свашта по земљи Банији...

## НА ОТКРИВАЊУ СПОМЕНИКА У ЈАСЕНОВЦУ

А то лето било је заиста и дуго и топло. И политички до неба врело. Између осталог, тог лета откривен је споменик жртвама најзлогласнијег логора на тлу Европе – хрватског усташког логора у Јасеновцу, догодио се говор Владимира Бакарића у шуми поред сисачке Жељезаре, смијењен је Александар Ранковић на чувеном Брионском пленуму, привреда земље доведена је у велику кризу, а привредна реформа ће као почети да нас извлачи (о чему је нама питомцима и старјешинама у Билећи, претходне године, веома опрезно и стручно говорио питамац Фазлија Климентина, мој драги друг из одјеље-

ња – стајали смо у строју један до другог и спавали кревет до кревета, иначе малко „окаснио“ у војску, магистар економских наука из Новог Пазара, већ тада високи руководилац у банци, пун радости, хумора)... Присуствујем откривању споменика у Јасеновцу. Нема Тита, нема ни српских, ни хрватских ни муслиманских највиших руководилаца. Присуствујем Бакарићевом говору на народном збору код Жељезаре: слуте се да неће бити добро. Али млад сам, мислим. Треба радити. Ваљда ће... Тог дана у Сиску купујем први радио за нашу камени послужератну бајту. Станујем у Меченчанима, а кад дођем, баба Јела и ја будимо се у неко доба ноћи и слушамо Радивоја Марковића док из Јужне Америке преноси утакмице *Црвене звезде* са турнира на којима учествују бразилски клубови *Фламенго*, *Пелеов Сантос*, *чилианско Коло-Коло*, уругвајски *Пењарол*...

## ТО ШТО ТИ, МИЋА, ПРИЧАШ, МИ ВЕЋ ЗНАМО!...

Али да се ја вратим на то дуго топло лето, 1966. године. Јер идем, луњам, састанцим, организујемо, млади се окупљају око спорта, културе...

Па стојим једног чистог и прозрачног банијског предвечерја, при врху авлије, испред наше камене избе, кад ли се пред вратницама зауставља мали *Томосов* моторић. Човјек који га је утаasio – зове ме. Глас је Пере Боројевића, секретара (тајника) наше меченчанске школе. Иначе се таквог тајника могло само пожељети – а ми смо га имали. Прилазим вратницама, зовем Перу унутра – нема времена. Него, вели ми Перо да су ми јавили из Костајнице, и то да ми је наређено, да сутра увече дођем у Меченчане и да објасним Активу Савеза комуниста с подручја Мјесног уреда Меченчани, а ту припадају чланови из села Бабина Ријека, Бјеловачки Костреши, Боројевићи, Горњи Бјеловац, Горњи Кукурузари, Доњи Кукурузари, Кнезовњани, Комоговина, Ловча, Меченча-

## КАКО ДО КЊИГЕ БИЛО ЈЕДНОМ НА БАНИЈИ

У продаји је друго издање књиге *Било једном на Банији* Милоша Кордића, чији је издавач *Инфо Рас* д. о. о. Београд, 2019. У књизи су бројни прозни записи ауторових сјећања на дјетињство, младост, школовање и живот на Банији између Другог свјетског рата и грађанског рата у Хрватској, с повременим заласком у те ратове. Ту су бројне личности са Баније: сељани, грађани, народни хероји, научници, књижевници и други умјетници, професори, ауторови школски другови...

Ту је запис о Титовом доласку на Банију, 1967. године. У књизи су обрађене банијске горе и њихови највиши врхови, ту су записи са видика, затим ријеке, рјечице, потоци, стара банијска јела, опис кољевина... Други дио књиге садржи имена и презимена банијских Срба, њихове бројне надимке, попис села и градова. Посебно поглавље посвећено је пословицама, клетвама, ојкачама, оригиналним псовкама. И на крају књиге Кордић објављује више од четири хиљаде непознатих, мање познатих и заборављених старих ријечи и израза банијских, са објашњењима. Књига се може наручити поруком на телефон: 063 1958 354, и на и-мејл: miloskordic44@gmail.com Кош поруке потребно је навести име и презиме, тачну адресу (с поштанским бројем) и број мобилног телефона. Цијена књиге је 800,00 динара + поштарина (шаље се поузећем, пост експресом).



ни, Превршац и Уметићи, да је претходног дана, на Брионима, смијењен Александар Ранковић због прислушкивања друга Тита. И други руководиоци друштвенополитичких организација општине распоређени су по мјестима у којима ће такође објашњавати.

Слушам Перу, а мени пред очима онај карловачки дрвени мост који сам приде шест, седам мјесеци обезбјеђивао, и Ранковић, кога нисам видио, али га сада видим са Титом, Кардељем и Ђиласом, и Школа резервних официра у Мекушју... А питање свих питања јесте: да ли је он заиста организовао било какво прислушкивање? Перо Боројевић, поштар, јутрос ми је донио новине, слушајмо наше подручне школе дреждали смо до неко доба ноћи пред телевизором.

У једној од учионица, у Основној школи у Меченчанима, која нам је служила и као друштвена просторија, и то с телевизором, све пуно. А ја препричавам оно што је служио, Боројевићи, Горњи Бјеловац, Горњи Кукурузари, Доњи Кукурузари, Кнезовњани, Комоговина, Ловча, Меченча-

дина старији другар из Кнезовњана, али... да не гријешим душу – нећу име, и вели он: То што ти, Мића, причаш, ми већ знамо!...

И то његово: То што ти, Мића, причаш, ми већ знамо! и до дана данашњег остало ми је у ушима. А из ушију често проврти и до мозга, с питањем: шта је иза тога?

Можда се, другови и господине, иза тога – шта је иза тога – скрива и чињеница што ја ово пишем у Кумодражу 2. А не у Сиску или у Комоговини!

И, на крају... дуга је то прича. Са многима сам о томе... Док сам, слушајући њих, путовао са Александром Ранковићем од Карловца до Бриона и Баније.

Александра Ранковића сахрањивали су Срби и прије Бриона (а богами и он њих). А онда су га први пут, и то жива, сахрањили на Брионима. Па кад је ђаво учинио Србима оно што му је још давно било зацртано да учини, сахрањивао га хиљаде Срба, 1983. године, и у Београду. Заувијек.

А уз много, много више свијета, 1980. године, величанствено сахрањивао онога кога је он, Лека, тобоже прислушкивао.

# У МЕМИНСКОЈ ОДРЖАН ПОМЕН ЗА СТРАДАЛЕ СРБЕ БАНИЈСКОГ ТРОКУТА

У Меминској је служен молитвени помен за пострадале Србе Банијског трокута страдале 6. 10. 1944. у усташком покољу у 17 банијских села: Живаја, Шаш, Словинци, Костреши, Папићи, Јасеновчани, Чапљани, Побрђани, Меминске (мала, средња и горња) Раусовац, Доњи и Горњи Храстовац, те српски дијелови Тимараца, Утолице, Мрачаја, Церовљана, Новоселаца, молитвени помен служио је у Цркви Св. Никола у Меминској Славиша Симаковић, протојереј-ставрофор костајничко-дубичке парохије.

Молитвени помен и сјећање организовали су ВСНМ општина: Суња, Хрв. Дубица, Мајур и група потомака са СПЦО костајничко-дубичке парохије. За садашње прилике које имамо са вирусом короне и уз поштивање предвиђених мјера одзив сродника пострадалих, чланова вијећа и председника вијећа је солидан.

Окупљенима се обратио и поздравио присутне председник ВСНМ Хрв. Дубице Милинко Симић.

Он је подсетио да су прије 76 година усташе из овога краја, као и из Јасеновца и



Дубичких кречана кренуле на голоруки народ.

Усташка акција под радним називом *Ојколи*, *обори*, *закољи* планирана је пажљиво на свим нивоима НДХ

власти. Тог октобарског дана 1944. побијено је више од 1.200 људи, већином дјеце и жена. Страдање банијског народа могло је бити и веће да партизанске јединице нису

пресјекле усташки обруч код Горњег Храстовца и пребациле народ на ослобођени простор. Најжешћи сукоб између партизана и усташа био је код села Кострићи. Помоћи за побијене и одведене није било. Усташе су кренуле са пљачком и паљењем кућа.

Симић је навео да је коријен коријена геноцида над Србима идеологија Римокатоличке цркве.

– Тражећи срж зла долазимо и до Амброза Кузмића управника имања Загребачке бискупије, који је записао 1700. године, да би било боље све Србе поклати него насе-

љавати. Још тада су постојале идеје о уништењу православних Срба. Грађански рат 1991. године испровоцирала је тадашња хрватска власт, која је заратила против својих грађана српске националности. Резултат тога је прогон више стотина хиљада Срба, пљачка имовине, станова пензија и др. Порушено је око 3.000 споменика ЖФТ и НОБ. Варају се они који мисле да ће се уклањањем трагова споменика и гробница заборавити злочин. Трагедија Срба у Хрватској је дубоко урезана у меморију Срба – закључио је Симић.

АНЂЕЛКУ АНУШИЋУ УРУЧЕНА АНДРИЋЕВА НАГРАДА

# Свако је Крајишник тамо гдје је олуја

У Задужбини Иво Андрић председник УО, академик Миро Вуксановић уручио је Андрићеву награду писцу Анђелку Анушићу за збирку приповједака *Легенда о в(ј)етром вијанима* (Удружење књижевника Републике Српске, Бањалука).

По мишљењу троцланог жирија (проф. др Александар Јовановић, председник др Марко Недић и проф. др Петар Пијановић) ова збирка сугестивно описује читав низ људских судбина, из глобалних из свог завичаја и својих живота, в(ј)етром вијаних између изгубљености и неприхваћености. По мишљењу жирија, посебна вриједност ове збирке јесте језик који чува све просторне и временске слојеве у којем живе његови јунаци: у лексци и синтакси чува се њихово памћење, али и памћење наше књижевности и културе. Председник жирија проф. др Александар Јовановић прочитао је текст *Одлуке о додијели награде*, нагласивши да је према тестаментарној вољи Иве Андрића његова Задужбина 1976. године установила ову награду.

Образложење жирија Андрићеве награде прочитао је

проф. др Петар Пијановић истичући да је тема књиге избјеглиштво већине Срба и зазирање српске културе са простора некадашње Војне крајине.

Пијановић је нагласио да је направљена паралелна анализа са дјелима сличне атмосфере и миљеа – *Сеобе* Милоша Црњанског, *Камера обскура* Горана Милашиновића, *Сарајевске шрилоије* Моме Капора, *Дан шест*и Растка Петровића и других. Издвојио је по квалитету следеће приповијетке из ове збирке: *Источна, на западним кацијама, Поштерница, Сервис Срвијане, Легенда о човеку који је вјештар вијао и Мртвачки сандук и остале убојне ствари*.

– Сlike ратног егзодуса једно су лице ове књиге, док је њено наличје тек привидни мир који избјеглима не доноси спокоја. У родном крају прогнаних остала је пустош која се сада преселила у њихову душу. Они нису ни тамо ни овдје, већ су на ничијој земљи – закључио је Пијановић.

Лауреат Анђелко Анушић се захвалио свима на указаној почести.

– Кад писац добије награду,



» Лауреат Анђелко Анушић и академик Миро Вуксановић

## ИМПРЕСИВАН СПИСАК ЛАУРЕАТА

Већ 44 године, по вољи самог Иве Андрића, Задужбина додјељује ову награду. Списак досадашњих добитника даје својеврсну антологију незаобилазних имена наше књижевности – казала је управница Задужбине Жанета Ђукић Перишић и подсетила на великане који су се у прошлости окитили овим признањем, почевши од првог лауреата Драгослава Михаиловића, потом Антонија Исаковића, Милисаве Савића, Александра Тишме, Мирка Ковача, Ђамила Сијарића, Светлане Велмар Јанковић, Давида Албахарија, Данила Киша...

## НАГРАДА КАО ВРХУНАЦ ДОСАДАШЊЕГ РАДА

Анђелко Анушић, пјесник, приповједач, романописац, књижевни критичар, рођен је 1953. године у Градини, Сува Међа, БиХ. Радио је као новинар, објавио је 35 књига, а приредио је и двије пјесничке антологије. Заступљен је у лектири у Републици Српској (девети разред основне школе), антологијама и прегледима српске савремене поезије и приповјетке. Његова поезија и проза преводени су на енглески, француски, руски, бугарски и македонски језик. Добитник је књижевних награда *Печат вароши сремскокарловачке*, *Стражилово*, награда *Сарајевских дана поезије*, *Светозар Ђоровић*, награда *Удружења књижевника Српске*, *Станко Ракита*, *Раде Томић*, *Константинова визија*, награда *Фондације Петар Кочић*, *Младен Ољача*, *Златна сова*, *Бранко Ђолић*, *Браћа Мицић*, итд.

ду, поготово ону која је крштена именом Иве Андрића, можда би најбоље било „ћутати“, или бити тврд на рижечима, монашки уздржан, попут многих јунака и ликова нашег добитника Нобелове награде, као и њега самог, најзад – рекао је Анушић, ипак откривши да је био једнако изненађен и радостан вијешћу о добијању награде.

– Као човек и писац застрављен сам судбином једног вјечно закрајеног простора, и истовремено потресен и удивљен античком вертикалом живота крајишког

чељадета, његовом прометејском појавом уназад неколико вјекова. Управо је то спектрална тема мојих приповиједка и романа, са зенитном тачком у четвртоном роману *Гласови са границе и С Хомером у олуји* у којем, кроз стабло једне крајишке породице, сежем до њиховог осмог кољена, сенчећи удес нашег народа на цијелом Балкану, па све до изгона наших сународника, 4. августа 1995. године – истакао је Анушић, додајући да сваки изгнани човек, у духу своме није онај исти кога су протјерали. **ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**



## СРПСКИ ГЛАС ЈЕРМЕНИЈИ - ТВОЈА ПРАВЕДНА БОРБА ЈЕСТЕ И НАША!

На приједлог и у организацији грађана др Луке Јоксимовића Барбата и Ануш Балајан из Београда одржан је скуп подршке јерменском народу Арцах (Нагорно-Карабах) испред Храма Светог Саве.

Скуп је започео интонирањем српске свечане пјесме *Востани Србије*, а за коју је на ријечи Доситеја Обрадовића музика написао уважени српски композитор јерменског поријекла Варткес Баронијан. Запаљене свијеће и минут ћутања прислужени су за погинуле јерменске војнике и цивиле у рату за слободни јерменски Арцах (Нагорно-Карабах). Молитвом *Оче наш*, на српском и јерменском језику, сви учесници су се опоменули вјером у Господа и Његово обећање да нема више потврде љубави од живота положеног за ближње и Отаџбину. Потом су се присутнима обратили др Лука Јоксимовић Барбат, Милорад Ђошић, пуковник у пензији и председник Српског културног клуба *Ђирилица*, проф. др Божидар Митровић, др Радомир Батуран и Горан Лучић, колумниста портала *Слободна Херцеговина*, појединачно упутивши чврсту подршку јерменском народу уз додијељања на историјске и пријатељске везе Срба и Јермена.

Јерменска пјесникиња Ануш Балајан говорила је пјесму *Арцах* Алберта Мушејана, а у свом препјеву на српски језик. Пеђа Мијановић, студент богословских наука у Јеревану, упутио је подршку својим професорима и пријатељима у Јерменији на српском и јерменском језику.

На крају је јавности упућено заједничко обраћање учесника овог скупа, као писма пријатељства јерменском народу.

– Ми овдје окупљени, Јермени и пријатељи јерменског народа у Србији, из древног и храброг Београда, испред Храма Светог Саве Српског, поручујемо јерменском народу да га истински подржавамо у његовој праведној борби за слободу, народно јединство и одбрану свете јерменске земље! Ми памтимо вашу жртву за одбрану српског Косова и Метохије у међународним установама! Храброст и слога чувају истину, достојанство брани живот! Останите достојанствени на земљи коју наслиједисте од предака, останите праведни у законима које освештасте славом! Имаће вас ко слиједити! Праведни свијет у вас гледа!

СРБИН КОЈИ ЈЕ ОСИГУРАО ПАСОШ ЗА НЕБО ТИМЕ ШТО ЈЕ БИО ЧОВЈЕК НА ЗЕМЉИ

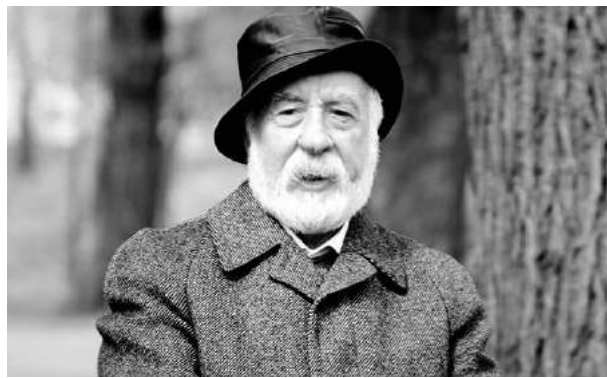
## СЈЕЋАЊЕ НА БОЖИДАРА М. ГЛОГОВЦА

У историји српске поезије нарочито мјесто припада оним пјесницима које је сам народ препознао као своје и дао им за право да кажу нешто у његово име.

То су они пјесници прихваћени у широким народним масама и пјесници чији су стихови извирали из срца народног, и поново, као какав милосни звук, прецишћен снагом пјесничког талента, враћали натраг да напоје намучена српска срца. Такви су пјесници: Змај, Шантић, Десанка Максимовић, Добрица Ерић, Матија Бећковић. Премда су домети њихових пјесничких талената углавном различити, сви они су били и остали у најизузетнијем додиру са својим народом, као једини прави, једини потпуни и једини искрени глас својег народа у најтежим и најпреломнијим временима. Стога се они могу назвати народним пјесницима.

Таквим пјесницима, који израњају из најдубљих осјећања сопственог народа, способним да опицају пулс народа и додиру с његове осјећајности, припада и Божидар М. Глоговац.

Док пишемо ове ријечи поводом годишњице његове смрти, навире ми из сјећања слика нашег дружења и разговора испред Шантићевог споменика на Калемегдану, а поводом Алексиног 150. рођендана, када је овај харизматични и довитљиви пјесник Херцеговине говорио о Шантићу, и народски и философски, и као Херце-



говац и као пјесник, урезујући, сваком ријечју, свој племенити лик у наше памћење.

Божо М. Глоговац је зрачио једном особитом, колико аутентичном, толико и ријетком, типично дучићевском, уљудношћу и патријархалном пристојношћу; са готово хеленским осјећањем мјере и смислом за одмјерени хумор. Он је, не само као пријатељ, интелектуалац и мудри господин, него и као несвакидашњи чувар српске традиције и истинског народног духа, пред нашим очима био амбасадор српске традиције, дипломата херцеговства, аристократа херцеговачког духа, односно, да будем саврштем прецизан, личност са архетипским ликом мудрога старца.

Међутим, ни као старији господин, Божо Глоговац није био свакидашња личност у позним годинама, јер је његова необична виталност била саставни и неизоставни дио његовог пјесничког лика. Божо се потрудио да покаже роду и свијету како поезија поново може бити повијесно

дјелатна, како нове генерације исувише урбаних, назадно модерних и скоро денационализованих младих Срба само праве вриједности, одржане у најљепшим простором, типично дучићевском, уљудношћу и патријархалном пристојношћу; са готово хеленским осјећањем мјере и смислом за одмјерени хумор. Он је, не само као пријатељ, интелектуалац и мудри господин, него и као несвакидашњи чувар српске традиције и истинског народног духа, пред нашим очима био амбасадор српске традиције, дипломата херцеговства, аристократа херцеговачког духа, односно, да будем саврштем прецизан, личност са архетипским ликом мудрога старца.

Трибине, дружења, скупове и саборе херцеговачке и општесрпске на којима је учествовао – а свима је истовремено био драг и домаћин и гост – Божо је називао духовним мобама.

„Добродошли на још једну духовну мобу“, он би рекао, настављајући у духу изреченог. Дух мобе је дух добротинства, а дух добротинства је дух врлине.

У све саборе, Божо је уливао херцеговачки и општесрпски дух, чинећи духовно добротинство, упућујући нас, заправо, да учествујемо у том добротинству, у тој мобу, као пријатељи и као браћа, као Херцеговци и као Срби. Божо је проживио тешка

времена, осјетивши, на голој кожи, судбоносне печате српских сеоба и страдања, да би, под старе дане, као добри стари господин широког осмијеха, племенитог погледа и изразито усправног држања, проговорио о српском народу, а нарочито о његовој мученичкој Херцеговини, стекавши, још за живота, као и његови славни претходници, „Пасош за Небо“.

У доба када смо Божо желели додијелити Златну повељу *Слободне Херцеговине* за свеукупан допринос очувању најизузетнијих традиција српске Херцеговине, предухитрило нас је његово путовање на Небо. Међутим, сигурни смо да његовом Пасошу печати нијесу потребни. Божов Пасош за Небо је дипломатског карактера.

Божо нас је напустио као од народа опуномоћени амбасадор Херцеговине, као аристократ херцеговачког духа и наш велики заступник на Небу, које се обогатило душом једног честитог српског пјесника.

„Гробови наши бориће се с вама“ – шантићевски говори гусле урезане на споменику Божидара М. Глоговца, по његовој личној жељи.

Са изразитим поносом се сјећамо нашег Божидара, Србина који је осигурао Пасош за Небо тиме што је био Човјек на Земљи.

И филозоф. И пјесник. И Херцеговац.

Вјечно ти је захвална твоја, СЛОБОДНА ХЕРЦЕГОВИНА!

РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

ПЕРФИДНЕ ПОРУКЕ СА ФЕСТИВАЛА МИРДИТА ОДРЖАНОГ У БЕОГРАДУ

# Нови покушај отимања српских манастира на Космету



Залагање да културно наслеђе на КиМ, као „косовска културна баштина“, надполитички припада свима, у ситуацији неријешеног политичког статуса територије отете од Србије, позив је да се садашње стање прихвати као дефинитивно. Зато то и јесте политички, а не културни пројекат, сматра некадашњи амбасадор Србије у Унеску, Дарко Танасковић.

– На Косову постоји колективна свијест свих народа о очувању културне баштине и споменика, а политика покушава да подијели ту баштину по националности, на српско и албанско.

Ова сасвим гротескна, али нимало наивна порука, са недавно одржаног фестивала *Мирдита* – *Добар дан* који се у Београду одржава од 2014. године у намјери да представи актуелну косовску културну сцену, очекивано, изазвала је реаковање.

Таква оцјена дебате *Косово – Насљеђе сјећања*, одржане у оквиру фестивала, не може читаоца да не запита кроз какву оптику то приштински посленици културе гледају на стварност која их окружује. Од Богородице Љевишке и даље у гаражу од палевине, омотане бодљикавом жицом, цркве која је на Унесковој листи свјетске културне баштине, до скорашњег једва заустављеног „подухвата“ тамошњих власти да граде магистрални пут кроз заштићену зону манастира Високи Дечани, такође на Унесковој листи.

## КУЛТУРНА БАШТИНА КАО ПОЛИТИЧКИ КОНЦЕПТ

По оцјени игумана манастира Високи Дечани Саве Јањића, отварањем теме „косовске културне баштине“, промовише се нови политички концепт баштине који управо ствара нове појеве. Покушаји да се баштина Српске православне цркве (СПЦ) негира као српска и прогласи за косовску, директна су последица стратегије албанизације целокупне баштине на Косову и Метохији, сматра он.

– Иако се на овом скупу наводно критикује политизација баштине, промоцијом идеје „косовске баштине“, ствара се још већа појеве и промовише нови политички концепт баштине, који суштински релативизује њен идентитет и историју, која је обимно документована у историјском и архивском материјалу од средњег вијека наома – истиче игуман манастира Високи Дечани.

Указујући на то да може искључиво да се говори о „баштини на Косову“, јер постоје српска, албанска, османска (турска) и друге баштине које треба да буду поштоване од свих, Јањић сматра да су након 20 последијератних година уништавања светиња СПЦ и њихове дискриминације, неопходни и нови, специјални модели заштите уз међународне гаранције. Он је мишљења да би то питање требало да буде званично отворено и у Бриселском дијалогу.

## ПАМЕТНА НАДОГРАДЊА ОПАСНЕ ИДЕЈЕ

Некадашњи амбасадор Србије у Унеску, Танасковић, за вријеме чијег мандата је Косово у више наврата неуспјешно покушавало да постане његов члан, сматра да озбиљне поруке Јањића који увијек говори о великим познавањем ствари и процеса на КиМ, треба примати са дужном пажњом.

Он подсјећа да тенденција да се укупна културна баштина на КиМ прогласи косовском није нова, али и сматра да овај нови концепт „заједничке баштине“, међутим, иде даље, и паметније, од претходних. Ти ранији покушаји да се универзално вриједни споменици српске културне и духовне баштине и средишта живог вјерског живота на КиМ фалсификаторски прогласе албанским у смислу некаквог њиховог измистификованог историјског права из преднемањих периода, за шта није могуће изнијети никакве озбиљне аргументе, били су непродуктивни, напомиње наш саговорник.

– Залагање за афирмисање свијести о томе да целокупно културно наслеђе на КиМ надполитички припада свима који данас живе у парламентарној држави, „Косово“, без обзира на његов цивилизацијски идентитет и историјску припадност, може дјеловати привлачно, али оно је, у ситуацији неријешеног политичког статуса територије објективно отете од Србије, афирмисања великоалбанског националистичког пројекта и обесправљености српског живља, посебно јужно од Ибра, позив да се садашње неодрживо стање политички прихвати као дефинитивно. Зато то и јесте политички, а не културни пројекат – објашњава Танасковић.

## СЛАТКОРЈЕЧИВЕ ФЛОСКУЛЕ

Тај пројекат се, као напомиње, ослања о став да културна добра на територији једне државе у административном смислу припадају надлежности те државе. На том принципу је, подсјећа он, заснована и систематизација свјетског културног наслеђа у Унеску, тако да би, кад би „Косово“ постало члан ове организације, свеукупна културна баштина на његовој територији била системски вођена као да у државном смислу припада „Косову“. Зато је, истиче он, Приштини толико и стало да „освоји“ Унеско и зато се томе мора пружати одлучан отпор.

– Слаткорјечивост албанских учесника са „Косова“ на културном фестивалу *Мирдита*, о томе да тамо „постоји колективна свијест свих народа о очувању културне баштине и споменика“ обичне су празне фразе и флоскуле које немају везе са доминантним атмосфером и стањем духа у албанској заједници на „Косову“ – оцјена је Танасковића.

– За лажност тих флоскула које неким у Београду, али и многим у свијету, представљају музику за уши, свакодневно има потврда у манифестовању нетрпеливости према објектима српске пра-

вославне баштине, као непомијерљивим биљезима и симболима вишевијековног српског присуства на КиМ – истиче некадашњи амбасадор у Унеску и универзитетски професор, др Танасковић.

## А ЉЕВИШКА И ДАЉЕ У ЖИЦАМА

Он подсјећа да је одличан познавалац ситуације на „Косову“, италијански аутор Андреа Лоренцо Капусела, недавно на порталу *Европски Завједни Балкан*, поводом тврђњи историчара др Бедрија Мухадрија, објављеним у новинама *Коха Дитиоре*, у озбиљном аналитичком чланку закључио да је оспоравање српског идентитета највриједнијег дијела културног наслеђа на „Косову“ анахронизам и да је бесмислено. Отуда и његов закључак да у садашњим општим, а прије свега политичким околностима није оправдано ни инсистирати на некаквом културном заједништву вишег цивилизацијског реда.

А управо на то смјера „нови политички концепт“ косовске културне баштине, на шта је указао и отац Сава Јањић, каже наш саговорник.

– Мора се тачно знати шта је објективно чије, а оно што је објективно угрожено мора се дјелотворно чувати установљавањем „нових, специјалних модела заштите, уз међународне гаранције“, о чему би се морало разговарати и у Бриселу, уколико је тамо уопште могуће о било чему конкретном и озбиљном разговарати. Посљедње изјаве господина Лајчака и брутална отвореност неких њемачких дипломата не остављају много простора за оптимизам – закључује Танасковић.

И не без ироније додаје: – Богородица Љевишка остаје у жицама. Можда би се наредни културни фестивал *Мирдита*. *Добар дан!*, као показна вјжба добре воље, могао одржати баш у Призрену?

МИРА КАНКАРАШ ТРКЉА/  
СПУТНИК

## ПРЕМИНУО ДУШАН РАКИЋ БИВШИ МИНИСТАР ОДБРАНЕ РСК

На Војномедицинској академији, у Београду, 15. јула 2020. године преминуо је вицеадмирал у пензији Душан Ракић. Рођен је у Јајинцима 1943. године. Завршио је највише војне школе. Поред низа дужности, пок. вицеадмирал Душан Ракић био је ратни командант Војнопоморског сектора Пула, начелник Штаба команде Ратне морнарице, замјеник начелника Генералштаба Војске Југославије за Ратну морнарицу и министар одбране Републике Српске Крајине од 19. октобра 1993. године до 4. октобра 1994. године када је пензионисан. Послије пензионисања живио је у Херцег Новом и у Младеновцу, у Дому за стара лица, гдје је као тежак болесник без ноге и последице претрпљеног можданог удара, живио у, како је он тврдио, несносним условима, без одговарајуће здравствене заштите, чак је и малтретиран. Преко друштвених мрежа тражио је помоћ, али му је нико није пружио.

Сахрањен је на Новом бежанијском гробљу у присуству брата и пријатеља из Ратне морнарице у условима које је дозвољавала ситуација због пандемије. Нажалост, нико од представника удружења из Републике Српске Крајине није присуствовао иако су нека обавјештена и о болести и о смрти.

БОШКО АНТИЋ

## ОДЛАЗАК ДУШАНА КРИВОКУЋЕ - СВДЕОКА КРВАВОГ БОЖИЋА 1942. НА КОРДУНУ

Заувијек нас је напустио Душан Кривокућа (92 године) који је био свједок стравичног злочина на Кордуну на српски Божић 1942. године. Усташе су на Бадњак и Божић, 6. и 7. јануара 1942. поклали и убили на друге начине 217 дјеце, жена и стараца – Срба и Рома из Скакаваца, Поповић Брда, Липја, Клипиног Брда, Мањеровића, Тушиловића, Доње и Горње Требиње, Слуњских Мораваца и Удбиње. Људи су похватани и одведени у храстовим шумама покупске долине. Тамо су њихова тијела бачена у већ припремљене и ископане четири јама. Душан Кривокућа је као 13-годишњи дјечак, сакривен на удаљености 300 метара, видео злочин.

Међу страдалима су била 134 Србина, 70 Рома и један Рус, православни свештеник, а још 12 их је убијено на другоме мјесту. Од 217 жртава чак 68 њих су била дјеца. У злочину су страдали сви Срби из мјеста Липје. Било им је речено да узму сву покретну имовину и дођу на жељезничку станицу Скакавац од куда ће бити послани за Србију. Било је то само двије недјеље након усташког геноцида у Пркосу и околним селима тог дијела Кордуна, када је страдало 1.500 људи. Седамнаесторо људи убијено је касније, у мају 1942. године, тако да је укупно било 234 жртве.

Захваљујући Душану Кривокући посмртни остаци жртава усташког геноцида пренијети су и положени у заједничку гробницу поред Српске православне цркве у Горњој Требињи код Карловца у октобру 2013. године. Душан Кривокућа је био предсједник Иницијативног одбора за изградњу спомен-костурнице над масовном гробницом која је откривена почетком 2014. године. Он је на тај начин испунио завјет да ће из јама пренијети мошти светих мученика у заједничку гробницу поред цркве у Горњој Требињи. Постављена је мраморна спомен плоча с уклесаним именима страдалих људи.

За заслуге подизања спомен-костурнице српским жртвама у Скакавачком Лугу, Душану Кривокући је Управни одбор Завичајног клуба Кордунаша из Београда додијелио Повељу, 2014. године. Нажалост, нисмо дошли до сазнања да је овај велики човјек добио још које признање, а свакако га је заслужио.

ДРАГАНА БОКУН

## ПРЕМИНУЛА СРПСКА ХЕРОИНА МИЛИЦА МАЉКОВИЋ

Преминула је српска хероина Милица Маљковић која је као дијете преживјела пакао усташке јаме Равни Долац на Динари. Милица Маљковић, рођена Бошковић, родом је из Доњих Рујана код Ливна. На православи празник Огњену Марију 30. јула 1941. године усташе из Рујана и околине одвеле су Милицу, њену мајку, сестру и укупно 218 српских жена, дјеце и стараца из овог села и живе их бацили у јаму Равни Долац на Динари. Милица је била међу четрнаесторо оних који су преживјели пакао јаме Равни Долац и дочекали да буду живи извађени након 42 дана проведена без хране у јама дубокој више од 40 метара, саопштено је из Удружења *Огњена Марија Ливанска*. Њено, као и свједочење других преживјелих, забиљежио је новинар и публициста Будо Симоновић у својој књизи *Огњена Марија Ливанска*.



ЛОШЕ ВРЕМЕНСКЕ ПРИЛИКЕ НИСУ ПОКВАРИЛЕ ДОБРО РАСПОЛОЖЕЊЕ НА ДРУГОМ БАНИЈСКОМ ВИШЕБОЈУ У БЕОГРАДУ

# Чувари традиције и успомена са Баније

У организацији Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније 17. 10. 2020. је на фудбалском терену ФК Братство у Крњачи по други пут одржана културно-спортска манифестација Банијски вишебој. Циљ ове манифестације је да се старије генерације подсети, а младе науче како су се њихови преци забављали и дружили.

Мирослав Ковјанић, председник Удружења је позвао све присутне да дају подстирак и снагу како би се вишебој који се ове године организује по други пут одржао и прерастао у традицију.

– Прије свега се захваљујем представницима општине Палилула на челу са председником општине Александром Јовичићем и Дејаном Цветковићем чланом вијећа општине задуженом за спорт, који су препознали значај и циљ наше манифестације. Без њихове помоћи не бисмо могли да реализујемо вишебој – рекао је Ковјанић.

Уз најбољу вољу организатора и учесника вишебој због временских неповољних



» Мирослав Ковјанић, Даница Богдановић и Дејан Цветковић члан Вијећа општине Палилула са омладином Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније

услова није могао да се одржи, али без обзира на то сви учесници су добили медаље.

– Сви учесници су за нас побједници. Циљ ове манифестације је да се старије генерације подсети, врате кроз традицију и игру у завичај, а уједно пренесу дио традиције и културе на млађи нараштај.

Ковјанић није заборавио и да се захвали члановима Управног одбора који су вриједно радили и одрицали се да вишебој успије.

– Посебно се захваљујем господину Хасанагићу, и Гојковићу из ФК *Брајство* који

су изузетни домаћини и надам се да ћемо и даље наставити сарадњу.

Дејан Цветковић члан Вијећа за спорт је поздравио све у име председника ГО Палилула Александра Јовичића.

– Желим вам свима много среће и надам се да ћемо се дружити дуго година на Банијском вишебоју.

Потпредседник УО Удружења Бура Богдановић је подијелио награде.

Проф. др Душан Богичевић, председник Скупштине Удружења је исказао велико задовољство што се нашао на

овом скупу у овим тешким временима.

– Увијек смо расположени за дружење и евоцирање успомена на наш крај. Али и у новом завичају желимо да покажемо ко смо, шта смо и колико можемо – поручује Богичевић.

Богичевић је указао на чињеницу да се овом приликом скупила сва њихова снага – младост.

И поред лоших временских услова и немогућности да се такмичење одржи Банијцима није недостајало добро расположење. Посебно

је био расположен Бура Клипић који је спремао чувени банијски специјалитет котловину.

Како нам је Клипић рекао котловина се некада правила на пијаци.

– Петком у Петрињи, четвртком у Сиску, сриједом у Глини, а уторком у Костајници. Мој овал је највећи овдје, донесен из Самобора. Радио сам некада у Индустрији меса *Гавриловић* и сада за себе и пријатеље правим чувену Крањску кобасицу.

Бура Клипић поред својих кулинарских и месарских

вјештина посједује и таленат за пјесму, па је тако са осталим члановима МПГ чест гост на многим крајишким манифестацијама.

– Прошла година нам је била успјешна, у Пландишту смо освојили прво мјесто, а у Суботици друго мјесто.

Плакете су уручене ГО Палилула, као и домаћинима Гвоздену Гојковићу и Мевлудину Хасанагићу.

На вишебоју је требало да се одржи такмичење у десет дисциплина, укључујући и навлачење конопца за жене и дјецу. **ДРАГАНА БОКУН**

ПРВИ ПУТ БЕЗ ПУБЛИКЕ ОДРЖАН ПРЕСТИЖНИ ФЕСТИВАЛ ИЗВОРНЕ МУЗИКЕ

## Новобеограђанке побједнице 18. Фестивала Крајишки бисери

У години пунољетства Фестивал *Крајишки бисери* по први пут одржан је без присуства публике. У складу са епидемиолошком ситуацијом, уобичајен фестивалски програм замијенило је појединачно снимање наступа 16 најбољих пјевачких група из читаве Србије. Титулу побједника понијела је Женска пјевачка група Академског друштва *Нови Београд*.

На 18. фестивалу *Крајишки бисери*, одржаном у Пландишту, 25. октобра 2020. године, такмичило се 16 најбољих изворних пјевачких група из читаве Србије. Стручну евалуацију њихових наступа урадио је жири у петочланом саставу: Марија Вуковић, дипломирани етномузиколог и музички уредник Радио Београда, Марко Нишић, кореограф и доајен изворне крајишке пјесме, Милан Вашалић, виртуоз на више традиционалних народних инструмената, До-

бривоје Павлица, доајен крајишког пјевања и проф. др Димитрије Големовић, дугогодишњи шеф катедре за етномузикологију на Факултету музичке умјетности у Београду.

Треће мјесто, са освојених 96,37 бодова, заузела је Женска пјевачка група Академског друштва за његовање музике *Гусле* из Кикинде. Друго мјесто припало је Пјевачкој групи *Ејна* – КУД *Царза* из Апатина која је освојила 99,56 бодова. Прво мјесто и ласкаву титулу побједника 18. Фестивала *Крајишки бисери*, са освојених 100,45 бодова (од максимално могућих 110), освојила је Женска пјевачка група Академског друштва *Нови Београд* из Новог Београда.

Награђеним групама припадају престижне награде: златни, сребрни, односно бронзани симбол фестивала, велика диплома за пјевачку групу и мале дипломе за сваког члана групе. За

изузетан наступ и допринос очувању културе и обичаја Срба Крајишника, сви учесници фестивала награђени су признањима и пригодним поклонима.

Учесници 18. фестивала *Крајишки бисери* – Пландиште 2020 су Женска пјевачка група *Филигран* Културни центар Зрењанин, Женска пјевачка група Академског друштва за његовање музике *Гусле* – Кикинда, Женска пјевачка група КУД *Младост*



» Мушка пјевачка група *Банија*



» Женска пјевачка група Академског друштва *Нови Београд*

– Велика Грета, Женска пјевачка група *Врејено* – КУД *Илија Прерадовић* – Банатско Карађорђево, Крајишка група *Перућани* – КУД *Славко Гајин* – Војка, Мушка пјевачка група *Банија* – Завичајно

удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд, Женска пјевачка група Банија – Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд, Мушка изворна група *Фочаци* – КУД *Славко Гајин* – Војка, Женска пјевачка група *Банија* – Пригревица, Пјевачка група *Ејна* – КУД *Царза* – Апатин, Завичајно удружење грађана *БИРО* Личка Калдрма – Дрвар – Нови Београд, Мушка пјевачка група КУД *Завичај* – Банија – Мајур

Женска пјевачка група КУД *Завичај* – Банија – Мајур, Женска пјевачка група Академског друштва *Нови Београд* – Нови Београд, Мушка пјевачка група КУД-а *Батајница* – Батајница, Жен-

ска пјевачка група КУД-а *Батајница* – Батајница.

Специјални гост у ревијалном програму: Милан Вашалић, народни дипломат.

Пријатељи 18. фестивала *Крајишки бисери* – Пландиште 2020: Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Општина Пландиште, АП Војводина – Фонд за пружање помоћи избјеглим, прогнаним и расељеним лицима, Културно-образовни центар *Вук Караџић* – Пландиште, *Уникс тилс* д.о.о. Вршац, *Мудрић Комјани* д.о.о. Вршац, СТР *Цвети* – Пландиште, Радио Београд, Регионална телевизија *Банати*.

**ЗУК НИКОЛА ТЕСЛА**



» Дарко Обрадовић, Дане Обрадовић, Павле Лужаић, Драган Ђеран и Раде Диздар

## Личани најбољи у такмичењу изворних пјесама у Суботици

Мушка пјевачка група *Крајолик* – Лика из Суботице освојила је прво мјесто на Трећем фестивалу изворног пјевања у Буњевачком колу у Суботици.

Наступили су са пјесмама *Пјевај лијејо ти малена секо* и *Лички ојкан*.

Ови поносни Личани – Дарко Обрадовић, Дане Обрадовић, Павле Лужаић, Раде Диздар и Драган Ђеран су били најбољи у конкуренцији између 11 пјевачких група.

Како нам је рекао Дарко Обрадовић највише од свега воле да запјевају изворне пјесме и тако сачувају традицију Лике.

– Жао нам је што због корона вируса многа крајишка дружења и манифестације нису одржани, јер се радо одазовемо и запевамо на таквим скуповима – рекао је Обрадовић додајући да се нада да ће се Крајишници олет окупљати у великом броју.

**ДРАГАНА БОКУН**

САВО ШТРБАЦ У РАЗГОВОРУ ЗА ВЕСТИ ИСТАКАО ДА ХРВАТСКА ПРОСЈЕЧНО ГОДИШЊЕ ПОКРЕНЕ 36 НОВИХ ОПТУЖНИЦА ПРОТИВ СРБА

# Сваки одлазак у Хрватску је ризичан, док год је жива генерација које је ратовала!

Крајишници жуде за правдом! Њима не значе ни погаче помирења, ни извињења и одласци хрватских политичара на парастосе већ су им потребне пресуде против оних који су без милости убијали српске цивиле. Умјесто тога, хрватски специјални тимови за ратне злочине не престају да покрећу нове истраге о чему свједочи и последњи талас хапшења Срба у Негославцима, али и широм Европе, тврди у интервјуу за *Франкфуртске Вести* Саво Штрбац, председник Документационо-информативног центра *Веритас*.

Недавно је одржан састанак комисија за нестала лица влада Србије и Хрватске, након чега је наведено да се трага за 1.900 људи.

– Нажалост, и даље је ријеч о непотпуним подацима заснованим искључиво на бројевима из Књиге несталих Међународног комитета Црвеног крста из 2015. За овај састанак припремио сам листу са 1.709 имена несталих са нашег *Веритасовог* списка, па је јасно о ком дисбалансу броја несталих је ријеч. Да је списак МКЦК непотпун, свједочи и на десетине случајева ексхумација и идентификација несталих, обављених последњих година, јер се ниједна пронађена особа није налазила у њиховој евиденцији.

## • Како је могуће да ни четврт вијека од краја рата не може да се утврди тачан број несталих?

– Суштина је да МКЦК инсистира на својој бази података што значи да све породице несталих морају њима да поднесу захтјеве, а многи, и поред апела *Веритаса*, али и других организација то још нису учинили. Процијена је да је тренутно у тој бази тек нешто више од 50 одсто несталих са списка *Веритаса* и Оперативног списка Србије. Очекујемо да ће нова, пета Књига несталих МКЦК бити објављена крајем ове године и да ће се та диспропорција смањити, јер су многе породице несталих послужале апел да се пријаве. Шанса да се на покон сви нестали нађу на једном мјесту је и у формирању регионалног списка несталих, али тај процес је тек на почетку.

## • Пуховски је недавно рекао да ће највећи тест за коалицију СДСС – ХДЗ бити Дан сјећања у Вуковару. Дијелите ли то мишљење?

– Вуковар је већ годинама „полигон“ на коме се обрачунавају хрватски политичари, али вјерујем да ће се сва пажња ове године ипак усредсредити на Шкабрњу и обиљежавање злочина над Хрватима који пада истог дана када и обиљежавање догађаја у Вуковару, 18. новембра. Од када је Милорад Пуповац најавио да би присуствовао помену хрватским жртвама, у Шкабрњи, али и шире се дигла велика прашина, па су се чак могле чути и отворене пријетње да се неће дозволити долазак „четницима“. Веома је тешко прогнозировать да ли ће се то „историјско помирење Срба и Хрвата“, започето у Книну, ипак зауставити у близини Варивода, Гошћа и Грубора.

## • Иронични сте. Додуше, међу првима сте осудили одлазак Бориса Милошевића на прославу Олује. Зашто?

– Противим се одласку Срба на прославу Олује, са нагласком на „прослави“. За Хрвате је Олуја од почетка легитимна и легална опе-



рација чиста као суза, а за нас Србе то је злочиначка акција која је довела до једне од највећих српских трагедија послје Другог свјетског рата. Одласком Срба на прославу Олује, Хрвати су добили и последњу ствар коју још нису узели од Срба, а то је признање да су сами криви за оно што им се догодило. Зато Србин није смио да иде на ту прославу. Сви други заједнички наступи српских представника и званичника Хрватске на поменима с овим немају никакве везе. То је цивилизацијски чин одавања почаста жртвама.

## • Али, тај одлазак је резултирао тиме да хрватски званичници први пут одају пошту и признају да је било и злочина над Србима?

– А шта су то тачно признали? Па ни у Груборима, Гошћима или Вариводама нема ничега неразјашњеног. Све се зна. Ти ратни злочини су већ били на хрватским судовима. Једино што нико није осуђен. За Груборе су осумњичени ослобођени не зато што није могло да се утврди ко је био тамо јер се зна да је била антитерористичка јединица Лучко, већ што се није знало поименце ко је наређивао, а ко пуцао, а ко клао. Исто је и за Вариводе и Гошће. Још 1996. ухапшено је шест–седам припадника Хрватске војске. У више наврата су против њих вођени и судски поступци да би тужилац на крају одустао од истраге уз коментар да има нове информације и да ће брзо подићи нову оптужницу. Ево, сада је 2020, а те оптужнице нема. Нама Србима нису потребна извињења и одласци на парастосе већ је неопходно да буду осуђени они који су побили те људе. Нама треба правосуђе које ради на исти начин као што је рецимо радило за злочин у Шкабрњи. Тада је процесуирано чак 58 Срба, од чега је њих 17 или 18 осуђено. Нама треба дјелотворно хрватско правосуђе које ће по истим аршинима судити за сваки злочин.

## • Милорад Пуповац тврди да је одлазак на прославу Олује био неопходан корак како би дошло до те правичности?

– Не вјерујем у то. Једно су поруке политичара, а друго конкретна дјела, нове истраге и оптужнице. Нама нису потребне погаче, већ су нам као насушни хлеб потребне пресуде. Хрватска се и даље понаша по оном систему да су против мрског непријатеља сва средства дозвољена. Како да повјерујем у ту искрену жељу када су породице побијених управо у Груборима и Вариводама, мјестима гдје су Милановић и Пленковић били, недавно изгубиле судске поступке за обештећење и сада морају да плате судске трошкове тих процеса.

## • О каквим судским трошковима је ријеч?

– Породице страдалих у Груборима су тужиле Хрватску за одштету, али како за тај злочин нема починилаца – осуђених, изгубили су тај спор. И нису једини. Посљедње три–четири недјеље ми се обраћају породице страдалих у Олуји с идентичним проблемом. Тужили су државу тражећи обештећење због смрти чланова породица и како нису могли да докажу ко их је убио, сада држави морају

## ЗЛОЧИН У ВУКОВАРУ

### • Да ли се истражују убиства Срба у Вуковару?

– Ако мислите на убиства и нестанак 43 Србина до 15. августа 1991, односно много прије почетка ратних сукоба, тада ћете од званичника хрватског правосуђа или државе чути да је истрага у току. Никада они неће рећи за неки случај да га не раде, већ супротно. Е сада, како то раде види се по резултатима. Врло мало је откривених и процесуираних злочина над Србима.

да плате судске трошкове који су око 50.000 куна. Замислите тај процес у коме породице жртава треба да доказују на суду ко је убица. Како ће ико то доказати када су и евентуални свједоци – жртве. Прије неколико дана ми се јавио човјек из села поред Варивода коме су одмах послје Олује убијени мајка, сестра и зет. Сада мора да плати 60.000 куна јер није могао да докаже да су их убили припадници хрватске војске и полиције. Каже ми да ће и то да плати, јер би му у супротном продали оно мало имовине што тамо има, али се пита због чега бар ти његови најближи нису на некој спомен-табли или на неком списку невиних жртава. То боли људе.

### • Већину Крајишника у дијаспори занима да ли су и даље на снази хрватске тајне оптужнице?

– Формално-правно тих тајних оптужница никада није било, а у пракси је ријеч о истрагама. Србија и Хрватска су последњи пут размијениле спискове процесуираних још почетком 2017. У тим списковима су уз имена оптужених или осуђених и имена оних против којих се води истрага. Али, већ те године Хрватска је имала 86 нових оптужница које нису биле дио тог предатог списка. Тада су формирани посебни тимови за ратне злочине и тада је кренуо тај нови талас истрага.

### • У тој новој групи је и 11 ухапшених Срба из Негославаца?

– Тако је. Али, само двојица су заправо били предмет истраге, док су други приведени у својству свједока. То је заиста јединствен случај у свијету да се свједоци на овај начин позивају да дају изјаве.

### • Дакле, и даље је „лутрија“ одлазак у Хрватску?

– Тачно тако. Нико не зна да ли је на списку тих нових истрага или није. Од тог посљедњег пресека стања из 2017. *Веритас* је забиљежио бар стотинак нових процесуираних лица. Просјечно се годишње покрене 36 нових истрага или оптужница и плашим се да ће тога бити све док је жива генерација која је ратовала. Наћи ће се, с времена на вријеме, на том списку и неки Хрват, али само да би се бацила прашина у очи.

### • Имате ли податке о процесуирању одговорних за злочине против Срба?

– По извјештају из прошле године, у Хрват-

ској је око 3.600 људи процесуирано за ратне злочине, а од тог броја само око три процента су били припадници оружаних снага Хрватске. Међутим, тај постотак је још мањи када је ријеч о броју оних Хрвата који су осуђени. По правилу такви процеси против Хрвата дуго трају и казне су симболичне. А, када се и нађу у затвору тада имају додатне погодности. Томислав Мерчеп, који је осуђен због злочина на Пакрачкој пољани, током издржавања казне ишао је по мјесец-два у бању, „јер му то је припадало као бранитељу“. Мирко Норац, који је осуђен због злочина у Госпињу и Медачком цепу, у затвору је завршио факултет, тамо се оженио и добио дјецу. И свадбу је правео у затвору, а међу гостима је било много виђенијих људи из политичког и јавног живота Хрватске.

### • Колико је Срба у хрватским затворима?

– То је стандардна бројка, око 30 оних који издржавају казне и оних који су под истрагом или оптужбом. Ове године смо и поред пандемије вируса КОВИД-19, уз хапшење Негославчана, имали и три екстрадиције из иностранства. Један Србин је ухапшен у јануару на аеродрому у Малмеу у Шведској, други у марту на лондонском аеродрому Хитроу, а трећи на аеродрому у Франкфурту док је из САД преседао за Србију. Прије непун мјесец је на граници Хрватске и Мађарске ухапшен и Дарко Штакор који живи у Немачкој, а хтио је са дјецом да обиђе болесну сестру. Претходно је био седам–осам пута у завичају и сваки пут би га полиција саслушавала. Али, и он и још двојица комшија су ухапшени на основу тих нових истрага и то на основу свједочења једног Србина који је као осумњичени 2001. саслушан у Хрватској. Сасвим је јасно да Хрвати на овај начин намјерно праве хаос како нико не би имао мира и како би се прогнаници што даље држали од Хрватске.

### • На шта се све Крајишници који живе у дијаспори жале?

– Углавном су то исте муке које тиште и све оне Крајишнике који су у Србији. Многи и даље не могу да остваре право на обнову кућа или повраћај станова, али и повраћај имовине која им је одузета фалсификованем њихових потписа и печата. Све то иде веома споро, а правда се добија на кашичицу. Ту је ништа мањи проблем штетних улога и конвалидације пензионог стажа и прије, али и током рата. Србија посљедњих неколико година покушава да ријешити то питање исплаћујући те штетне улоге за банке које су имале сједиште у Србији и то је све. Истовремено, Хрватска је донијела закон по коме се конвалидација радног стажа стеченог у рату обавља по аутоматизму, али се у пракси то не дешава, већ се тим људима на сваком кораку загорчава живот. Ово причам и из личног искуства. Моја супруга и даље покушава да добије ту одлуку због чега се обратила и Уставном суду Хрватске. Добра ствар је што је овај суд новембра прошле године издао наредбе нижим судовима да морају да воде рачуна о доказима за конвалидацију радног стажа. Од тада је прошло годину дана и ништа се није догодило. Ипак, та одлука даје наду да ће се нешто промијенити на боље.

### • Није ли одлазак на прославу Олује ипак „мала цијена“ за то што ће Срби напакон добити струју, воду, путеве...?

– Из перспективе обичног, малог човјека који живи у Хрватској заиста је тако. Многи од њих с којима сам разговарао, а ријеч је и о онима којима је хрватска војска и полиција убила њихове најмилије, кажу да немају ништа од сјећања и прошлости, али да ће и те како имати од новог пута или добијања струје, воде, дома здравља. Они размишљају о свакодневном животу и имају право да тако нешто кажу, али представници Срба, политичари, не смију тако да размишљају. Они морају увијек да имају на уму ко је извршио агресију, ко је злочинац, а ко жртва. На крају крајева, Хрвати су ваљда јединствени у свијету и по чињеници да су истовремено и жртве и побједници ратног сукоба.

ЂОРЂЕ БАРОВИЋ/ФРАНКФУРТСКЕ ВЕСТИ

## ПРИЈАВЉИВАЊЕ МКЦК

Саво Штрбац посредством *Вести* позива све породице несталих које живе у дијаспори да их евидентирају или у Међународном комитету Црвеног крста или националним организацијама Црвеног крста у својим земљама. – У првом кораку је потребно попунити формулар са основним информацијама. Други корак је давање крви због касније идентификације ексхумираних тијела. Превиде је времена прошло тако да је сада једино путем ДНК могуће идентификовати нестале. Ове године се у потрагу активно укључила и Међународна комисија за нестале, али и поред тога потребно је претходно да се сваки случај пријави МКЦК.



## ОД СЕНТЕ ДО ЦРКВЕ СВЕТОГ ИЛИЈЕ У БЛИЊИ НА БАНИЈИ

Можда би наслов ове приче могао бити и обрнут, јер је Сента старија од Блиње на Банији. А опет, ко зна. Сви смо ми однекуд као дођоши стигли у насеља гдје смо пустили своје коријене. Најчешће из нужде и разних историјских прилика. И, има нечега што повезује Блињу и Сенту. О свему томе, рећи ћемо неколико реченица.

Послије Косовске битке, кад нашим крајевима овладавају османлијске власти, настаје велики egzodus Срба. Многи ће са Косова и Метохије кренути на сјевер, у бесстрагију, и стићи све до Сентандреје иза данашње Будимпеште. Други Срби ће се највише са простора Старе Херцеговине упутити ка западу и населити празне и опустјеле просторе Жумберка, Далмације, Гламоча, Змијања, Поткозарја, Баније, Лике, Кордуна, па све до Беле Крајине у данашњој Словенији, као најзападнијој тачки, гдје су настављали своје животе. Тако су постајали житељи тадашње Хабзбуршке монархије, која им је нудила пограничне просторе под турском влашћу. Новопридошли Срби су добијали одређене парцеле земљишта, а од нових власти су ослобађани пореза. Али, заузврат, морали су се као граничари одазивати кад год је Монархији запријетила опасност од продора Турака на њене територије. Тако је већ 1579. године створена Војна крајина која се протезала од Ријеке па све до иза Арада у данашњој Румунији. И, свугдје гдје су били настањени, Срби су подизали своје цркве и манастире. Трајало је све то до 1878. године, када је по одлуци великих сила Берлинским конгресом престала опасност од Османлија за границе Монархије и 1881. године укида се Војна крајина. Сада је већина Срба остала на тим подручјима, а неки незадовољници (јер нису више имали дате им бенефиције) су кренули у ново безнађе, у Русију. Онај православни живаљ који је остао, постао је дио Хрватске и Славоније и тако је било све до распада Југославије, када су брутално истјерани са својих вјековних огњишта. Исту судбину са свима, дијелили су и становници живописног села Блиње.

Блиња се као насеље помиње доста рано, још 1334. године, а пошто су је населили православни Срби, најприје је направљена дрвена црквица, а 1777. године је основана православна парохија. Одлуком генералкоманде у Загребу, 1809. године је озидана црква на мјесту некадашње дрвене црквице. За дивно чудо, та Црква Светог Илије у Блињи, за вријеме Другог свјетског рата, остала је неокрњена, као и у посљедњем рату. Једино су нестале неке црквене књиге. Иначе, село Блиња, припада општини Петриња. 1948. године Блиња је имала 346 становника, 1991. године 210, а 2011. само 78 мјештана.

Срби су остављали своје куће и имања и спасавали главе како су знали и умјели. До-



ласком у Србију, многи су збијани у сабирне центре, а неки су привремено уточиште налазили и код својих рођака. Било је касније и оних који су се отиснули пут многих земаља Европе, Канаде, САД, Аустралије.

Маркан је дошао свом брату од стрица у Сенту. Знао је да је ту негдје, распитивао се у Црвеном крсту, и, нашао га. Откуд он у том граду, није баш знао и то ће сазнати тек по доласку код њега. Није Маркану нимало било лако да му на терет падне са својом женом Јоком и са троје још нејаке дјеце. Зато се и трудио да било шта заради код других мјештана, како би им олакшао живот. У почетку му је било доста тешко јер је град био насељен углавном мађарским живљем. Али, мука не бира, а био је свјестан и да је на терету своје рођаци. Зато је пронашао неку ненасељену кућу, узео је у закуп и ту су се коначно сви смјестили. Године пролазиле, дјеца порасла. Најстарији син Душан стасао и за женидбу. Завршио средњу медицинску и запослио се у болници. Онако из потаје, још у средњој школи гледали се он и Марија. Гледали се и, заљубили. Обоје лијепи и вриједни као што то може само и бити у њиховим годинама. Тако се ускоро и узму, мада је мало било затезања код Маријиних. Избјеглица, нема неке имовине. Но, зарад среће свог дјетета, попусте и би скромно вјенчање. И оно грађанско, а и у Цркви Архангела Михаила у Сенти. Поста Душан сеићански зет, али му је заувјек остала у сјећању његова Блиња и црква у којој је крштен. По ко зна који пут је у мислима својим прошетао добро познатим стазама и то је на њега дјеловало опуштајуће, као кад неко узме лијек за своју бољу.

Ето, то је та прва ствар која је повезивала Блињу са Сентом. Има још једна.

У Сенти је некада живио чувени српски добротвор и мецена многих умјетника, Јоца Вујић. У та времена је био народни посланик и члан Управног одбора Матице Српске у Новом Саду, имао свој музеј са галеријом слика, вриједних књига, карти (мапа) и осталих докумената. Пропању Аустроугарске монархије, као делегат Сенте, учествовао је у раду Велике народне скупштине у Новом Саду, када је у новембру 1918. године Војводина уједињена са Краљевином Србијом. Као члан делегације, ту одлуку је саопштио српској Влади у Београду. 1926. је постао народни посланик из Сенте.

Познати српски колекционар и мецена, велепосједник Јоца Вујић позвао је Анастасу Боцарића код себе у Сенту. Ту је током маја–јуна 1911. године Боцарић сликао за домаћина.

Посланици су изабрани у 211 општина Баната, Бачке и Барање, након распада Угарске. Њих укупно 758 донијело је одлуке о отцепљењу поменутих области од Угарске и присаједињењу Краљевини Србији. Слика је на платну, 315 са 180 центиметара. Због Боцарићеве болести слика је остала незавршена. Насликани су Новосађани Јаша Томић и унијатски прота Јован Храниловић који је као најстарији посланик отворио скупштину. Биле су још двије посланице: Милица Томић из Новог Сада, ћерка Светозара Милетића и супруга Јаше Томића, и Мара Јовановић из Панчева. Умјетник је рођен у Будви 1864, а умро у Перасту 1944.

Иконописац Анастас Боцарић (тада из Загреба) је 1894. године склопио уговор са мјесном православном црквеном општином, за осликавање иконостаса нове цркве у Блињи. Погођени посао је био вриједан 2.400 ф. То је та друга чињеница која повезује Блињу и Сенту.

ПРИРЕДИО: ВОЈИСЛАВ АНАНИЋ

78 ГОДИНА ОД УСТАШКОГ ПОКОЉА У ВЕЛИКОМ ПАЛАНЧИШТУ И ГОРЊЕМ ЈЕЛОВЦУ

## Усташка одмазда над српским цивилима из поткозарских села

Усташки покољ српских цивила у Великом Паланчишту и Горњем Јеловцу у октобру 1942. један је од најстрашнијих примјера свирепог и планског страдања народа у Поткозарју, а вјероватно и на ширим просторима насељеним српским народом, оцијенила је виши кустос Музеја Козаре у Приједору Ведрана Адамовић.

– Била је то казна за неуспјех офанзиве на Козари или одмазда за окршај који је бојна *Девичић* имала са групом партизана код Јеловца, неочекивано, рано у зору 26. јула 1942. године када је погинуло шест, рањено седам, а нестао један усташа те бојне – рекла је Адамовићева поводом 78 година од покоља.

Она је аутор књиге *Године страдања 1941/42.* чији издавач је Музеј Козаре, а чије друго издање је у припреми.

Посебна вриједност овог рада јесте чињеница да о страдањима српског живља у Поткозарју, осим исповијести свједока догађаја и мјештана села, свједочи и страна која је починила злочине, односно да су у највећој мјери и кориштени извори тадашње војне и цивилне власти НДХ.

Битка на Козари трајала је од половине јуна до половине јула 1942. године, али се показало да отпор на Козари и даље постоји и да партизански покрет није угушен. Стога су у августу и септембру окупатори организовали акције чишћења терена о којем Хрватско оружничтво у извјештају од 13. октобра 1942. године констатује да морал војске није најбољи и да начин чишћења није дао нити ће дати видљивих резултата.

– Овај начин тражи много жртава са наше стране, а остаје без трајног успјеха. Јурити партизане са једне стране на другу бескорисна је ствар, а посљедица су тога попаљена села и градови и огромни број избјеглица, које лутају у свим правцима, а у часу када им прехрана не буде осигурана – што ће сигурно услиједити са првим снијегом – постаће и ова маса врло опасна у залеђу... Све док партизани имају слободну залеђу, неће се и не може се постићи никакав већи успјех против њих – наводи се у овом извјештају.

Већ три дана касније, 16. октобра, формира се нова борбена група *Хофман* која добија задатак да уништи партизанске групе у рејону Горњи Подградци – Босанска Дубица – Брдо – Приједор – Козарац.

У извјештају насловљеном као *Акција у Козари против одметника* сазнајемо: „да је започела акција наше /усташко-домобранске/ војске против одметника, и то 19. октобра 1942, а по говору људи из околице Козаре изјављују да се јака борба води /.../ тако да наша војска првог дана није могла ништа напредовати. У борби про-



тив одметника налази се са наше стране савезничка њемачка војска, домобрани и усташе”, пише Адамовићева. Она констатује да се управо са овом акцијом временски подударно звјерски покољ над српским становницима села Велико Паланчиште и Горњи Јеловац који је трајао од 20. до 23. октобра, а да се у извјештају заповједништва 3. Оружничке пуковније од 1. новембра 1942. наводи да се сазнало да су усташе из Приједора ноћу 22/23. октобра 1942. побиле много становника у селу Паланчишту, без разлике пола и старости и да је број жртава и узрок покоља за сада непознат.

Ауторка издваја свједочење једног од преживјелих овог страшног покоља, Милкана Мудринића.

– Сјећам се добро како је у октобру наишла нова офанзива на Козару. Усташе, црне и жуће, како смо их по униформи звали, често су пролазили кроз село... Њихов логор налазио се код гробља испод Тубинових кућа. Одатле године констатује да морал војске није најбољи и да начин чишћења није дао нити ће дати видљивих резултата.

Злочин су документовале и цивилне власти. Котарска област Приједор већ 28. октобра извјештава о покољу, наводећи да је котарски предстојник Сакиб Узуновић заједно са бојником Хаимом Антуном, заповједником Позадине – Запад, и са двојицом сељана дан раније обишао село Паланчиште и забиљежио, између осталог, и ово:

– Наишли смо на два мјеста гдје су укопали убијене, а колико их је поубијано – није нам знао нико казати точан број, само су нам рекли, да су раставили на једну страну жене и дјецу, а на другу страну мушкарце и да су их поубијали сјекирама и кољем. Неки веле, да их је поубијано око 300 особа, а неки више.

У документима и њемачких и оружничких снага забиљежено је да се у неколико наврата вршило откопавање гробница и испитивање свједока у циљу истраге коју је водила њемачка команда у Приједору.

– У првој јами нађено је 62 леша жена и дјеце, која су била убијена сјекирама и ножевима, а ниједан леш ни-

је убијен од метака. /.../ Дана 28. листопада 1942. изашла је поново опходња на лице мјеста, да се ископа и друга јама у којој су жене и дјеца, а накнадно ће се по свој прилици и трећа јама у којој су мушкарци ископати – стоји у извјештају 3. Оружничке пуковније Оружног крилног заповједништва од 30. октобра 1942.

Документи свједоче о сукобу њемачких и усташких војних структура због њемачке истраге о страдању цивила, гдје су усташе тврдили да им је усмено наложено да „журно ликвидирају заробљенике”.

У затвору њемачке полиције у Приједору налазило се „седам војничара припадника 2. Сатније 8. усташке Дјелатне бојне, и то: дојарник Илија Томић, који је одликован са два одликовања за храброст по Поглавнику. Надаље, војничари: Звонко Мурчић, Никола Римац, Рефик Картол, Дујо Младина, Јуре Брун и Јуре Нујић”, чиме су потврђена имена починилаца.

– Како усташе доживљавају недужни српски народ потпуно је јасно из жалбе заповједнику 8. усташке дјелатне бојне од 6. новембра 1942. у коме се каже: „Сатниче, молим Вас настојте, да се дечки, што прије дојете из затвора, зар је злочин уништити непријатеља Домовине своје” – пише Адамовићева.

Према њеним ријечима, број страдалих се разликује у неколико објављених радова.

– Марина Љубичић наводи 523 одрасле особе и 263 дјетета, од чега у Великом Паланчишту 388 одраслих и 205 дјеце. Срето Бановић у свом свједочењу 398 покланих, од чега 363 из села Паланчишта. Музеј жртава геноцида из Београда наводи 382 жртве страдале у покољу од 559 пописаних из села Велико Паланчиште. Маринко Вучићевић, један од оснивача Удружења потомака и поштовалаца цивилних жртава рата 1941–1945. Велико Паланчиште, у попису који је радио од врата до врата у Великом Паланчишту, наводи 464 цивилне жртве из села, од чега више од половине чине малољетна лица – појашњава Адамовићева.

Оба села изгубила су половину својих становника током Другог свјетског рата. У Паланчишту потпуно је угашено 26 породица.

У СЈЕНИЧАКУ И ЧЕМЕРНИЦИ  
ПРОСЛАВЉЕНА СВЕТА ПЕТКА

Архијерејском литургијом коју је предводио владика горњокарловачки Герасим у Сјеничаку је прослављена храмовна слава Света Петка. Уз присуство много мање вјерника него ранијих година, због важећих противепидемиолошких мјера, освештани су славски колач и жито. У порти Храма владика Герасим и надлежни свештеник Радослав Анђелић разговарали су са мјештанима о завршним радовима на обнови цркве и њеном опремању. Прилоге за замјену крова на звонику бакреним том приликом дали су Миле Рудан и Јадранко Мркаљ. Као и прошле године у пратећем програму посјетиоци су у згради некадашње, а данас напуштене и запуштене Основне школе *Сава Мркаљ* могли да погледају изложбу о Сави Мркаљу и изложбу фотографија школских успомена. Храмовна слава обиљежена је и у још једном Храму Свете Петке на Кордуну – у Чемерници. После литургије коју је предводио парох топлички Миле Ристић, у порти храма је, према традицији, одржана трпеза љубави. Оба ова храма на Кордуну претходних година су обновљена прилозима Кордунаша из цијелог свијета и добровољним радом парохијана и њихових пријатеља. **С. ДАНЧУО**

СВЕТА ПЕТКА У ЧИКАГУ: ПРИЛОЗИ ЗА  
ОБНОВУ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА У ГЛИНИ

У присуству ограниченог броја гостију у Чикагу је у недељу 25. октобра 2020. године у Храму Светог Василија Острошког обиљежена Света Петка коју већ девету годину Кордунаши у том дијелу Америке прослављају као своју славу. Славски колач и жито је послје литургије освештао свештеник Урош Оцкољих, након чега је у сали цркве одржан ручак на којем су у понуди били специјалитети са Кордуна. И поред свих недаћа које је донијела пандемија, и овога пута нису изостале донације намијењене завичају. Договорено је да новчани прилози буду упућени у Глину за обнову Парохијског дома и опремање спомен-собе страдалим Србима у српској православној цркви у Глини 1941. године. То нам је потврдио старјешина Храма Св. Василија Острошког, Ђуро Крошњар чији су блиски рођаци из кордунашког села Чемерница убијени у овом усташком покољу. Светозар Данчуо, један од организатора ове акције, позвао је све потомке и рођаке жртава из Глине, све Кордунаше, Банијце, Србе и људе добре воље који живе у Америци и Канади да се прикључе акцији уређења меморијалног простора у којем би биле поименично наведене све жртве и изложени документи о том страшном догађају. **С. ДАНЧУО**

ИЗ ЧИКАГА ЗА КАПЕЛУ  
ГЛИНСКИХ МУЧЕНИКА

Обиљежавајући славу Свети Лука, у складу са тренутним здравственим прописима у Чикагу – без присуства гостију, чланови Управног одбора Удружења крајишких Срба *Прело* састали су се у суботу 31. октобра 2020. године у Храму Светог Јована Крститеља како би освештали славски колач и жито. Тек толико да се испоштују основни обичаји за славу коју је ово крајишко удружење успоставило прошле године.

– Нека вам Бог да снаге да чувате наше обичаје оvdје међу Србима у Америци, да покажете шта сте и одакле сте и шта значи слава која нас је кроз вјекове одржала. Оvdје у дијаспори слава је највећи чувар српског идентитета – истакао је у бесједи свештеник Саво Босанац. Предсједник *Прела* Љубинко Шпегар је позвао чланове и све људе добре воље да својим прилозима подрже ову акцију. **С. ДАНЧУО**

## ОБИЉЕЖЕНА СЛАВА СВЕТЕ ПЕТКЕ У СЕЛИМА ПРЉЕВО И ПРИБУДИЋ (ОПШТИНА ГРАЧАЦ)

ПУСТА СЕЛА ПРЕКРИВЕНА  
ТРЊЕМ И КОРОВОМ

ПИШЕ: МИЛОЈКО БУДИМИР

Због пандемије короне и срушеног моста на ријеци Зрмањи ове године на сеоску славу села Прибудућа и Прљева (општина Грачац) у Цркви Свете Петке окупио се мањи број вјерника. Захваљујући мјештанима из сусједних далматинских мјеста Отона, Пађена и Жагровића ипак црква је била готово испуњена. Свету архијерејску литургију уз грачачког пароха Предрага Пантелића водио је и свештеник Милош Орел из Дрежнице, Горски Котар. Након литургије по старом добром обичају настављено је дружење уз пјесму и хармонику Ђонија који је родом из Жагровића. У исто вријеме у цркви је обављено крштење дјеца чији родитељи живе у Задру што је представљало посебну радост, јер нажалост крштења су ријетка појава у овим нашим личким селима.

ЦРКВА ОШТЕЋЕНА У  
ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ

Црква Свете Петке из 18. вијека била је оштећена у Другом свјетском рату, али је у последњем рату прошла без последица. Ипак, вријеме и небрига учинили су своје, па је у последње вријеме захваљујући мјештанима изнова окречена и враћен јој је ранији изглед. Поред цркве започели су радови на братској кући која је до Другог свјетског рата служила као школа. Остаје нада да ће се појавити донатори како би и овај објекат био враћен у стање у коме се налазио прије рушења.

Основни проблем ових мјеста која се налазе на граници између Лике и Далмације представља повезаност са



» Испред Цркве Свете Петке у Прибудућу

већим градовима Грачацом и Книном. Иако овуда пролази жељезничка пруга, али не саобраћају путнички возови који су углавном служили за пријевоз мјештана из ових села. Поручене су жељезничке станице на Отрићу и Прибудућу, а пругом само пролазе брзи и теретни возови. Све ово указује на чињеницу да је то била смишљена политика која се, нажалост, не мијења иако су прошле двије и по деценије од завршетка ратних сукоба.

ОПШТИНА ГРАЧАЦ  
НЕЗАИНТЕРЕСОВАНА

Да је то тако најбоље показују путеви који се лоше одржавају и све је теже доћи до ових мјеста. На цести која иде

из Зрмање, у градњи је мост преко ријеке Зрмање, али кише и водене бујице учиниле су овај правац готово непроходним. Није много боља ситуација ни са правцем који иде од Отрића уз жељезничку пругу кроз ова села према Книну. Далеко је боља ситуација у селима која се налазе у книнској општини гдје нови градоначелник Книна Марко Јелић улаже напоре да олакша живот мјештанима ових села. Ни у ранијем времену грачачка општина није показивала интерес за ова мјеста, заиста је велика штета што територијално нису припала книнској општини. Неки ранији покушаји да се то оствари нису уродили плодом јер би ста-

новници ових мјеста постали онда Далматинци. Коначно су одлучили да остану Личани иако свјесни да ће још дуго ходати неасфалтираним путевима.

ДИВЉЕ ЗВЈЕРИ ЈЕДИНИ  
СТАНОВНИЦИ СЕЛА

Овакво стање довело је до тога да је живот оvdје готово стао. Ријетки повратници препуштени себи и својој судбини броје последње дане. Нема ни једне обрађене њиве. Све је прекрило трње и коров. Једини плодови јесени су шипак, дрењина и трнина. По пропланцима бијеле се печурке које више нема ко да бере, а некада је то била уносна зарада. Овакво амбијент одговара само за дивље животиње које несметано долазе до преосталих кућа. Одговара и ловцима који стижу циповима са разних страна, а ловште је изнајмио неки ловац из Сиња. Све ово указује да ће послје прогона Срба нестати и дивље звјери, једини сада становници ових мјеста.

Затварам кућна врата и са тугом у души напуштам завичај који полако тоне у зимски сан. Куће остају празне чекајући прољеће и наш поновни повратак. Остаје нада да ће послје избора који су одржани овог љета у Хрватској и избора нове владе са потпредсједником из редова српског народа дата обећања бити испуњена. Ако се то деси овуда ће проћи асфалтни пут Зрмања– Бендер, а многи засеоци изнова ће добити електричну енергију.

За крај помолимо се Светој Петки да се и то догоди јер уколико до тога не дође ова мјеста остаће као и до сада – ни на небу ни на земљи.

## Жељко Грубач: Славонија (Слике у оку – ране у души)

Ова прича је испричана као хроника Слатинског Дреновца, села пишчеве трајне чежње и дјечачке непролазне љубави.

Може се подијелити на четири поглавља, четири мјеста у којима је аутор живио, четири тачке ослонца на којима гради своју причу.

Жељко Грубач за себе каже да није писац.

– Велика жеља мог оца Милутина Грубача и његова преданост у сакупљању слика и сјећања на толико вољено мјесто Слатински Дреновац, прогонила ме је као завјет да покушам да напишем књигу. Кажу да све што није записано као да није ни постојало – рекао је Грубач.

Поред Дреновца аутор је своју љубав, сјећање и памћење посветио и Дарди и бескрајној барањској равници, затим свом родном Осијеку и годинама младости, те Београду гдје живи након прогонства из завичаја.

У књизи наилазимо и на мноштво фотографија које су подсјетник на догађаје и људе



из Грубачевог завичаја. На њима можемо видјети и природне љепоте планинског села.

Како рецензент ове књиге др Момчило Суботић наводи да је Грубач са пуно разумјевања и љубави описао своје ближње (посебно Ђеда Јову и Ђеда Тому), као и многе друге рођаке, пријатеље, комшије...

– Веома је сликовит опис пјесме сељака и шумских радника у сеоској кафани у којој је и он први пут наступио са хармоником, пјевајући ђеду Јови и друштву пјесму *Те-*

*шко је љубиш тијано*. Исписујући својеврсну хронику села, Грубач не презентује само кратак историјат и родослов своје породице, него и слика портрете људи и сјећа се културних, спортских манифестација, слава и обичаја.

– С поносом се присјећа обиљежавања српских слава Светог Јована у Горњим Мељанама и Светог Саве у Ђурчићима. У далеком сјећању остао му је мали воз Ђиро који је ускотрачном пругом спор хуктао од Чачинаца до Вођина.

Безбрижно дјечаштво и младост провео је у Барањи у коју је његова породица дошле колонизацијом педесетих.

„Тако се и породица моје мајке заједно са другим народом наша у богатом равничарском селу Дарди. Напустише свој завичај, прелијепу планину, разуздане брзаке и зелене шумарке.”

Наглашена је пишчева љубав према човјеку, пјесми, љубав према природи и цвијећу, ливадама и шумама, планин-

ским ријекама, птицама и коњима...

Посебно су лијепи описи барањске равнице, бара и канала и биљног и животињског свијета, највише голубова са сламнатих кровова старих штагљева.

Међутим, „једног тужног магловитог јутра, када је била хладна зима, са сузом у оку и болом у души, напустио сам: бескрајну, чаробну, барањску равницу. Промрзле голуbove, чардак, кућу, бунар и ону моју, некад блатнаву, некад снијегом покривену вољену улицу. Остао сам: коње врале, баре и канале са ледом оковане, јата барских птица, усамљене салаше и лудове крајпуташе”.

Настао се у Осијеку.

Дио књиге је посветио и својим новим београдским пријатељима гдје се настао послје ратних дејстава.

Издавач је Удружење *Крајишки привредник* и уколико желите да купите књигу можете се обратити на мејл: [fondacijakkic@gmail.com](mailto:fondacijakkic@gmail.com)

ДРАГАНА БОКУН





» Воз којим су колонисти 1945. године стигли у село



» Језеро Лагуна рај за риболовце, али и сликаре



» Храм Светог Василија Острошког и Тврдошког

## Слогом подигли Банатско Велико Село

Прије тачно 75 година, или тачније од 1945. до текуће 2020. године настало је Банатско Велико Село. Географски, село је смјештено на сјеверу Србије уз саму границу са Румунијом.

Послије одласка Турака ови крајеви су опустошени и насеобина у данашњем смислу није било. Према наредби царице Марије Терезије од 25. новембра 1763. године право насељавања у овим крајевима имају само католици. Године 1770/71. досељавају се Французи из француске покрајине Лорене и Нијемци из југозападне Њемачке. Тако је 3.300 досељеника основало три „сестринска“ села, који се помињу као Солтур, Шарлевил и Сент Хуберт. Аустријски царски ревизор Ерлер је 1774. године констатовао да свако од та три мјеста тада има римокатоличку цркву и њемачко становништво.

Током 18. вијека ове насеобине су промијениле неколико власника. Французи су се временом асимилovali у Нијемце. Послије Другог свјетског рата, Нијемци су углавном отишли у Њемачку. Неколико породица је остало и они су са досељеним колонистима из Босне и Крајине до краја живота дијелили добро и зло са колонистима.

Највећи број дошљака стигао је са простора Босан-

ске Крајине и то углавном из Босанског Петровца и Дрвара. Са новим становништвом село добија нове садржаје и почиње његово ширење и изградња која траје до данас.

Пуно је анегдота и прича из времена колонизације. Колонистима није било лако да се након живота у брдским и планинским предјелима навикну на војвођанску равницу. Често су били осуђени да се сналазе у околностима у којима нису имали основне ствари.

Оно што им није недостајало су рад, воља и љубав. Село се развијало, а готово да није било куће без троје дјете.

Тридесетак година након колонизације, све се брзо развијало. Село је добило једну, а послје и другу нову школу. Ту је била земљорадничка задруга, забавиште, амбуланта, пошта, продавница, библиотека, биоскоп... и много тога још.

Све се орило од пјесме и игре. Посебан вид дружења и окупљања мјештана, свакако су били КУД *Марија Бурсаћ*, ФК *Козара* и Ловачко удружење *Велебит*.

Готово да не постоји мјештанин који се у нечему од овога није пронашао. Осим тога постојала су удружења жена, куглашки клуб, извиђачи, омладински покрет, удружење пензионера, рок и фолк бендови, пјевачке групе.



» ЈА СЕ ДИЧИМ ШТО НА БЈДА ЛИЧИМ: Борислав Стојисављевић

Село је досегло свој зенит осамдесетих година. Поред већ изграђеног мотела, фудбалског стадиона, задруге, фарме, силоса, саграђен је и прелијепи базен што нису имали сви градови у бившој СФРЈ. Једна од највећих вриједности села је рибњак *Лауна*.

Изграђен је и нови пут који село директно повезује да Кикиндом. Све је дјеловало бајно до деведесетих када се дешавања у цијелој заједнич-

кој земљи осјећају свуда, па и у нашем селу.

Долази до новог масовног доласка нашег народа из крајева одакле су долазили наши преци. Овај пут не колонизацијом, него прогоном са свог огњишта са простора Босанске и Српске Крајине.

Нема куће у Банатском Великом Селу у којој се није бринуло за неког свог. У једном тренутку сеоски ватрогасни дом био је пун избјеглица и прогнаних.

Као и у цијелој нашој земљи преживљавале су се инфлације, економске кризе, и НАТО бомбе. Уништава се много тога што су генерације стварале и градиле. Прођоше и те године, а живот као живот иде даље.

Послије тог суморног времена осјећа се постепено одлазак људи из нашег мјеста и пад наталитета.

У лјетњем периоду, кад базен ради, у вријеме школског распуста и годишњих одмора село је пуно живота. Та слика се са јесени промијени и тешко је у вечерњим сатима икога и срести по сеоским улицама.

Остала су још само два угоститељска локала и то у Шарловину кафана *Ловац* и Солтуру *Ког Ђосе*. Данашња омладина у селу и не зна какав је живот са кафињима, биоскопом, дискотеком.

Због малог броја људи дјелује да је корона у селу почела и прије званичне пандемије која нам одузима и оно мало што смо имали.

Повремено се у колонама и шетају неке нове избјеглице и људи друге нације и вјере. Свјесни смо и њихове муке и туге када мораш отићи или побјећи из свога завичаја.

Загледани у будућност наду нам буде крстови који ће обиљежити наш прелијепи Храм Светог Василија Острошког и Тврдошког који годинама градимемо.

Иницијатива за градњу храма покренута је 1992. године. Три године касније одређено је мјесто на коме ће се градити, да би 2007. године били изливени темељи. Епископ банатски Никанор и епископ будимски Лукијан 2009. године освештали су темеље.

Зидање храма завршено је 2012. године. Уређење још траје, а недавно је, захваљујући Граду Кикинди завршено паркиралиште покрај Храма.

Поносимо се и нашом *Рајском* ракијом из чувене дестилерије *Хуберт*.

Уз *Крајишки вишебој* чувамо традицију и обичаје нашег народа и поносни смо на Милана Вашалића, једног од најбољих гајдаша на свијету.

Село је препознатљиво и по Ликовној колонији *Душан Керез Цев*. Ова културна манифестација, која је из године у годину масовнија посвећена је сликару из нашег села кога су болест и рана смрт спријечили да остави још већи траг у српској умјетности.

Село је познато и по меду које производе пчелари окупљени у еснафском Удружењу *Машица*.

Ту је и жељезничка пруга. Она иста која нас је довела овдје. Нека остане вјечна спојница са завичајем са свим успутним станицама која ће спојити и претке и потомке!

**БОРИСЛАВ СТОЈИСАВЉЕВИЋ**

## ПРИЈЕ 75 ГОДИНА СТИГАО „ВОЗ БЕЗ ВОЗНОГ РЕДА“ У КЉАЈИЋЕВО

Возом без возног реда, 1. новембра 1945. у Кљајићево (име по народном хероју Милошу Кљајићу погинулом у борби за отаџбину на Жумберку) дошли су први колонисти са Кордуна, Лике, Баније и Жумберка.

Тим поводом је обиљежено 75. година од досељавања. Манифестацију су организовали Удружење грађана *Ценишар* Кљајићево уз подршку чланица Удружења жена *Рубац*. Најприје су положили вијенац на Споменик народном хероју у Улици 8. Кордунашке ударне дивизије.

Затим су се окупили на мјесној жељезничкој станици, гдје је симболично дочекан воз у коме су учесници програма заправо опонашали прве колонисте обучене у тадашњу народну ношњу. Дочекала је их традиционална – кукурузовница. Борислав Косановић, писац из

Кљајићево је у свом обраћању навео да на истом овом мјесту давне 1946, умјесто његових стопа крочиле су стопе његовог прадеде Пере, дједа Бранка, тадашњег дјечака још и његових мајке, брата и сестре.

– Најмлађи брат је рођен у равници годину дана касније. Једним другим возом је стигла и моја баба Бука са својом фамилијом. Тамо негде, на граници Лике и Кордуна, остали су њихови засеоди Бјелевина и Медарица. Ја их знам кроз приче, сјећања, снове и машту. Седам и по деценија моја фамилија живи у Кљајићево и Војводини. И ово је постало наше као и оно горе. И не само наше лично, наравно, већ и сваког од вас. А опет, срце је подијељено и једнако куца на обе стране, мада за рођене горе, можда ипак мало јаче на ту страну. Зато је и значајно што смо овдје. Што се сјећамо, памтимо и прено-



симо – рекао је Косановић и додао да писањем чува од заборава. Гради срушено, зида спаљено, оживљава умрло.

– Тако покушавам да се одужим онима који долазе послје мене. А једном, на перону неке небеске станице, можда неко од нас успи-

је да купи и повратну карту. Родољубиву пјесму о Милошу Кљајићу је прочитао Никола Кос родом из Жумберка. Стихове је читао и Мошо Новковић.

Путем којим су корачали први досељеници, улицом попличаном жутом циглом су се окупљени упутили према Дому културе гдје је организовано послужење за учеснике.

Манифестација се завршила изложбом ручних радова Иване Радичанин, ћерке Илије Радичанина, чувеног хроничара Кљајићево о коме смо писали у *Српском колу*, чији су преци допутовали „возом без возног реда“.

Током 1945. и 1946. године у Кљајићево се доселила 1.071 породица са 5.770 чланова. Према попису из 2011. године у Кљајићево има 5.166 житеља и слови за највеће село на територији града Сомбора.

**ДРАГАНА БОКУН**

## УСТАША ИВО ИВЕЗИЋ (ХДЗ) УНИШТАВА И ОТИМА СРПСКУ ИМОВИНУ У СЕЛУ СЛОВИНЦИ НА БАНИЈИ

У Хрватској од доласка на власт Фрање Туђмана до данас траје уништавање и отимање српске имовине оцјењује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Један од многих примјера јесте село Словинци у општини Суња на Банији у коме је по попису становништва 1991. године живјело 461 становник, од тога више од 400 Срба и свега 36 Хрвата. По попису из 2011. године у Словинцима је живјело свега 152 становника а сада је тај број значајно мањи. Председник Мјесног одбора ХДЗ-а у Словинцима и бивши полицајац Иво Ивезић спроводи терор у селу на начин да незаконито сјече шуму протјераних Срба и малобројних српских повратника и отима српску земљу. Да би прикрио незаконите радње Ивезић српску земљу ограда оградом како нико не би могао да дође и види шта се тамо дешава. Међутим, локални мјештани свједоче да десетине камиона кроз село возе незаконито посјечену дрвну масу која по њима вриједи више од 70.000 евра. Ивезић не пушта Србе на њихове парцеле и свакодневно их малтретира и застрашује пријетом да ће их све побити, пушта стоку са његове земље да малобројним Србима прави штету, његови пси нападају мјештани који због свега живе у великом страху. Ивезић ограда парцеле протјераних Срба с циљем да их уцјењује и њихове куће и земљу купи у бесцијену. Линта истиче да је Ивезић познати србомрзац и отворени усташа који се одмах 1991. године пријавио у Туђманову полицију у којој је био командир и инспектор. Ивезић се јавно заклео да Срби неће корачати хрватском земљом. У комшијском селу Шаш Ивезић је подигао споменик наследику поглавника Анте Павелића и оснивачу данашње Хрватске Фрањи Туђману. Полиција толерише и подржава његово силеџијско и дивљачко понашање а има индиција да му његова странка ХДЗ даје средства да купује српску имовину за симболичну цијену. Локални усташа Ивезић је један од многих доказа да је ХДЗ проушташка странка која декларативно заговара европске вриједности а у стварности 25 година послје завршетка рата досљедно спроводи Туђманову политику цементирања етничког чишћења српског народа. Линта позива Делегацију Европске уније и амбасаде држава чланица Европске уније у Загребу да најоштрије осуде уништавање и отимање српске имовине и застрашивање малобројних Срба и то не само у селу Словинци већ у читавој Хрватској. Крајње је вријеме да Европска унија пошаље јасну поруку да је неприхватљиво да се у једној њиховој чланици отворено крши владавина права и људска права грађана српске националности. Поред тога, Министарство спољних послова Србије треба да пошаље јасну поруку званичном Загребу да Хрватска ухапси локалног усташу и силеџију Иву Ивезића, да гарантује безбједност грађанима села Словинци и шире, да се пониште сви уговори о продаји и закупу српске имовине од стране Ивезића и да се Србима надокнади штета за незаконито посјечену шуму и другу уништену имовину. Такође, Србија треба да коначно покрене иницијативу да се почне спроводити Анекс Г Бечког споразума о сукцесији *Приватна својина и стечена права* који гарантује и штити права свим грађанима на дан 31.12.1990. године.

## ЛИНТА ОСУДИО НАЈНОВИЈИ ДИВЉАЧКИ НАПАД УСТАШКЕ ХОРДЕ НА СРПСКЕ ЋАКЕ У ВУКОВАРУ

Председник Савеза Срба из региона најоштрије осуђује најновији дивљачки напад усташке хорде на српске ђаке у Вуковару. У питању је један од десетина осмишљених физичких обрачуна усташких хорди са Србима у Вуковару у посљедњих неколико година с циљем да се изазива страх, узнемиреност и правна несигурност и да се преостали Срби протјерају са свог вјековног подручја. Бројне чињенице показују да већина хрватских политичара и медија шире мржњу и нетрпелјивост према Србима и свему што је српско или срамно ћуте и јавно не осуђују наведене бруталне нападе на Србе да не изгубили популарност у хрватском народу. Усташке снаге које предводе ХДЗ и друге странке деснице, хрватски ветерани и Католичка црква не могу да се помире са чињеницом што се српском народу у Вуковару и шире у Источној Славонији, Барањи и Западном Срему није десила Олуја. Због тога стварају атмосферу хаоса и шаљу злокобну поруку да Србима нема живота у Вуковару и да им је најбоље да се иселе или асимилију. Поред тога Србима у Вуковару и шире се на најбруталнији начин негира право да у јавној употреби користе српске језик и ћирилицу чиме се крши Устав, закони и међународне конвенције. Линта сматра да Србија коначно мора одговорити и послати јасну и недвосмислену поруку да је заиста спремна да заштити права српског народа у Хрватској и региону. Министарство спољних послова Србије мора да захтјева од Хрватске да одмах престану физички напади на Србе и да се у што краћем року пронађу наредбодавци и починиоци дивљачких напада на Србе у Вуковару у посљедњих неколико година.

# Тужилаштво Србије да покрене поступке за страдале Србе у западнокрајишким општинама

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива Тужилаштво за ратне злочине Србије да покрене кривичне поступке против Хрвата и Бошњаци који су наредили и извршили бруталне злочине над Србима у западнокрајишким општинама 1994. и 1995. године. Апсолутно је неприхватљиво да ни 25 година након завршетка рата нико није кажњен за ратне злочине које су припадници Хрватске војске, тзв. Армије БиХ и ХВО починили над Србима у општинама Мркоњић Град, Рипач, Петровац, Дрвар, Грахово, Гламоч, Кључ, Сански Мост, Крупа на Уни, Шипово, Србобран, Јајце и Купрес. Наведене општине су биле у саставу Републике Српске и са тог подручја је протјерано више од 120.000 Срба, убијено је 1.644 српских војника и



цивила а српска имовина је плански пљачкана, паљена и уништана. Бројне чињенице показују да Срби не могу да очекују правду од правосуђа БиХ које је вандејтонска категорија и наметнуто Републици Српској и српском народу у БиХ.

Тужилаштво и Суд БиХ нису независне и непристрасне институције већ су у стварности продужена рука СДА и политичког Сарајева. Главни задатак правосуђа БиХ је кажњавање Срба с циљем да би се оправдала најбезочнија измишљотина

да су Срби тобоже агресори који су извршили геноцид и масовне злочине над Бошњацима а Бошњаци тобоже браниоци и жртве великосрпске агресије.

Линта истиче да Србија и Српска треба заједно да покрену политичку, правну и дипломатску борбу у међународној заједници за утврђивање истине о карактеру рата у Босни и Херцеговини и потреби ревизије пресуда Хашког трибунала и Међународног суда правде које су засноване на лажним доказима и лажним изјавама свје-

дока-сарадника. Потребно је међународној заједници предочити бројне чињенице које јасно потврђују да је главни кривац за рат у Босни и Херцеговини СДА и њен председник Алија Изетбеговић који је два пута одбио споразум са Србима. Циљ злочиначке политике Алије Изетбеговића је био протјеривање српског народа са својих вјековних огњишта и стварање исламске државе без или са што мање Срба који би били грађани петог реда. Поред Алије Изетбеговића кривац за рат је усташки режим Фрање Туђмана јер је Хрватска 1992. године извршила агресију на БиХ и починила монструозне злочине над Србима у Босанској Посавини а током рата у западној Херцеговини, западнокрајишким општинама и другим мјестима.

## Затворити мигрантски камп *Липа* и гарантовати безбједност Србима у Унско-санском кантону

Најоштрије осуђујем скандалозну одлуку власти Унско-санског кантона да након затварања кампа Бира у Бихаћу премјесте више стотина миграната у српско село Липа гдје се већ налази прихватни камп се више од 1.000 миграната - изјавио је председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Апсолутно је неприхватљиво и срамна изјава министра безбједности БиХ Селма Цикотића како се ради на проширењу капацитета прихватног кампа у наведеном српском селу Липа, удаљеног 30 километара од Бихаћа, како би мигранти из других кампова у Унско-санском кантону били тамо смјештени. У питању је један од бројних доказа да бошњачке власти воде антисрп-



ску политику с циљем да протјерају преостале Србе са својих вјековних подручја и отму српску имовину. Бошњачки власти на федералном и кантонском нивоу нису готово ништа учиниле у претходних 25 година од завршетка рата да се у српским мјестима и селима у Унско-санском кантону ријеше питања воде, струје, асфалтирања путева, обнове јавних објеката и бројни други проблеми и да српски поврат-

ници имају достојне услове за живот. Јасно је да је у питању политика чији је циљ цементирање етничког чишћења српског народа. Линта истиче да је потребно учинити све што је могуће да се затвори мигрантски камп *Липа* и да српски повратници у општинама Бихаћ, Босански Петровац, Грахово, Сански Мост, Босанска Крупа и Дрвар више не страхују за своју безбједност односно да им мигранти више не про-

ваљују у њихове куће, краду и оштећују имовину и физички их нападају. Такође, Линта тражи да Министарство спољних послова Србије захтјева од власти у Сарајеву да се заштите и обезбиједи основна људска права преосталих Срба у Унско-санском кантону и у читавој Федерацији БиХ. Апсолутно је неприхватљиво да полиција Унско-санског кантона не само што не штити Србе и њихову имовину од миграната, већ чак шаље мигранте у српска села, говорећи им да могу слободно да користе српска имања. Европска унија треба да пошаље јасну поруку властима у Сарајеву и Бихаћу да престану да мигрантску кризу користе као средство да протјерају преостале Србе из Федерације БиХ.

## ХРВАТСКА БЛОКИРА РЈЕШАВАЊЕ ПИТАЊА ВИШЕ ОД 1.700 НЕСТАЛИХ СРБА

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да Хрватска плански блокира рјешавање више од 1.700 несталих Срба јер се на званичном хрватском списку несталих налази више Срба него Хрвата. Представници хрватске власти у јавности годинама износе податак о 1.869 несталих грађана Хрватске али упорно одбијају да кажу да од тога броја више од 1.100 су нестали Срби а мање од 800 су нестали Хрвати. Поред тога, Хрватска више од 7 година одбија да на свој званичном списку дода 630 несталих Срба које је 2013. године хрватској страни предала Комисија за нестала лица Владе Србије. Ради се о несталим Србима чији нестанак чланови њихових породица нису хтјели да пријаве Црвеном крсту Хрватске или Међународном комитету Црвеног крста већ су пријавили Црвеном крсту Србије. Списак са 630 несталих Срба садржи имена и презимена и друге податке. Такође, у Хрватској постоји више десетина познатих

гробних мјеста гдје се налазе посмртни остаци више од 150 Срба чији тијела нису ексхумирана искључиво због опструкције хрватске власти. У Заводу за судску медицину у Загребу се налазе посмртни остаци око 900 ексхумираних тијела чију идентификацију опструише хрватска страна из разлога јер више од 500 тијела су страдали Срби.

Линта истиче да Србија треба да захтјева да Хрватска објави националну припадност 1.869 несталих грађана колико их се налази на званичном хрватском списку. На тај начин ће се онемогућити даља манипулација званичног Загреба са рјешавањем питања несталих. Представници хрватске власти лицемерно говоре како никога не би требало да занима национална припадност несталих и да они тобоже не броје крвна зрнца а у пракси се баве само несталим Хрватима.

Такође, Србија треба упорно да захтјева да Хрватска призна додатни списак од 630 несталих Срба, да у што краћем временском року ексхумира нестали

Србе са познатих гробних мјеста и да идентификује 900 тијела која се налазе у мртвачници у Загребу. На тај начин би била демантована врхунска лаж о тзв. великосрпској агресији односно да су Србија, ЈНА и Срби извршили агресију на Хрватску и да је Хрватска била жртва агресије и водила ослободилачки, одбрамбен и праведан рат.

Линта оцјењује да дводневни боравак председника хрватске Комисије за нестале Стјепана Сучића у Београду, гдје се разговарало о теми несталих лица, потврђује да у Хрватској нема политичке воље да се ријешити питање несталих Срба. Сучић је дописнику Хрватске радио телевизије у Београду, изнио велику лаж како Србија годинама кочи рјешавање питања несталих и ускраћује информације о скривеним и премјештеним гробницама.

Изјава Сучића представља врхунско лицемерје, јер испада да Хрватска жели да ријешити питање несталих, а Србија то питање опструише.

# Ликвидација најмање 124 госпићких Срба доказ ушашког карактера Хрватске

Организована ликвидација најмање 124 госпићких Срба 1991. године јесте један од многих доказа ушашког карактера Хрватске истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Доласком ушашког режима Фрање Туђмана на власт маја 1990. године почеле су пријетње и застрашивања Срба у Госпићу и низу других хрватских градова и мјеста. Посебно се у мржњи према Србима истицао Госпић који је био један од главних упоришта ушашког покрета прије Другог свјетског рата. Током геноцидне НДХ у Госпићу је био први ликвидациони логор који је био дио комплекса концентрационих логора на подручју Лике. За само 132 дана постојања комплекса концентрационих логора Госпић – Јадовно – Паг од априла до августа 1941. године убијено је више од 38.000 Срба и око 2.000 Јевреја и осталих. Госпићки и лички Хрвати никад нису признали да су починили геноцид над Србима, нити су изразили покајање и затражили опраштај, као што то никад није учио ни читав хрватски народ. Још није из-



вршена ексхумација убијених Срба нити су обиљежена стратишта.

Линта наводи да је у прољеће 1991. године у Госпићу и многим хрватским градовима почело мињање српских кућа, локала и других објеката. На улицама Госпића су се појавили припадници хрватских паравојних формација који су сијали страх и хапсили српске цивиле и припаднике ЈНА. Срби су одвођени у Окружни затвор, градску болницу која је претворена у војни објекат и формиране затворе у мјестима Кланац, Смиљан, Заблате и другим локацијама гдје су пребијани и мучени често до смрти. Србе су испред затворских просторија

чекали постројени стражари. Да би ушли у ћелије морали су проћи кроз шпалир и том приликом стражари су их тукли са чим су стигли.

Од августа до децембра 1991. године убијено је најмање 124 Срба у Госпићу, а неке процјене говоре да је убијено више од 200 Срба. Скоро половина од најмање 124 убијених Срба одведено је из својих кућа и станова и убијено је 17. и 18. октобра 1991. године. Пронађени су и сахрањени посмртни остаци свега 50 жртава, док се за осталима још трага.

Линта истиче да бројне чињенице јасно потврђују да је са ликвидацијама српских цивила био упознат цијели политички, паравојни и

полицијски врх Хрватске на челу са Туђманом. За убојства госпићких Срба требало је да буде осуђено на десетине Хрвата и то на вишедеценијске затворске казне. За наведени масовни и организовани злочин госпићких Срба осуђени су на смијешно мале затворске казне само тадашњи секретар Оперативног штаба у Госпићу Тихомир Орешковић на 15 година, тадашњи командант 118. Бригаде Мирко Норац на 12 година и Стјепан Грандић на 10 година. За вријеме издржавања затворске казне генерал Норац је водио нормалан живот, студирао, вјенчао се, саградио кућу и организовао разне прославе на којима су присуствовали високи државни функционери. Осуђени ратни злочинац и хладнокрвни убица Мирко Норац је за госпићке и личке Хрвате и већину хрватског народа херој тзв. Домовинског рата који је по свом карактеру био освајачки, агресивни и злочиначки рат. Тужилаштво за ратне злочине Србије још увијек није покренуло поступак за масовни и организовани ратни злочин против Срба у Госпићу.

## Тужилаштво Србије да процесуира починиоце ликвидација Срба из 26 села Пожешке котлине

Навршило се 29 година од бруталног етничког чишћења Срба из 26 села Пожешке котлине у Западној Славонији подсећа предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Кризни штаб општине Славонска Пожега је 29. октобра 1991. године донио Наредбу о евакуацији Срба из 26 села испод планина Папука и Псуња. Била је то једина и званична наредба ове врсте у Европи после Другог свјетског рата чије су последице биле ликвидација 71 српског цивила, протјеривање више од 2.000 Срба и потпуно уништење више од 1.200 стамбених и привредних објеката. Највећи масакр се десио 10. децембра када је Хрватска војска свирепе убила 42 српска цивила. Након протјеривања српског

народа из наведених 26 села припадници хрватских војних и полицијских снага су започели планско пљачкање, паљење и мињање српске имовине у циљу реализације програма ушашког режима Фрање Туђмана о стварању етнички чисте хрватске државе без или са што мање Срба. Иста судбина је задешила српски народ у другим дијеловима Западне Славоније. На подручју Западне Славоније је на идентичан начин уништено више од 180 српских села из којих су протјерани Срби.

Линта истиче да за овај ратни злочин над Србима, као и за многе друге, нико није одговарао. Јасно је да етнички мотивисано хрватско правосуђе неће процесуирати политичке и војне

личности који су одговорни за наведени ратни злочин против Срба. У питању је један од многих доказа да је данашња Хрватска проушашка држава која убије српских цивила слави као хероје. Линта поново позива Тужилаштво за ратне злочине да покрене истрагу и подигне оптужнице против налогодаваца и починилаца свирепих злочина над Србима из 26 села Пожешке котлине. Није могуће никако помирење између Србије и Хрватске док се хрватски народ не суочи са својом геноцидном и злочиначком прошлошћу и истински одбаци ушаштво и ушашку идеологију. Бројне чињенице показују да се то неће десити у скорој будућности, а вјероватно никада.

## СРБИЈА ДА ТРАЖИ СТВАРНИ ДИЈАЛОГ СА ХРВАТСКОМ О РЈЕШАВАЊУ ПРОБЛЕМА СРБА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, поводом посјете министра спољних и европских послова Хрватске Гордана Грлића Радмана Србији, сматра да је крајње вријеме да Србија тражи стварни дијалог са Хрватском о рјешавању имовинских и бројних других проблема преосталих Срба у Хрватској и протјераних Срба. У питању су следећи имовински проблеми: отета станарска права; уништене куће, пословни простори, помоћни објекти, шуме, воћњаци и виногради; отето пољопривредно земљиште; продаја и размјена кућа и друге имовине под притисцима и пријетњама за врије-

ме и после рата; заостале, а неисплаћене пензије; непризнат радни стаж прије рата и за вријеме Републике Српске Крајине; неисплаћена девизна и динарска штедња, хартије од вриједности и дионице. Поред имовинских проблема потребно је да Србија тражи стварни дијалог везано за питања несталих 1.700 Срба и припадника ЈНА, бројних ратних злочина над Србима, срамних хапшења Срба на основу хрватских потјерница да се оправда безочна измишљотина о великосрпској агресивности, суђења оптуженим Србима пред хрватским правосуђем на основу лажних доказа и лажних изјава свједока сарадника;

осуђених Срба за ратне злочине који служе казну у хрватским затворима, увођења струје у 80-ак српских села, обнове друге комуналне инфраструктуре и јавних објеката, опструкције да српски капитал уђе у Хрватску и др.

Линта истиче да Србија треба да инсистира да темељ стварног дијалога са Хрватском мора да буде Анекс Г Бечког споразума о сукцесији *Приватина својина и стечена права*. У њему јасно стоји да свим грађанима и правним лицима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени

ништавним. Бечки споразум у сукцесији је међудржавни споразум који је ратификован у парламентима држава наследица бивше Југославије и према Уставу Хрватске и међународном праву има јачу правну снагу од домаћих закона. Од ступања на снагу Бечког споразума о сукцесији јуна 2004. године Хрватска плански опструира спровођење Анекса Г што је један од бројних доказа да је на дјелу политика цементирања етничког чишћења Срба и отимања српске имовине. Један од важних предуслова пуне нормализације односа између Србије и Хрватске јесте досљедно и пуно спровођење Анекса Г Бечког споразума о сукцесији.

## ТУЖИЛАШТВО СРБИЈЕ ДА ПРОЦЕСУИРА ЛИКВИДАЦИЈУ СРБА У ЗЛОЧИНАЧКОЈ АКЦИЈИ ОТКОС ИЗ ИСТОЧНОЈ БИЛОГОРИ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта подсећа да се навршило 29 година од почетка злочиначке акције хрватске паравојске Откос чији је циљ био ликвидација и етничко чишћење Срба на подручју источне Билогоре у троуглу који чине Бјеловар, Дарувар и Вировитица. Акција Откос је била једна од првих већих злочиначких акција ушашког режима Фрање Туђмана у реализацији пројекта стварања етнички чисте хрватске државе без или са што мање Срба. Почела је 31. октобра нападом на Грубишно Поље, а током наредних дана акција је проширена на српска села на подручју источне Билогоре. Последице злочиначке акције Откос су биле страдање 66 цивила и припадника Територијалне одбране и протјеривање око 4.000 Срба из 23 комплетна билеорска села и дио становништва из још 15 насеља која су углавном била насељена Србима. У избјегличкој колони нашло се још 250 припадника других националности.

Линта наводи да од укупног броја страдалих 38 чине цивиле од којих је свега троје изгубило живот у ратним дејствима од граната. Сви остали су ликвидирани кланом или ватреним оружјем након пребијања и мучења, а неколицина су и спаљени после извршеног злочина. Потребно је споменути да међу страдалим војницима и цивилима осим Срба има и Хрвата, Мађара и осталих поријеклом из мјешовитих бракова, као и да су у хрватским формацијама убијена од својих колега и двојица Срба који су се противно својој вољи нашли у њиховом саставу. После завршетка Откоса усплиједила су убиства преосталих Срба и планско пљачкање, паљење и мињање кућа. До темеља су запаљене дрвене цркве билеорског стила, јединствени споменици културе нулте категорије под заштитом UNESCO-а, храмови св. Димитрија у Растовцу и Успеније Пресвете Богородице у Доњој Рашеници који су саграђени почетком 18. вијека. Линта истиче да је за злочине у источној Билогори одговарао само Вељко Марић кога је Вијеће за ратне злочине у Београду осудило на 12 година затвора због убиства једног српског цивила. Српско Тужилаштво је отворило истрагу против Марића за ликвидацију још двојице Срба и мучење једног српског цивила. Иако истрага није завршена Марић је у јуну 2015. године изручен Хрватској на издржавање казне гдје има статус хероја због суђења у Србији. Јасно је да Хрватска, не само да није наставила кривични поступак против Марића за убиство још двојице Срба, већ је исти пуштен на условну слободу. Линта поново позива Тужилаштво за ратне злочине да покрене истрагу и подигне оптужнице против налогодаваца и починилаца монструозних злочина над Србима током и после злочиначке акције хрватске паравојске Откос.

## СРБИЈА ДА ОТКУПИ ПРЕДМЕТЕ ИЗ ЈАСЕНОВАЦА КОЈИ СЕ ПРОДАЈУ НА ИНТЕРНЕТУ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива Министарство спољних послова да откупи све предмете, документа, личне ствари и фотографије из концентрационог логора Јасеновац која су се појавила на лицитационом интернет сајту за куповину и продају *Ибеј*. Ради се о највулгарнијем вријећању и ругању око 700.000 жртава највеће фабрике смрти у историји Балкана, њихових потомака и српског народа. Наведене ствари су од огромног историјског и културног значаја за наш народ и Србија треба да пошаље јасну поруку да неће мирно посматрати срамну и морбидну продају. Добро је познато да живимо у вријеме радикалног ревизионизма и искривљавања историјске истине када се концентрациони логор Јасеновац у Хрватској и шире скандалозно проглашава сабирним и радним логором у коме су логораши тобоже имали пристојне услове живота, имали могућност да гледају позоришне представе и да се баве спортским активностима. Због тога је сваки докуменат, предмет и фотографија везан за Јасеновац од огромне вриједности у борби за истину о почињеном геноциду над српским народом.

Линта истиче да Србија треба, по угледу на Израел, да оснује Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ који би се на системски и плански начин бавио документовањем геноцида који је почињен над нашим народом током Другог свјетског рата, чувањем сјећања и свједочанства на српске жртве и преношењем наслеђа геноцида новим генерацијама путем музеја, архива, библиотеке, школе, изложбених простора, споменика, скулптура, спомен-обиљежја и на разне друге начине. Један од главних задатака Меморијалног центра би био да настави рад на попису српских жртава из времена НДХ који је комунистичка власт намјерно опструисала. Поред тога Меморијални центар би се бавио пописом многобројних српских стратишта на подручју Босне и Херцеговине, Хрватске и Срема и активно радио да се на мјестима убијања нашег народа поставе споменици и спомен-обиљежја.

## ПОМЕН ЗА 243 СРПСКА ЦИВИЛА УБИЈЕНА 1942. ГОДИНЕ У СЕЛУ КУКУЊЕВАЦ



Вијеће српске националне мањине Липика, Мјесни одбор Кукуњевац и УАБА Липик-Пакрац одржали комеморативни скуп за жртве усташког терора из октобра 1942. године.

Стравичан злочин усташких власти према српском становништву у Кукуњевацу недалеко од Липика извршен је прије 78 година. Тога дана живот је изгубило 243 цивила које су усташке власти дотјерале пред тамошњу цркву, а затим их спровеле до оближњег јарка гдје су их побили. У селу Кукуњевац током Другог свјетског рата страдало је 667 цивила. У самом селу убијено је 243 док су остали несрећници побијени у логорима Јадовно, Јасеновац, Сисак и Стара Градишка.

## У СЕЛУ ЈАЊИЛА-КАПЉУХ (Б. ПЕТРОВАЦ) СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈЕ ЗА ПОГИНУЛЕ БОРЦЕ



У селу Јањила-Капљух у општини Босански Петровац у Федерацији БиХ /ФБиХ/ откривено је спомен-обилежје за 28 погинулих бораца Војске Републике Српске и осам цивилних жртава одбрамбено-отаџбинског рата.

– Спомен-обилежје има још већи значај јер је изграђено на територији ФБиХ. Споменик је изграђен у дворишту Цркве Покрова Пресвете Богородице у Јањили, и то довољно говори да ће бити посеђивано и одржавано у наредним годинама – истакао је председник Председништва Борачке организације Републике Српске /БОРС/ Горан Рогоић.

Вијенце на спомен-обилежје положили су начелници општина Дринић и Босански Петровац, те представници борачких организација Дринића, Мркоњић Града и БОРС-а.

СРНА

## ОБИЉЕЖЕНО 28 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА СРБА НА МЕРЕМИШЉУ КОД ВИШЕГРАДА



Служењем парастоса, прислуживањем свијећа и полагањем вијенаца на спомен-обилежје на брду Меремишље код Вишеграда обилежјено је 28 година од страдања 28 бораца Војске Републике Српске, 24 припадника Вишеградске бригаде и четири припадника руђанске бригаде, међу којима је било и особље санитета. Председник Борачке организације Вишеград Александар Савић подсетио је да је ово мјесто гдје је Вишеград у једном дану изгубио 24 борца и гдје је страдала медицинска сестра.

Он је рекао да су припадници такозване Армије БиХ 16. октобра 1992. године заробили четири борца, а једном су последије мучења завезали камен око врата и бацили га у ријеку Дрину.

Председник Борачке организације Рудо Момир Радовић рекао је да на ово мјесто долазе да би се сјетили браће која су дала живот за Републику Српску.

Начелник општине Вишеград Младен Ђуревић рекао је да је данашње обилежјавање подсећање на велики злочин, када је убијено 28 српских војника који су бранили Републику Српску. Као знак сјећања на погинуле борце Војске Републике Српске на Меремишљу је 2013. године Борачка организација Вишеград подигла спомен-обилежје са уклесаним именима 24 борца из Вишеграда и четири из Рудог.

УДРУЖЕЊЕ ЋИРО ДРВАР - ЛИЧКА КАЛДРМА, ОБИЉЕЖИЛО КРСНУ СЛАВУ

# Крајишници обиљежили славу Покров Пресвете Богородице



У ресторану *Велебит* у Земун Пољу, окупило се двадесетак чланова и пријатеља ЗУГ *Ћиро* Дрвар-Личка Калдрма.

Више није могло због актуелне ситуације са корона вирусом. Циљ им је био, прије свега, да обиљеже своју славу, славу села из којих неколицина њих потиче, и подсјете да овај велики црквени празник као своју славу обиљежава и главни град РСК Книн.

– Славу Удружења одабрали смо из више разлога, а основни је да је то и слава наших села: Личког Тишковаца, Личке Калдрме, Завлаке и Шевине Пољане. Удружење окупља дио нашег народа са славне тромеђе Лике, Босне и Далмације. На тим просторима су вјековима живјели наши преци. Данас их тамо има јако мали број, али оваквим подсећањем још јед-

ном потврђујемо да поштујемо обичаје и традицију својих бака и дјевова, родитеља, а желимо то да пренесимо и дјеци, да знају ко су им били преци – истакао је председник Удружења Жељко Бурсаћ.

Он је позвао све присутне да минутом ћутања одају почаст свим погинулим у посљедњим ратовима, онима који су преминули у протеклој години, као и легенди крајишке пјесме, коју је про-

славио на просторима бивше Југославије, недавно премијером Бори Дрљачи.

У име Удружења *Крајишки привредник* и *Крајишки историјски центар* славу домаћинима је честитао Мирко Радаковић.

– Драго ми је што сам међу вама јер човек вриједи онолико колико има пријатеља. Нажалост, имамо једну заједничку негативну особину да нисмо у стању да се хомогенизујемо – истакао је

Мирко Радаковић, поклањајући домаћинима фрулу, као и књигу Василија Крстића под називом *О проблемима духовној јединства Срба*.

Он је искористио прилику да најави одржавање научног скупа у Београду, који ће се бавити падом РСК, а планирано је да се одржи током децембра.

У име домаћина гостима се захвалио председник Управног одбора Удружења *Ћиро* Сретен Родић, који је истакао да због пандемије, али и скромних финансијских средстава Удружење није имало велики број активности.

О наступу на фестивалу *Крајишки бисери* у Планишту говорио је секретар Удружења Јован Вученовић.

Чланови пјевачке групе извршили су и пробу пјесме која ће бити заступљена у званичном дијелу програма.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

## СЕДАМ ПУТА МАЊЕ СТАНОВНИКА

Лички Тишковац, Личка Калдрма, Завлака и Шевина Пољана налазе се у Лици и припадају општини Грачац. До 1971. ова села су припадала општини Срб, а до 1995. године, општини Доњи Лапац. Завлака се налази недалеко од Личке Калдрме, док је Шевина Пољана на средокраћу пута између Калдрме и Личког Тишковца. По попису из 1991. године Калдрма је имала 175 становника, а Тишковац 114, док према оном из 2011. године, број житеља Калдрме је 31, а Тишковца 15. Подаци о Завлаки и Шевиној Пољани нису нам били доступни.

## У НОВОЈ ПАЗОВИ ОДРЖАНО КРАЈИШКО ПОСЕЛО

У Новој Пазови је одржано *Крајишко посело* у организацији Удружења Крајишника из Старе Пазове, које је основано прије четири године. Како је рекао председник Светозар Кличковић, због актуелне пандемије коронавируса, многе планиране активности нису реализоване, па тако ни свечано уписивање 1.000. члана, иако сада ово Удружење броји 1250 чланова, извјештава РТВ *Стара Пазова*.

Својим стваралаштвом посвећеним крајевима одакле су дошли, представили су се књижевници Милена Северовић, Гордана Мартиновић Вујановић, Дијана Влашић, Никола Корица и Милан



Крковић, а стихове је говорио и Милан Дудић, глумца и рецитатора из Голубинаца. У музичком дијелу програма

наступила је пјевачка група *Кордун* КУД-а *Соко* из Инђије. Циљ вечери је био да се избјегла, прогнана и расељена

лица присјете ко су, шта су и одакле су и да наставе да његују своју културу, обичаје и језик.



## 14. ТУРНИР У БОЊАЊУ У БАЧКОЈ ТОПОЛИ

У Бачкој Тополи је 17. октобра одржан 14. Турнир у боњању. Због неповољне епидемиолошке ситуације позиву се одазвало мање учесника.

Учествовало је 7 екипа из Суботице, три из Бачке Тополе и једна из Нових Бановаца. Прва два мјеста су освојиле екипе из Бачке Тополе.

Прво мјесто Лазар Зорановић, Шпиро Лазиница и Зоран Марић. Друго мјесто Милан Загорац, Миле Павлица и Богдан Дмитривић. Док је треће мјесто освојила екипа из Нових Бановаца Милан Павасовић Чаруга, Душко Дукић и Ђурица.

Турниру су присуствовали и председник Скупштине општине Бачка Топола Саша Срдић и члан општинског вијећа – ресор за образовање Милан Јанус.

ДРАГАНА БОКУН



» Женска пјевачка група Банија



» Величанствен наступ АКУД Шумадија

У БАРАЈЕВУ ОДРЖАНО 12. ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ УДРУЖЕЊА НОВО ОГЊИШТЕ

## ЛИЈЕПО НАМ ЈЕ ОВДЈЕ БИТИ

Удружење избјеглих, расељених и досељених Ново огњиште организовало је у Барајеву 12. завичајни сабор који је и ове године одржан на Михољдан у Културном центру Барајево. Архијерејски намјесник протојереј-ставрофор Видо Милић је пренио благослове владике шумадијског Јована. Као један од досељеника у ово мјесто Милић је истакао да Барајево воли изнад свега, што је врло сликовито описао.

– Свети апостоли Јаков и Јован заједно су били са Христом на гори Тавор гдје се Христ преобразио. Видјевши дивну свјетлост којом је био обасјан Господ узвикнули су: „Лијепо нам је овдје бити“. Те ријечи, требамо и ми да узвикнемо: „Лијепо нам је овдје бити“. У овој предивној Шумадији, у овом нашем новом дому и једино што свако од нас понаособ, као човјек, треба да учини је да и оном поред њега такође буде лијепо и добро. То од нас очекује заједница која нас је прихватила. На крају крајева, то од нас очекује и Бог, да учинимо и другоме оно што желимо да други



» Јово Добријевић

чине нама – поручио је отац Видо благословећи овај скуп. Први пут овом завичајном скупу присуствовао је и председник општине Барајево Слободан Бата Адамовић, који је истакао да у свакодневном раду има прилике да се сусреће са многим дивним људима који су били принуђени да напусте своја огњишта.

– Уз суосјећање за све невоље које су их снашле, веома сам поносан када видим да су многи од њих успјели и овдје формирали породице, као и да су и њихова дјеца нас је прихватила. Као неко ко није поникао у Барајеву, знам колико је то тешко. Морамо радити много више него оста-



» Слободан Бата Адамовић

ли. Колико год да се трудимо, колико год да смо паметни и интелигентни, никад није довољно. Ваљда нам то даје снагу да идемо напријед и да будемо најбољи. Оно што не смијемо никада заборавити, је да нас је Србија прихватила, пригрлила и да нам је то једина мајка. Живјело наше Барајево, живјела мајка Србија – поручио је Адамовић.

Председник Удружења Ново огњиште Јово Добријевић поздравио је присутне госте и истакао велику захвалност локалној самоуправи и Културном центру Барајево који су свих ових година помагали рад овог удружења. Посебну захвалност изразио је свештенику Видо Милићу,



» Свештеник Видо Милић

који је личним ангажовањем дао велики допринос раду.

– Користим прилику да се свештеницима наше Свете цркве још једном захвалим што су нам помогли да на празник Марије Магдалине поменом у порти наше Саборне цркве Светог Саве обиљежимо четврт вијека од страдања наших сународника у злочиначкој акцији Олуја. На тај начин смо у локалној заједници увели још једно саборно окупљање које ће постати традиционално – поручио је Добријевић који није заборавио да помене пријатеље овог удружења: Рајка Ђурђевића, Влајка Њежића, Душанку и Јова Пуповца, Милоша Драчу, Дамира Па-



» Крајишка група Плитвице

јића, Рада Марковића, Гордану и Зорана Јанковића и Милана Митровића.

И ове године приређен је богат програм чију су околници чинили чланови фолклорног ансамбла Шумадија из Барајева и женска пјевачка група Србски православни појци, такође из Барајева.

Ниједан завичајни скуп у Барајеву није прошао без ЖПГ Банија чији је истакнути члан била покојна Маријана Борковић, дугогодишња председница и један од оснивача Удружења Ново огњиште.

По први пут наступила је крајишка група Плитвице и гуслар Никола Ђапић, а својим шалама госте је заба-

вио Предраг Маљковић (члан аматерске глумачке групе ЗУ Подгирец из Житишта).

Љубитељи завичајне поезије могли су да чују стихове пјесника др Рајка Срдича, Милоша Бајића, Мири Крагуља, Милана (од Динаре) Тодоровића. Најмлађи међу пјесницима је био и даровити ученик Раско Живак.

Већ по традицији наступио је гусларски првак Славо Јекнић, а програм је завршен сплетом крајишких пјесама у извођењу вокалног солисте Драгана Комазеца.

Посебан свечарски тон овој вечери дала је водитељка програма Данијела Станисављевић.

**ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

МИЛАН ЉУБОВИЋ СА СВОЈИМ УДРУЖЕЊЕМ СРБА ИЗ ХРВАТСКЕ У КРАГУЈЕВЦУ ПРИРЕДИО УМЈЕТНИЧКО САБРАЊЕ ПОСВЕЋЕНО ЗАВИЧАЈУ

## У КРАГУЈЕВЦУ ПРИКАЗАНА ИЗЛОЖБА КОЛИЈЕВКА СЈЕЋАЊА

У организацији Удружења Срба из Хрватске Никола Тесла у Галерији Библиотеке 3. новембра отворена је изложба слика и скулптура симболичног назива Колијевка сјећања.



» Саша Филиповић

Изложени су радови са завичајним мотивима преко 40 сликара и вајара. Овај значајан културни догађај је подржао и Град Крагујевац.

Програм је отворио Милош Радовић пјесмом Руже су увеле уз пратњу Александра Радовића на клавиру.

Председник Удружења Милан Љубовић говорио је о настанку изложбе и њеном значају. О значају колијевке и завичаја.

– На овој изложби учествује 43 учесника од 18 до 85 година. Жао ми је што не учествује најстарији међу њима Недељко Неђо Гого који је, нажалост, болестан – рекао је Љубовић.

Иначе, Недељко Неђо Гого је као петогодишњи дјечак преживио усташки логор у Сиску.

Удружење Срба из Хрватске је познато по организовању културних догађаја, који имају за циљ да сачувају традицију Срба Крајишника, а такође повезују се са умјет-



» Неуморни прегалац Милан Љубовић

ницима како из матице Србије тако и из Хрватске.

– Умјетници који излажу су из свих наших крајишких крајева Далмације, Лике, Кордуна, Баније, Славоније, Босне и Херцеговине као и са Косова, из Шумадије и Поморавља.

Прочитан је телеграм подршке проф. Здравка Малбаше.

– Умјетност живи само ако живи на граници, јер једино на тој граници умјетник може да угаси своју жељу за смислом, за добрим, за истиним и љепотом. У ова дјела унијели сте унутрашње чежње и немире и из дубоких и јаким доживљаја проговорили о свом и нашем завичају. О крају који је такође ваш јер у њему и за њега стварате.



» Милена Ђурица

Присутни су уживали уз пјесму и рецитацију глумца Књажевско-српског театра Саше Филиповића, поезију Љубице Жикић и нумере у извођењу Милоша и Александра Радовића.

Изложбу је отворила Милена Ђурица из Етнографског музеја у Београду, која је навела да су колективне изложбе свечане саме по се-

би, а изложбе Удружења Срба из Хрватске су и саборне.

– Саборност се овдје огледа поред љепоте ликовних дјела и у сабору језика и говорног дијалекта који се некада слушао у Ервенику, Обровцу, Кистањама... које смо понижали као наслеђе попут славске иконе и колијевке наших предака.

Ђурица каже да их је окупала заједничка љубав према колијевци која је остала у Далмацији, Буковици, Лици, Кордуни, Славонији, Дрвару, Херцеговини, и према колијевци у срцу Шумадије у Крагујевцу.

– Крагујевац био је некада престони град за вријеме књаза Милоша Обреновића. То је било вријеме процвата. Честитам Удружењу Срба из Хрватске, на челу са његовим председником Миланом Љубовићем на очувању духа традиције и изложби.

Модератор програма била је Сања Живковић.

**ДРАГАНА БОКУН**

РОДНО МЈЕСТО ПЈЕВАЧА СА СЛИКЕ		ОСВЕЖАВАЈУЋИ, ОКРЕПЉУЈУЋИ	СРПСКО КОЛО	ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА ХЛАДНО ОРУЖЈЕ	РЕОМИР СОЈ, СОРТА, ВРСТА
ГРАДСКИ КОМИТЕТ			ЊЕМАЧКИ ФИЛОЗОФ, КАРЛ ('КАПИТАЛ')		
УРОШЕВАЦ			РАНИЈИ ЕНГЛЕСКИ ФУДБАЛЕР, ЧАРЛС		
ИНТЕРНЕТ ДОМЕН БЕЛГИЈЕ			ОСТРВО У ЈАДРАНУ СТАРЕШИНЕ МАНАСТИРА		
ИНДУСТРИЈА ПАМУЧНОГ ПРЕДИВА				КИЛОПОНД ИРИДИЈУМ	СКАКАЧ У ШАХУ
НОРА ОДМИЉА					РАДИЈУС АМПЕР
СРПСКО КОЛО	ЖИТЕЉ СИРИЈЕ СЛОВАЧКА КРУНА				
ДИО НАМЈЕШТАЈА, АСТАЛ			НИКОЛА ЧУТУРИЛО А. Њ.		ЕНЕРГИЈА 23. И 12. СЛОВО АЗБУКЕ
ЈЕЗИЧКИ РЕФОРМАТОР, ВУК					ПРВО СЛОВО
СТА-НОВНИЦА КНИНА					

РЕШЕЊЕ: Брод, Ауди, Ј. Ан, Амра, ми, Р. Г. К. Марк, УР, Алкок, бе, Чиново, ИПП, кп, С, Норна, р, Сираџ, сто, Нч, Е, Караџић, Книнџанка



## Наступом најмлађих вуковарска Слога прославила стогодишњицу

Родна кућа Лавослава Ружичке у центру Вуковара угостила је најмлађе фолклораше из околине у оквиру Фестивала младих и манифестације Међународни сусрет дјечјих фолклорних трупа коју организује Културно-умјетничко друштво Слоја, која је овим програмом наставила прославу стогодишњице постојања и рада.

Сусрет је одржан четвртог октобра, а била је ово прилика да дјеца након дуже паузе узроковане пандемијом коронавируса напокон наступе пред публиком која је салу испунила у оној мјери колико је то било дозвољено уз поштовање физичког размака.

— Хтјели смо да позовемо и друштва из Србије и Босне и Херцеговине, али је било немогуће због ситуације са границама. Окренули смо се домаћим снагама, а циљ нам је да сви прикажемо шта је оно што наши најмлађи раде — рекао је предсједник КУД-а Слоја Бранислав Бијелић. Он је навео да ово друштво тренутно има 17 дјеце најмла-

ђег узраста односно од првог до петог разреда основних школа.

Слојина дјеца наступила су на крају Фестивала младих, а прије њих публика је имала прилику да погледа још четири фолклорна друштва која су представили њихови најмлађи чланови. Манифестацију су отворили чланови КУД-а Бекрија из Негославаца Силејом дјечјих иџара. Програм је настављен украјинским пјесмама најмлађих чланова групе Сонечко која дјелује при Украјинско-просветном друштву Иван Франко из Вуковара. Од локалних друштава српску културу приказали су и КУД Младосић из Трпине, те Бранислав Нушић из Борова. Међународном карактеру манифестације допринијела су и дјеца из Ромског ресурсног центра из Дарде.

Програм у Ружичкиној кући трајао је нешто више од сат времена, а на крају су свим друштвима подијељене захвалнице и пригодни поклони за учешће на овој манифестацији. СРБИ.ХР



## У Бусијама одржан Хуманитарни турнир Играј за Космет

Хуманитарни турнир *Играј за Космет* одржан је по четврти пут у Бусијама, 10. октобра. У кафићу Локо Локо окупили су се сви они који су жељели да помогну вишечлане српске породице на Косову и Метохији, а догађај је уприличио Зоран Миоциновић са Бусија, који је дио Хуманитарне организације *Сви за Космет* из Београда, којој је ово био 78. турнир по реду.

Такмичење је организовано у двије дисциплине, стоном фудбалу и пикаду.

Учествовало је 14 екипа у стоном фудбалу, а прва три мјеста заузели су: *Алко маџани*, *РСК* и *Ошћарица*. У пикаду је најбољи био Милан Влачић, друго мјесто је заузео Дражен Тишма, а треће Михаило Ђумић.

Догађај је уљепшао наступ пјевачке групе КУД *Ђурило и Методије*, која је извела неколико пригодних пјесама.

Након спортског дијела догађаја и додијељених медаља и пехара, одржана је хуманитарна журка, на којој су наступили и Срђан Русић и Синиша Везмар.

Резултат овог догађаја је прикупљених 72.000 динара, а очекују се и додатне донације.

Истом приликом продаване су и мајице *Семе*, а приход од 14.000 динара је намијењен манастиру Брњак код Зубиног Потока. Ова акција је у току, па сви заинтересовани могу да се јаве организацији и поруче своју мајицу. Већ је пола милиона динара уплаћено за помоћ поменутом манастиру.

ХО Сви за Космет организује турнир *Играј за Космет* трећу сезону и то са великим успехом. Акцији су се одазвали многобројни градови широм Србије, али и Скопље, Подгорица, Бањалука, Бијељина, Брчко, Негославци.

Више информација о самој организацији, која већ 12 година организује хуманитарна поклоничка путовања на Косову и Метохију, али и велике акције прикупљања школског прибора, новогодишњих пакетића, као и помоћи за Народне кухиње Мајка девет Јуховића, уз благослов патријарха Иринеја и владике Теодосија, потражите на сајту <http://www.szkiizvestaji.info>, на ФБ страници *Пушовања на Косово и Метохију*, као и на Инстаграму @svizakosmet.

Сви који желе да помогну то могу да учине и слањем СМС поруке на број 4030, тако што ће укуцати 1. Цијена поруке је 100 динара.

СВЕШТЕНИК ВРАЋА МОЛИТВЕНЕ ПРОСЛАВЕ У МЈЕСТИМА У КОЈИМА СУ ОДАВНО ПРЕСТАЛЕ

## ПОСЛАВЉЕН ПРАЗНИК ПОКРОВА У ЧЕТВРТКОВЦУ КРАЈ ПЕТРИЊЕ

Молитвена прослава празника Покрова Пресвете Богородице обиљежена је 14. октобра на мјесту некадашњег Храма у селу Четвртковац крај Петриње, а предводио ју је свештеник Саша Умићевић.

Село Четвртковац налази се на Банији, недалеко од Петриње, а припада општини Суња. Као и многа мјеста на овом подручју, у разним ратним дешавањима у прошлом вијеку остало је без већине становништва. Сада у овом селу живи само 11 православних породица.

Упркос томе, и епидемиолошким мјерама безбједности, на молитвеној прослави празника Покрова Пресвете Богородице присуствовало је десетак становника овог и околних села.

— По ријечима најстаријег мјештанина Четвртковца, овдје је задњи збор одржан 1994. године. Након тога више није било молитвеног окупљања. Сад, након 26 година сакупили смо се први пут. Да није оваква ситуација са пандемијом и границама, било би нас и више. Послије литургије, уследило је послужење за све присутне — каже парох петрињски који опслужује и ово село протојереј Саша Умићевић.

Он у својој парохији оби-лази чак 55 села и град Петрињу, а многа села су у де-рутном стању без храмова. У сарадњи са Омладинском мрежом Срба у Хрватској од-



рађене су многе радне акције како би се барем почистили темељи на мјестима некадашњих храмова и уредила њихова околнина.

— Тамо гдје су цркве у бого-службеној функцији служимо литургије, а тамо гдје постоје црквишта или темељи од-служимо вечерњу литургију, резање славског колача или освећење кољива. Трудимо се много, а овај некадашњи Храм у Четвртковцу је један од мјеста у којима смо имали радну акцију. Обновили смо збор у Јошавици, гдје је Храм посвећен Светом Георгију. Такође, обновили смо збор и у Мачковом Селу који се одржава на дан Свете Петке. У Старом Селу више нема нити једног камена од старог храма, али смо по обрисима и удубљењима у селу лоцирали гдје је црква била па смо одредили мјесто олтару и ту поставили Часни крст. Уздигли смо и звоник па смо и ту обновили молитвено окупљање — прича прота Саша.

На мјесто петрињског пароха Саша Умићевић дошао

је 2013. године, а након тога је поново успоставио неколико зборова и очистио темеље многих некадашњих храмова, док му је до сада највећи пројекат изградња Храма Светог Спиридона у Петрињи.

Према Шематизму епархије горњокарловачке, први православни храм у селу Четвртковац саграђен је крајем 17. вијека на мјесту гдје је била непозната средњовјековна грађевина. Храм са овом посветом помиње се још 1755. године, а тада су службовала чак тројица свештеника. До неке веће обнове, или можда чак и изградње храма од дрвета дошло је 1790. године, а потом је обновљен 1895. године. Исте године у загребачкој Обртничкој школи изграђен је иконостас. Храм су 1941. године уништиле уста-ше који су дрвену грађу са њега разнијели и продали. Данас се на мјесту старог храма налазе само темељи који су били претходних 25 година заробљени у коров.

ДУШАН ВЕЛИМИРОВИЋ/СРБИ.ХР

## Деворни – нови роман Слободана Амановића

Објављен је нови роман сликара и писца Слободана Амановића (Врбник код Книна, 1953) под називом *Деворни* (странац). Аутор у овом роману говори о Томи, човјеку странцу за све и свуда, рођеном на Далматинском Косову, који као младић започиње своја лутања по свијету, да би на крају завршио у Аустралији. Одвојен од најрођенијих на почетку својих мигрантских лутања, поново се састаје са њима када је у завичају – Крајини почео рат, тада се и они придружују Томи у далекој Аустралији.

Сам топоним Косово Далматинско, како каже један од рецензента романа, Милијан Деспотовић, увезао је укупну српску душу и просторе, љубав према српским просторима који су сваки за себе Косово.

– Ту љубав Амановић је украсио језиком и лирским описима и записима, осликао да их његов читалац може понијети са собом, нема нама изласка из њих. „Човјек са камена” једнако преживи и мучку и радост, његово искуство и сазнање је сложено у Амановићевим списима. Ово је у неку руку и истраживачко штиво српске традиције на овим просторима. Посебно када описује рађања, породични ред, женидбе, смрти, наслеђа, кумства...

Роман је прожет дијалозима који се темеље на изрекама карактеристичним за динарце: „Муч орле док туче говоре”; „Пушти будалу нек зјака и манита”; „Клон се цуре богате, језик јој је већи од лопаће”; „Над њом се мушке гаће не дријешиле”...

Љубав је у центру пажње, и то брањена љубав Перле и Томе који су отишли из завичаја на различите стране, не знајући једно за друго.

– Кроз Томин лик Амановић је описао одлазак и неизвјесност. У иностранству Тома хапсе и последије присилне

војне обуке ангажован је као легионар са именом Пустињска Лисица на сјеверу Африке. То је вријеме отварања рата у Вијетнаму када он покушава да побјегне, да се спаси пакла у коме се нашао. Почину његова нова мигрантска лутања... Доспио је у далеко Аустралију да би у њој живио, али не и да би се скрасио. Смирење је увијек на родној грудји. Тамо гдје, како каже Амановић: Смирење је увијек на родној грудји. Тамо гдје, како каже Амановић: Смирење је увијек на родној грудји. Тамо гдје, како каже Амановић: Смирење је увијек на родној грудји.

Амановићеве описе природе израз су његове велике љубави према њој самој.

– Овај роман, заправо, говори о сукобу појединаца и свијета, о апсурду, а апсурдно стање је трагично стање – рекао је у предговору романа Милијан Деспотовић.

Миле Медић, такође рецензент, говори о симболици наслова овог романа која је тајновита и за ту ријеч знају само људи са Врбника.

– За њу не знају други људи из Крајине. У ријечи деворни има нечега од пустињског деверања, тешког и мучотрпног живота, наопаког, пустињског и настраног живљења. Има деверања и код Вука, Кочића, Андрића и код других крајишких писаца, али деворног нема нигдје него у Врбнику и околним селима. Бити туђ свуда, у кући у којој си се родио, у селу, у крају, у земљи својој, а нарочито ван земље у бијелом свијету – то



је деворни, тај вјечити скитница, који нигдје нема мирна мјеста, осим у гробу. Туђ себи, туђ својима, туђ туђима.

Карактеристично је за наш народ да им се пред крај живота, последије лутања по свијету и рада у туђини, јави неописива жеља да им вјечни дом буде у завичају, међу својима.

Поред Томе, који је главни лик, ту је и Перла, најбогатија и најљепша дјевојка у селу, коју отац, нажалост, није дао за Тому.

Стеванија, жена која све зна и све може, посебно је интересантан лик овог романа. Шта год да је говорила, сипала је око себе смијех и шалу. Тако је духовито описала и дан када се удавала: „Бого мој, мислим се 'оћу ли видјети бар тај мрс и кру', па нек иде к врагу, и довратак и удара. Изнесоше вечеру, кукала ми мајка. Оно кумпјерићи к'о брабоњци, запретани у лугу, испечени. Уза њи' бота пуре даре грло ка' гаргаша, тврда мо'ш чојка убити, ако га добро сватиш у главу. Мучим ја и трпим, шарка би се одаме отровала, а шта ћу, волим мог мајкана, издураћу.”

Књига се чита у једном даху, изазива и сузе и смијех. Препуна је заборављених ријечи и израза, кетви, псовки, поређења... Права је ризница старих драгоцијених ријечи. Поред невјероватних описа природе, аутор нам је дочарао и обичаје, људске карактере и комичне ситуације. Ова књига по свом садржају и квалитету свакако ће бити дио баштине крајишких Срба. **ДРАГАНА БОКУН**



### КАКО ДО РОМАНА

Сви који желе да набаве роман и да се, читајући га, присјете обичаја родног краја, али и да сазнају кроз какве су све избујличке муке пролазили јунаци овог романа, могу га поручити директно од аутора Слободана Амановића на број телефона: 061 1981 498. Књига је штампана у квалитетном тврдом повезу и продаје се по симболичној цијени од 500 динара.

### БИОГРАФИЈА

Слободан Амановић је рођен 19. 11. 1953. године у Врбнику код Книна. Своје школовање, рад и живот, везао је за Далмацију све до 1995. године. Од тада живи и ради у Београду. Сликарством се бави више од четрдесет и пет година. Његове слике налазе се у музејима и колекцијама широм свијета. Члан је УЛУС-а. Објавио је два романа *Последњи смоквин лист* (2015) и *Коб* (2017).

## Иван – нова књига Драгана Чудића

Ову причу посветио сам Србима из Лике, Далмације и Крајине који су своја огњишта напустили, а и даље у мислима носе Плитвице, Дрину, Уну, Грмеч, Николу Теслу, Бранка Ђопића и све оно што у завичају оставише.

Први дио књиге се односи на прадједу Ивана који је крајем 19. вијека дошао из Лике у Срем са коњем, брадвом и занатом тесара и његовој борби за опстанак и формирање породице и домаћинства. Затим, његовом сину Николи и снаји Обрен-



ки, који су са оцем Иваном створили богатство и углед у Краљевини Југославији. Други дио описује Ивана

млађег, сина кулака Николе, који је морао у партизане да не би служио фашистима, његовој борби у рату и великом труду да, последије много неправди у новој држави, сачува породицу и уздигне се до угледног официра ЈНА.

Трећи дио је о Ивановом праунуку Драгану, Николином унуку и сину пуковника Ивана, који такође постаде официр, са жељом да и он буде високи официр. Генерал.

Књигу можете наручити на број телефона 069/ 610-276, по цијени од 500 динара.

У СУСРЕТ МИТРОВДАНУ – НЕВЕСИЊЦИ ПРИРЕДИЛИ КУЛТУРНО ВЕЧЕ У ГАЛЕРИЈИ 73

## Изложба слика Наташе Глигорић

Удружење Невесињаца у Београду је овогодишње митровданске свечаности обогатило изложбом слика Наташе Глигорић, која је представљена у београдској Галерији 73.

Ова вриједна жена, иначе, праунука знаменитог хајдучког харамбаше Пера Тунгуза, једног од најистакнутијих првака устанка Невесињска пушка, у круговима завичајних удружења Херцеговаца у Србији позната је као истрајан борац за развијање и његовање културе сјећања на све догађаје који се тичу борбе српског народа за слободу. Међутим, због њене скромности тек мањи круг људи знао је да се бави и сликарством. Овога пута одлучила је да изађе из анонимности и да се широј јавности представи првом изложбом својих слика коју је симболично назвала *У сусрет Митровдану*.

Изложбу је отворила директорка Галерије Мирела Пудар која је због љубави према умјетности и поштовања према Херцеговини, показала да уважава потребу завичајних удружења да оставе свој печат у културној матрици Београда.

– Култура и умјетност имају благотворно дејство на човјека и на друштвену заједницу, поготово у кризним временима каква су ова у којима се тренутно налазимо – рекла је Пудар.

Ауторка изложбе није крила радост због тога што је њен вишегодишњи труд напокон доспио пред лице и суд јавности.

– У свом релативно зрелом добу одлучила сам да услишим вапај своје душе која се гушила у укалупљености и годинама изнова понављаној дневној рутини. Вриједности као што су слобода, лични развој, аутентичност, креативност, нису могле бити досегнуте у устајалој води програмирање, једноличне свакодневице једног дипломираног економисте. Тако се вратио својој пасији из младости, цртању и сликању, схвативши да их заправо никад нисам ни напустила – рекла је Глигорић.

Нагласила је да за квалитет својих слика велике заслуге има њен ментор, професор Милован Крзнарић, коме је исказала посебну

захвалност, а бесједу је закључила поруком – цитатом теоретичара умјетности Лесинга: „Сликамо очима љубави, па нас стога морају оцијенити само очи од љубави”.

У име Удружења Невесињаца у Београду присутнима се обратио Зоран Јањић, председник Извршног одбора. Он је похвалио напоре које Наташа испољава у његовању наших традиционалних националних вриједности, а посебно начин на који чува и његује породично и укупно сјећање на њеног знаменитог прадеда.

О умјетничким дометима Наташе Глигорић говорио је њен учитељ сликања, професор Милован Крзнарић.

– Ова изложба је освјежење јер се враћа вишевијековним умјетничким поступцима, лијепим осјећајем за одабране теме, тако драге умјетницима прошлих времена, сигурне композиције и владање тонским рјешењима – рекао је Крзнарић и закључио да ће Наташино дјело „протоком времена досећи границе савреног израза”.

Послије лијепих професорових ријечи изведен је пригодан културни програм у коме су учествовали истакнути умјетници, активни чланови и пријатељи Удружења Невесињаца у Београду. Један од њих је народни гуслар Славко Алексић, који је достигао врхунске домете у вјештини гуслања, али и у интерпретацији и тумачењу наше епске поезије. У првом наступу представио се одломком пјесме *Невесињска љушка* чији је аутор Боро Граховац, а у другом је пјевао дио народне пјесме *Удаја сестре Душанове*.

Да су Невесињци и Херцеговци уопште обдарени различитим талентима увјерила нас је сликарка и пјесникиња Биљана Ристић.

Божидар Бјелица Јапан, инжењер електротехнике, освједочени родољуб и заљубљеник у летење, рецитовао је своје пјесме.

Укупном утиску ове вечери допринио је својим чаробним гласом и освједочени пријатељ Удружења појац Љуба Манасијевић.

Да вече прође у лијепом расположењу потрудио се Митар Ђерић Лаки својим новим врцавим афоризмима. **ЗОРАН ЈАЊИЋ**



» Наташа Глигорић, праунука харамбаше Пера Тунгуза, једног од првака устанка Невесињска пушка

## БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

# СРПСКО КОЛО

Уколико желите редовно да добијате свој примјерак *Српског кола* на кућну адресу (у Србији) довољно је да позовете број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600**  
Радно вријеме: понедељак, сриједи и петак од 9 до 16,  
уторак и четвртак од 12 до 19 часова.

ПОВОДОМ 75. ГОДИШЊИЦЕ ПОБЈЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ, РУСИ ПОСЈЕТИЛИ СРПСКО-РУСКА СПОМЕН ОБИЉЕЖЈА

# Заједничка историја братских народа

Српско одјељење Међународног јавног Фонда јединства православних народа и удружење сународника и пријатеља Русије „САЈУЗ“ из Београда, предвођено Наталијом Коцев, у сарадњи са више удружења Руса у Републици Србији, КСИОЦ *Тесла* и другим српским удружењима, која његују и чувају успомене на Други свјетски рат, 17. и 18. октобра, организовало је, поводом 75 година побједи над фашизмом, ауто-караван под називом *Напред у побједи*. Том приликом посјетили су више спомен костурница палих бораца НОВЈ и Црвене армије страдалих током 1944. и 1945. године, али и споменике српским војницима из Првог свјетског рата.

Представници наведених удружења посјетили су Меморијални комплекс на Космају (Сопот), Спомен обиљежје *Петти џук* (Ваљево), споменик посвећен Дану устанка у Белој Цркви и костурницу у крипти Храма Вознесења Господњег у Крупњу, Спомен комплекс *Сремски фронт* (Шид), Спомен обиљежје *Слобода* на Иришком венцу (Ириг), Меморијални комплекс *Батинска битка* (Сомбор) и Спомен обиљежје палим борцима у Апатину, гдје су их, на свакој од ових дестинација, дочекали највиши представници општинских власти и СУБНОР-а.

## НЕ ДОЗВОЛИМО РЕВИЗИЈУ ИСТОРИЈЕ

Код споменика Космајском партизанском одреду по магловитом времену, госте су дочекали председник градске општине Сопот Живорад Милосављевић, замјеник председника Владан Лукић, чланови вијећа општине Сопот, као и председник и секретар УБНОР-а Сопот.

Живорад Милосављевић, у свом говору, је истакао да му је изузетно драго што је прва станица овог каравана баш на Космају, додајући да оваквим акцијама организатори и сви они који је подржавају, прије свих, руска амбасада, промовишу пријатељство руског и српског народа.

Скupu се обратио и први секретар Руске амбасаде у Београду Игор Киселјов ријечима да не треба дозволити другима да ревидирају историју која спаја ова два братска народа. Овдје, као и касније приликом сваког обиласка, у име организатора, на срдачном пријему захвалила се Наталија Коцев, а о споменику је нешто више говорио проф. Петар Росић.

Након полагања вијенаца, заједничког снимка и неформалног разговора домаћина и гостију, пут је настављен ка следећој дестинацији-Ваљево, једном од најстаријих градских насеља у Србији. У Спомен-парку погинулима у Другом свјетском рату које се налази на Петом пуку, поред „вјечне ватре“ госте из Русије и представници домаћина, су положили вијенце и цвијеће.

Жртвама рата су почаст одали председница Скупштине града Ваљево др Снежана Ракић и замјеник председника Виктор Мићић, поштоваоци тековина Другог свјетског рата, а окупљенима се обратио председник СУБНОР-а Ваљево Рајко Милинковић.

Он је подсетио да је током Другог свјетског рата из ваљевског краја погинуло 2.790 бораца, и да је овај крај дао 18 народних хероја.

Милинковић је истакао да су велики до-



» Учесници каравана са представницима општине Крупња у Белој Цркви

принос за ослобађање овог града (15. септембар 1944. године) дали и борци Црвене армије и да се у име свих антифашиста Ваљева и овом приликом захваљује њиховим потомцима, као и људима из каравана који слиједи славну традицију својих војника.

Управо о једном од руских војника који је погинуо и сахрањен у Ваљево 1944. године, Ивану Назаровичу Прошину је говорила Зорица Јеремић Шевић из Историјског архива у Ваљево. Покренута је иницијатива да један спомен парк у Ваљево носи име овог погинулог црвеноармејца.

## СЛОБОДАРСКА РАЂЕВИНА

На непуних сат времена вожње од Ваљева налази се Бела Црква, устаничко мјесто у Србији. Делегацију домаћина је предводио председник Скупштине општине Крупња Зоран Зарић, а о детаљима устанка и о споменичком комплексу говорио је Радован Ристановић из Туристичко-спортске организације Крупња.

У име Скупштине општине Крупња, гостима се на доласку захвалио њен председник Зоран Зарић који је говорио о слободарским тежњама народа Рађевине кроз вијекове.

Посебно је истакао допринос у Првом свјетском рату, не само народа овог краја, већ читаве Србије. Позвао је госте да оду до цркве Вознесења Господњег у Крупњу гдје се у њеној крипти налази спомен костурница погинулих на Мачковом камену када је преко 12 хиљада српских војника избачено из строја у Првом свјетском рату, а већина њих је била из Подунавља.

Караван се потом упутио ка Моровићу, гдје је било предвиђено ноћење, а упут је посјећена и спомен костурница у Текеришу посвећена изгинулим борцима у чувеној Церској бици (16-19. августа 1914. године) коју је на Видовдан 1928. године открио краљ Александар.

## ПРОБОЈ СРЕМСКОГ ФРОНТА СКУПО ПЛАЋЕН

Другог дана обиласка, госте из Русије на Спомен – обиљежју *Сремски фронт* дочекали су председник општине Шид Зоран Семено-

вић са сарадницима, као и представници општинског одбора СУБНОР-а.

Том приликом, представници локалне власти и СУБНОР-а Шид, заједно са гостима из Русије, положили су вијенце и одали почаст жртвама Другог свјетског рата.

О палим борцима, њиховој жртви за слободу као и великом доприносу Србије у борби против фашизма говорио је Зоран Семеновић. У свом обраћању истакао да је рововска битка на Сремском фронту трајала 145 дана у најтежим временским условима, да је у њој учествовало 250 хиљада војника и да је био велики број жртава на једној и на другој страни.

Семеновић је навео да су 12. априла заједничке снаге НОВЈ и Црвене армије, успјеле да пробију Сремски фронт, а недуго затим је цијела Европа ослобођена од фашизма. Зато ова велика побједи мора заувјек да остане записана и морамо да поштујемо све оне који су положили животе за слободу. Само на Сремском фронту погинуло је преко 13 хиљада бораца НОВЈ и 1.100 припадника Црвене армије. Морамо нашим потомцима стално да говоримо о томе, јер да је друга страна побједила, ко зна на шта би данас свијет личио, закључио је Семеновић.

Предвођени водичем, госте су обишли спомен комплекс, упознали се са многим појединостама ове битке, уписали у књигу ути-сака, да би на крају направили заједничку фотографију.

## ПУШКУ, ПА У ФРУШКУ

На преласку из Срема у Бачку, ауто-караван са руским пријатељима, зауставио се на Иришком вијенцу, код споменика *Слобода* који представља симбол борбе против фашизма у Другом свјетском рату људи са обе стране Фрушке горе.

Председник СУБНОР-а Рума Томислав Милић, који је заједно са секретаром ове организације Предрагом Вукмирићем, дочекао госте, у пригодном говору истакао је да је Фрушка гора била највеће стјепиште партизана у вријеме Другог свјетског рата у Војводини. По-

ред овог монументалног споменика, Фрушка гора има низ обиљежја која подсећају на тековине Другог свјетског рата, навео је Милић.

Говорећи о споменику *Слобода*, Милић је истакао да је откривен давне 1951. године, а да је његова локација с разлогом одабрана како би се обелиск, симбол слободе и отпора, могао видјети са свих прилаза Иришком вијенцу.

## СЈЕЊАЊЕ НА БАТИНСКУ БИТКУ

Караван је истог дана посјетио и Спомен музеј Батинске битке, гдје су им домаћини били чланови Градског вијећа града Сомбора Сава Дојић и Мирослав Ковачић, као и председник Градског одбора СУБНОР-а Петар Грабеж.

Домаћини су истакли да је ово највећа битка по броју снага учесника, интензитету борби и стратешком значају у току читавог Другог свјетског рата на подручју Југославије. У бици код Батине погинуло је 1.885 војника. Губици Црвене армије били 1.237 погинулих бораца и официра, а 648 погинулих било је из редова НОВЈ.

Госте су положили вијенац и тако одали почаст погинулим ослободиоцима учесницима у Батинској бици, обишли музејску поставку, да би након тога караван кренуо ка Апатину.

## СПОМЕНИК ЗАХВАЛНОСТИ ЦРВЕНОЈ АРМИЈИ У АПАТИНУ

Непосредно по доласку у Апатин, положили су вијенце на спомен-обиљежје погинулим црвеноармејцима. Вијенце су положили представници локалне самоуправе, СУБНОР-а, Резервних војних старјешина, као и представници руског каравана. Испред општине Апатин присутнима се обратио Радован Ђукић, замјеник председника општине Апатин пожељивши им добродошлицу.

– Наше културно наслеђе, али и наша обавеза је да очувамо добру традицију да се сјећамо жртава Народно-ослободилачке војске Југославије и Црвене армије, као и Дана побједи над фашизмом и Дана ослобођења Апатина. Надам се да ћемо и убудуће одржавати добре пријатељске односе са руским народом, какве смо имали и до сада, рекао је, између осталог Радован Ђукић, замјеник председника општине Апатин.

Председник локалног СУБНОР-а Стево Драча, поријеклом Личанин од Удбине, усталом као и већина становника овог највећег „личког града“ још из времена вишве Југославије, истакао је да је овдје и велики број чланова СУБНОР-а дошао да се види са руским пријатељима што довољно говори о значају овог сусрета.

Споменик испред којег је положено цвијеће и вијенци подигнут је давне 1947. године, а занимљиво је да се са једне његове стране налази грб Совјетског савеза, а на руском језику пише да се народ Апатина захваљује борцима Црвене армије за све оно што су дали за слободу овог града, а неки од њих и оно највредније, своје животе. На крају, Драча се захвалио гостима, али и локалној самоуправи која увијек пронађе времена и начина да помогне у обнови спомен обиљежја на простору Апатина.

**ЖЕЉКО ЂЕКИЋ**

## РАЈКО КЕСИЋ: МИСИЈА НАДМАШИЛА ОЧЕКИВАЊА

Један од организатора са српске стране био је Рајко Кесић у име КСИОЦ *Тесла* Београд, са којим је организаторка овог пута Наталија Коцев интензивно сарађивала око плана обиласка локација. Пут је требало да буде организован у мају мјесецу, али је одгођен због короне за октобар, чиме се поклопио са 76 година ослобођења највећег броја градова у Србији.

По завршетку ауто-каравана Кесић није крио задовољство што је био његов учесник, а истакао је да му је изузетно драго што су овако замишљену мисију успјешно привели крају. Кесић сматра да је била веома успјешна и да је превазишла његова очекивања. Навео је да му је драго што је стекао нека нова пријатељства на овом путу, да је нека стара потврдио, и да користи прилику како би се у име КСИОЦ *Тесла* захвалио, прије свих, Наталији Коцев и Кирилу Боршчеву који су дали иницијативу за реализацију ове акције. Кесић је Наталији Коцев поклатио књигу *Грачачке приче* од аутора Жељка Дробца Бувца, такође учесника овог каравана.



## НАТАЛИЈА КОЦЕВ: ОСЛОБОДИЛИ СВИЈЕТ ОД ФАШИЗМА

У име Српског одјељења Међународног јавног Фонда јединства православних народа и удружења сународника и пријатеља Русије „САЈУЗ“ из Београда, сваком од домаћина који су дочекали овај ауто караван захвалила се Наталија Коцев.

– Искрено речено за нас Русе који живимо овдје у Србији ово све је ново. Читали смо доста и гледали филмове, али оно што можемо да видимо уживо то је нешто фасцинантно. Одушевило нас је и како се комплекси одржавају. Ми покушавамо да нашу омладину држимо заинтересовану за тај дио прошлости. Ако омладина не зна шта се десило прије 75 година онда о чему да говоримо. Ви знате да данас многи покушавају да пониште ту историју, да је окрену другачије, а ми Руси и ви Срби поносимо се том побједом. На крају крајева, руски и српски народ заједно су ослободили овај свијет од фашизма прије 75 година што је за нас јако битно. Као Русиња, која живи дуго у Србији, захвална сам што је српски народ јако осјећајан, има велико срце, прихвата нас Русе и чува успомене на руске борце.